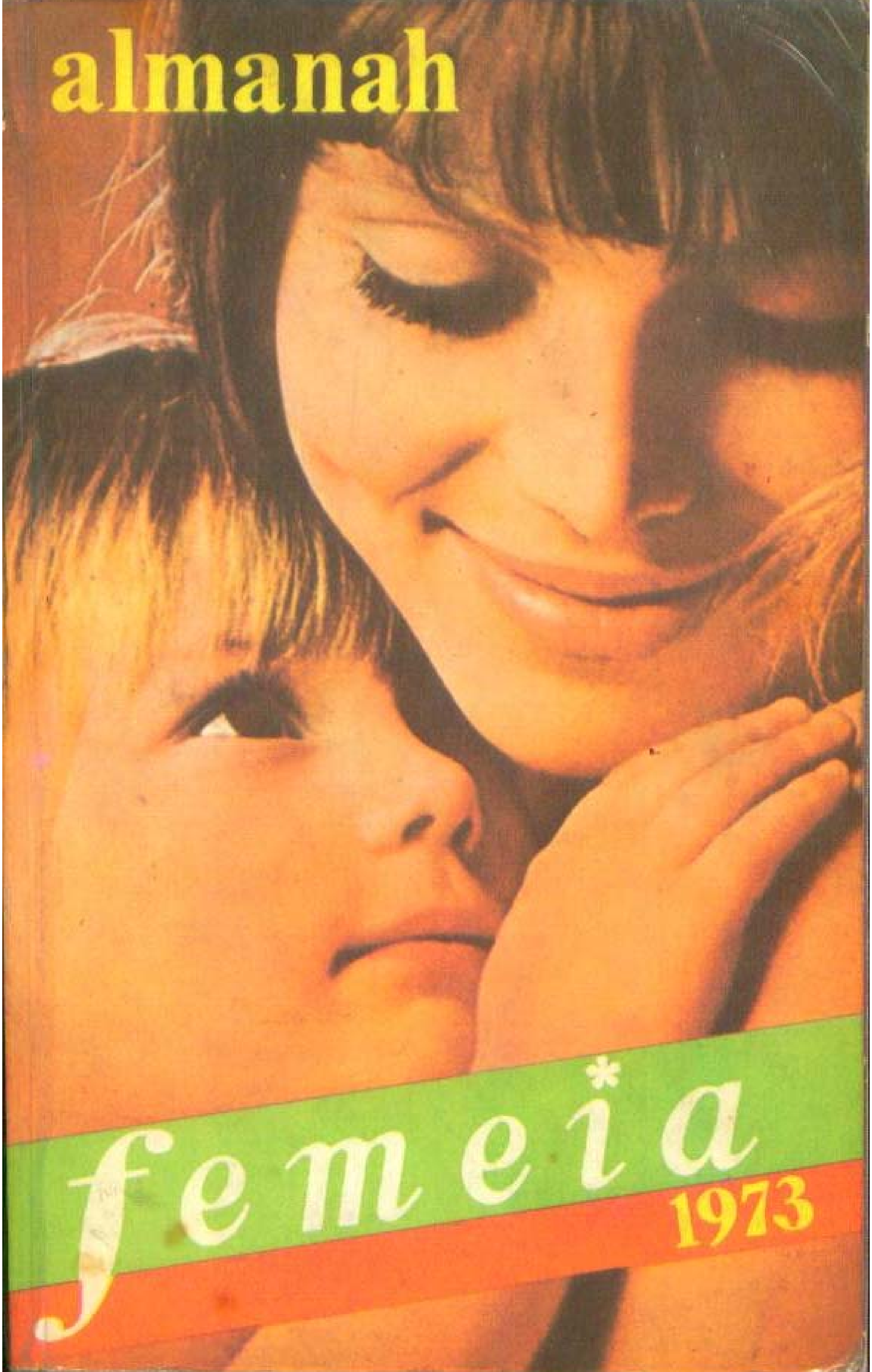
almanah
femeia
1973

DIALOG CU PROPRIA-ȚI SĂNĂTATE

Ghidul viitoarei mame

MODA '73

Un clasicism modern

SUPLIMENT

Orele tricotajului

ÎN CE DIRECȚIE EVOLUEAZĂ FAMILIA?

Opinii ale sociologilor

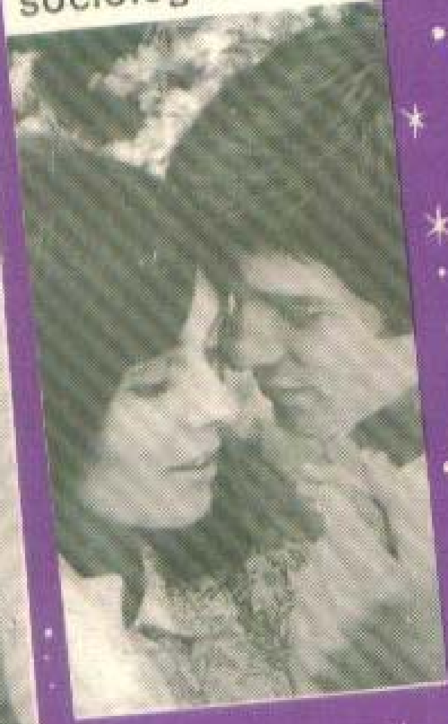

ȘCOALA PĂRINȚILOR

Cum vă pregătiți copilul pentru viață?

NUMAI PENTRU TINERELE FETE

Înainte de alegerea profesiei, verificați-vă aptitudinile

FEMEIA
ÎN
VIAȚA
PUBLICĂ
Anchetă
internațională

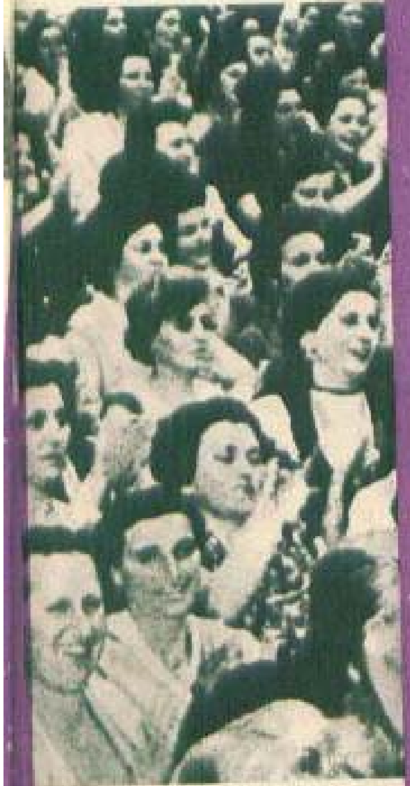

*

Almanahul
femeia
1973
editat de
colectivul
redacțional
al revistei
femeia

Republica XXV
GÎNDURI LA
ANIVERSARE

VIITORUL
NE
APARȚINE,
ESTE ÎN
MÎINILE
NOASTRE

*

Laudă României Socialiste

de CONSTANȚA BUZEA

De la nașterea privirii, și-a auzului, și-a mîinii,
De cînd fața mea formase primul cerc în jurul ei,
De la gustul dimineții, și al frunzei, și al pîinii,
De la prima aventură în natură și-n idei,

E ceva ce nu sfîrșește în a spumega pe ape,
În a birui în fructe, în a rătăci pe sus,
Mi-a rămas în trup atîta țară cît aveam sub pleoape
De la prima izbitură a luminii în auz.

De eroi ne e pămîntul, cu eroi privirea simte,
Dincolo de mine însămi reprezint acest pămînt,
Cu o flamură de sînge urmărită de cuvinte
Să mi se adune trupul într-un gînd în care sînt.

Laud pentru totdeauna patima de înnoire,
Zidurile-nturnurate ale noilor clădiri,
Laud veri intimidate de un greu pămînt de lire,
Coacerea de cîmp, polenul vegetalelor iubiri.

Și cînd vine viitorul și egal în noi există,
De coloana lui de lume leg un cîntec de noroc,
Luminat pămînt eroic, patrie socialistă,
Românie, timp de aur, spațiu cu cetăți de foc.

Astfel, trupurile noastre ce prin naștere ni-s date
Și în viață sînt hrănite de pămînt necontenit,
Sînt acele părți de țară și de suveranitate,
Date-n grija celor care de la timp le-au cucerit.

«Dragi tovarăși și prieteni, să facem totul pentru a fi demni de istoria glorioasă a poporului nostru, să putem spune întotdeauna că nu am precupețit nimic pentru a făuri un viitor demn națiunii noastre socialiste. Să lăsăm generațiilor viitoare, urmașilor urmașilor noștri, o viață liberă, înfloritoare, un viitor minunat, comunist».

NICOLAE CEAUȘESCU

GÎNDURI LA ANIVERSARE

de **MARIA GROZA**,
vicepreşedintă a Consiliului Naţional al Femeilor

Dacă, după gîndul frumos al lui Nicolae Bălcescu, istoria este cartea cea dintîi a unui neam, atunci în filele acesteia proclamarea Republicii — de la care aniversăm solemn un sfert de veac — se înscrie cu litere mari, deoarece consemnează unul dintre momentele de răscruce din existenţa ţării şi a poporului nostru. Retrospectiva celor 25 de ani care au trecut de atunci ne îndreptăţeşte să afirmăm cu deplin temei că actul de la 30 decembrie 1947 nu însemna numai înlocuirea unei forme de organizare statală prin alta; înlăturarea ultimelor vestigii feudale, coroborata cu eliminarea atitor alte forme sociale şi politice perimate, deschidea cîmp liber noilor forţe sociale, noilor idei şi, prin aceasta, marca intrarea revoluţiei însăşi într-un stadiu nou, superior — revoluţia socialistă.

Păstrăm neştearsă în memorie imaginea acelei perioade care s-a integrat ca o parte constitutivă în biografia generaţiei noastre. Transformările politice, economice şi sociale petrecute în ţara noastră în perioada 1944—1947, noul raport al forţelor social-politice, sub conducerea Partidului Comunist Român, creaseră o contradicţie fundamentală între conţinutul real al puterii politice şi forma de organizare a statului — monarhia. În dimineaţa zilei de 30 decembrie, izolat şi fără nici un sprijin politic sau de mase, regele a acceptat să abdice şi să părăsească ţara. «Istoria va înregistra o lichidare a monarhiei fără zguduiri — cum poate inamicii noştri n-ar fi dorit», declara, în şedinţa Consiliului de Miniştri, preşedintele său de atunci.

Proclamarea Republicii a fost momentul care a marcat încheierea procesului de cucerire a întregii puteri politice de către clasa muncitoare, aliată cu ţărănimea şi cu celelalte pături ale oamenilor muncii, instaurarea deplinei suveranităţi a poporului. Într-un timp istoric

scurt a fost făurită economia socialistă unitară, bazată pe două forme de proprietate socialistă — de stat și cooperatistă. În cei 25 de ani s-au obținut succese remarcabile în procesul de industrializare și de dezvoltare a agriculturii socialiste, România situîndu-se printre țările cu cele mai înalte ritmuri de creștere economică. Punctul principal de convergență a efortului poporului, sub conducerea partidului, l-a constituit în întreaga perioadă creșterea nivelului de trai, de care beneficiază toți oamenii muncii de la orașe și sate, fără deosebire de naționalitate.

În prezent, țara noastră se află în plină desfășurare a făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate. Congresul al X–lea, recenta Conferință Națională a partidului au prefigurat în mod științific principalele jaloane ale evoluției economico-sociale în noua etapă istorică. Aceasta înseamnă, după cum sublinia secretarul general al partidului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu, construirea unei economii avansate, întemeiată pe o industrie modernă și pe o agricultură de înalt randament, prin promovarea largă a cuceririlor revoluției științifice și tehnice contemporane; ridicarea necontenită a nivelului de trai material și cultural al poporului; perfecționarea relațiilor de producție, a organizării și conducerii societății; adîncirea democrației socialiste; dezvoltarea conștiinței socialiste a maselor și formarea spirituală multilaterală a omului de tip nou.

Modificările care s-au produs și se produc în fizionomia materială a societății determină schimbarea structurală a profilului său social. Rezultatul cel mai important îl constituie creșterea numerică a clasei muncitoare. Statisticile arată că, pe fondul dezvoltării și modernizării economiei naționale, a crescut rapid ponderea populației ocupate în ramurile neagricole și în primul rînd în industrie și în construcții. Este important să subliniem că, deși tînără, în comparație cu aceea din multe țări, clasa muncitoare se afirmă ca adevărata clasă conducătoare, ca o forță extrem de dinamică și de receptivă la valorile științei și tehnicii contemporane. Se accentuează simultan profilul nou al țărănimii cooperatiste. O puternică dezvoltare cunoaște intelectualitatea, organic încadrată în ansamblul forțelor sociale active, creatoare ale națiunii noastre. Societatea românească, în ansamblul său, se înfățișează astăzi cu o structură tot mai echilibrată, mai omogenă. Una dintre cele mai strălucite realizări ale orînduirii noastre socialiste este frăția dintre poporul român și naționalitățile conlocuitoare, născută și consolidată în lupta și munca comună, sub steagul P.C.R.

Epoca minunată a Republicii afirmă pregnant un fenomen devenit semnul distinctiv al României contemporane — adîncirea și perfecționarea democratismului socialist. Conținutul acestui proces l-a definit cu exactitate secretarul general al partidului, care sublinia că, în esență, problema dezvoltării democrației socialiste este problema participării active a poporului la conducerea treburilor țării. Ampla activitate socială și cultural-educativă exercită o puternică influență asupra stabilirii unei cît mai bune concordanțe între nivelul de dezvoltare al economiei și cel al culturii, asupra evoluției continue a nivelului de cunoaștere și a conștiinței socialiste a oamenilor muncii, a sporirii capacității lor de participare activă și competentă la conducerea țării. Deosebit de importantă este activitatea îndreptată spre apărarea valorilor sociale și morale proprii orînduirii socialiste și înrădăcinarea în viața societății noastre a principiilor eticii și echității socialiste, a regulilor conviețuirii socialiste.

Acești ani de plenitudine s-au impus și se impun și prin ceea ce au adus și aduc ca element de certitudine în procesul de împlinire a personalității umane. Creînd posibilități egale de afirmare pentru toți cetățenii țării, ambianța socială în care trăim și muncim oferă un cadru ideal de propășire a femeii, de valorificare a marilor ei virtuți

(Continuare în pag. 9)

PCR
CONFERINTA NATIONALA A
PARTIDULUI COMUNIST ROMAN
IULIE
1972

IULIE
1972

PCR
CONFERINTA NATIONALA A
PARTIDULUI COMUNIST ROMAN
IULIE
1972

date importante-1973

24 ianuarie 1859
— Unirea Principatelor Române

Ianuarie-Februarie 1933
— Au avut loc eroicele lupte ale muncitorilor ceferiști și petroliști, conduse de P.C.R.

24 februarie 1848
— 125 de ani de la publicarea Manifestului Partidului Comunist

6 martie 1945
— A fost instaurat primul guvern democratic din istoria României, condus de dr. Petru Groza

8 martie
— Ziua internațională a femeii

21 martie
— Ziua internațională pentru eliminarea discriminării rasiale

31 martie
— 80 de ani de la constituirea Partidului Social-Democrat al Muncitorilor din România

22 aprilie
— S-a născut V.I. Lenin

1 Mai
— Ziua solidarității internaționale a celor ce muncesc

2 mai
— Ziua tineretului din Republica Socialistă România

5 mai
— S-a născut Karl Marx

8 mai 1921
— Crearea Partidului Comunist Român

9 mai 1877
— Proclamarea independenței de stat a României

9 mai 1945
— Ziua victoriei asupra fascismului

15 mai 1848
— 125 de ani de la istorica adunare de pe cîmpia libertății de la Blaj

1 iunie
— Ziua internațională pentru apărarea copilului

9 iunie
— 125 de ani de la Adunarea de la Izlaz — începutul revoluției de la 1848 în Țara Românească

11 iunie
— 25 de ani de la votarea de către Marea Adunare Națională a legii naționalizării principalelor mijloace de producție

6—12 august 1969
— Au avut loc lucrările Congresului al X-lea al P.C.R.

21 august 1965
— Marea Adunare Națională a adoptat Constituția Republicii Socialiste România

23 August
— Ziua eliberării României de sub jugul fascist

13 septembrie
— 125 de ani de la lupta din Dealul Spirei dintre pompierii români și trupele turcești venite să înfrîngă revoluția

25 octombrie
— Ziua Forțelor Armate ale Republicii Socialiste România

7 noiembrie 1917
— Victoria Marii Revoluții Socialiste din Octombrie

19 noiembrie
— 5 ani de la constituirea Consiliului Național al Frontului Unității Socialiste

28 noiembrie
— S-a născut Frederic Engels

1 decembrie 1918
— Unirea Transilvaniei cu România

30 decembrie 1947
— Abolirea monarhiei și proclamarea Republicii Populare Române. La 21 august 1965, țara noastră a devenit Republica Socialistă România

(Urmare din pag. 5)

intelectuale și civice. Condiția actuală a femeii în țara noastră este o rezultantă complexă a unui cumul de factori de ordin politic, economic și social. Creatoare de neprețuite valori materiale și spirituale, militante pe plan politic, social și obștesc, femeile se bucură în statul nostru de încredere și solicitudine. Conștiente de capacitatea lor, de valoarea pe care o reprezintă, temeinic pregătite pentru profesiunile pe care le exercită, femeile se încadrează energic pe pozițiile avansate ale îndeplinirii vastelor obiective stabilite de partid. Ele dețin o proporție de circa 47 la sută în sfera totală a populației ocupate. Industria, agricultura, comerțul, învățămîntul, cercetarea științifică, ocrotirea sănătății, sfera serviciilor, toată gama sectoarelor de activitate, și datorită caracteristicilor orînduirii noastre, și a calităților dovedite, beneficiază totodată de aportul lor activ și calificat.

Statutul înalt conferit de orînduirea noastră femeii cuprinde la loc de frunte dreptul de a alege, de a fi aleasă în forurile de decizie, în funcții de partid și de stat, pînă la cele mai înalte trepte. Conducerea partidului a apreciat, în repetate rînduri în ultimii ani, că promovarea femeilor pe întreaga scară ierarhică a responsabilităților, pe criterii egale de competență, trebuie să rămînă în centrul atenției factorilor de răspundere. Conștiința aportului lor social generează îmbogățirea continuă a idealurilor și aspirațiilor lor, avînd ca urmare ridicarea prestigiului femeii și în familie, întărirea sentimentelor de dragoste, prietenie și prețuire din partea soților, o tot mai mare influență educativă asupra copiilor.

Puternică în interior prin valoarea operei economice și sociale pe care o edifică — societatea socialistă multilateral dezvoltată —, România e stimată și ascultată în concertul națiunilor pentru principialitatea și totodată consecvența care au caracterizat, de-a lungul anilor, activitatea sa internațională. Dezvoltarea, în primul rînd, a legăturilor de prietenie și strînsă colaborare cu toate țările socialiste, intensificarea relațiilor cu statele care au pornit pe calea dezvoltării independente, cu toate țările, indiferent de orînduirea lor, pe baza respectării independenței și suveranității naționale, a egalității în drepturi, a neamestecului în treburile interne și avantajului reciproc, fermitatea cu care militează pentru renunțarea la forță sau amenințarea cu forța în relațiile între state i-au atras țării noastre numeroși prieteni pe toate meridianele și un binemeritat prestigiu.

Aniversarea unui sfert de veac de la proclamarea Republicii găsește întregul popor antrenat în marea întrecere socialistă ce se desfășoară sub deviza «Cincinalul înainte de termen». Atingerea acestui obiectiv, care polarizează în prezent entuziasmul, energia și capacitatea creatoare a tuturor oamenilor muncii, va marca un pas important în direcția ridicării României socialiste pe o treaptă superioară de civilizație și bunăstare.

La cea de-a 25-a aniversare a Republicii, poporul român privește cu optimism spre viitor, încredințat că, prin munca și priceperea sa, sub conducerea Partidului Comunist Român — flacăra de gîndire și acțiune a întregii națiuni —, va merge, în continuare, pe făgașul împlinirilor și biruințelor, spre înfăptuirea societății comuniste.

VIITORUL NE APARȚINE, ESTE ÎN MÎINILE NOASTRE

de **MARIA COSTACHE**

Totdeauna finalurile de an sînt momente de bilanț și bucurie, sînt momente ale amintirilor și ale dorințelor de mai mult și mai bine. Deși pînă la acea zi și acea oră fatidică, în care vom spune «a mai trecut un an», mai este, ne propunem, dragi cititoare, să nu renunțăm la tradiție și să încercăm și de data asta, împreună, să trecem acest prag nou din care zărim viitorul, un viitor — știm bine — care depinde de noi, care stă numai în puterea minții și a brațelor noastre. Avînd imaginea acestui viitor, a perspectivei generale, ne vom gîndi fiecare la ce vom face de aici înainte, ne vom proiecta noi înșine, asa cum credem că putem să ne realizăm, impunîndu-ne un grad de exigență superior, pe măsura pregătirii noastre, a talentului profesional și organizatoric, a conștientizării necesităților unui proces revoluționar esențial nou.

Desigur, zestrea cu care intrăm în anul nou, după acest 1972, este — privită din punctul de vedere al saltului calitativ — incomparabilă. Luminat de cea mai puternică flacără — Conferința Națională a partidului —, a fost un an determinant pentru destinul României, în care cele aproape 21 de milioane de cetățeni ai acestei țări — români, maghiari, germani și de alte naționalități —, mai uniți ca oricînd în jurul Partidului Comunist Român, au acționat mai

încrezători ca oricînd în capacitatea proprie de a depăși inerțiile și de a-și modela pe deplin conștienți propria istorie. A fost elaborat un vast program privind dezvoltarea economico-socială a țării în deceniile următoare, perfecționarea conducerii planificate a societății și dezvoltarea democrației socialiste, creșterea rolului conducător al partidului în edificarea socialismului și comunismului. Raportul și concluziile tovarășului Nicolae Ceaușescu, rezoluțiile și proiectele de legi dezbătute și adoptate au fost primite de toți oamenii muncii — bărbați și femei, tineri și vîrstnici — cu convingerea că ele corespund năzuințelor lor cele mai fierbinți, cu hotărîrea de a nu precupeți nici un efort pentru înfăptuirea acestora.

Să încercăm, dragi cititoare, să parcurgem împreună o călătorie cu ochii minții în România anului 1990, cînd va prinde viață idealul major al generației noastre, cuprins încă la Congresul al X-lea al partidului de conceptul societății socialiste multilateral dezvoltate. Sîntem chemați ca în următorii 15—20 de ani să lichidăm cu desăvîrșire rămînerea în urmă pe care am moștenit-o, să ridicăm poporul român la un nivel de trai superior. Problema se pune în felul următor: sau vom realiza acest obiectiv și ne vom înscrie pe

(Continuare în pag. 14)

DEZVOLTAREA RAPIDĂ A ECONOMIEI

● În prezent, România produce în industrie de 21 de ori mai mult decît în anul 1938.

● Peste 500 de obiective și capacități industriale importante au intrat în funcțiune în cei trei ani care au trecut de la Congresul al X-lea al P.C.R.

● În anul 1972 a fost adoptat programul privind perfecționarea sistemului informațional, introducerea sistemului de conducere cu mijloace de prelucrare automată a datelor și dotarea economiei naționale cu tehnică modernă de calcul.

● În anul 1972 s-a obținut ce
țării.

● Din cele 2,2 milioane hec
pînă în 1975, au fost efectuate

● Pentru prima oară, în an
rapidă decît cea a produsului

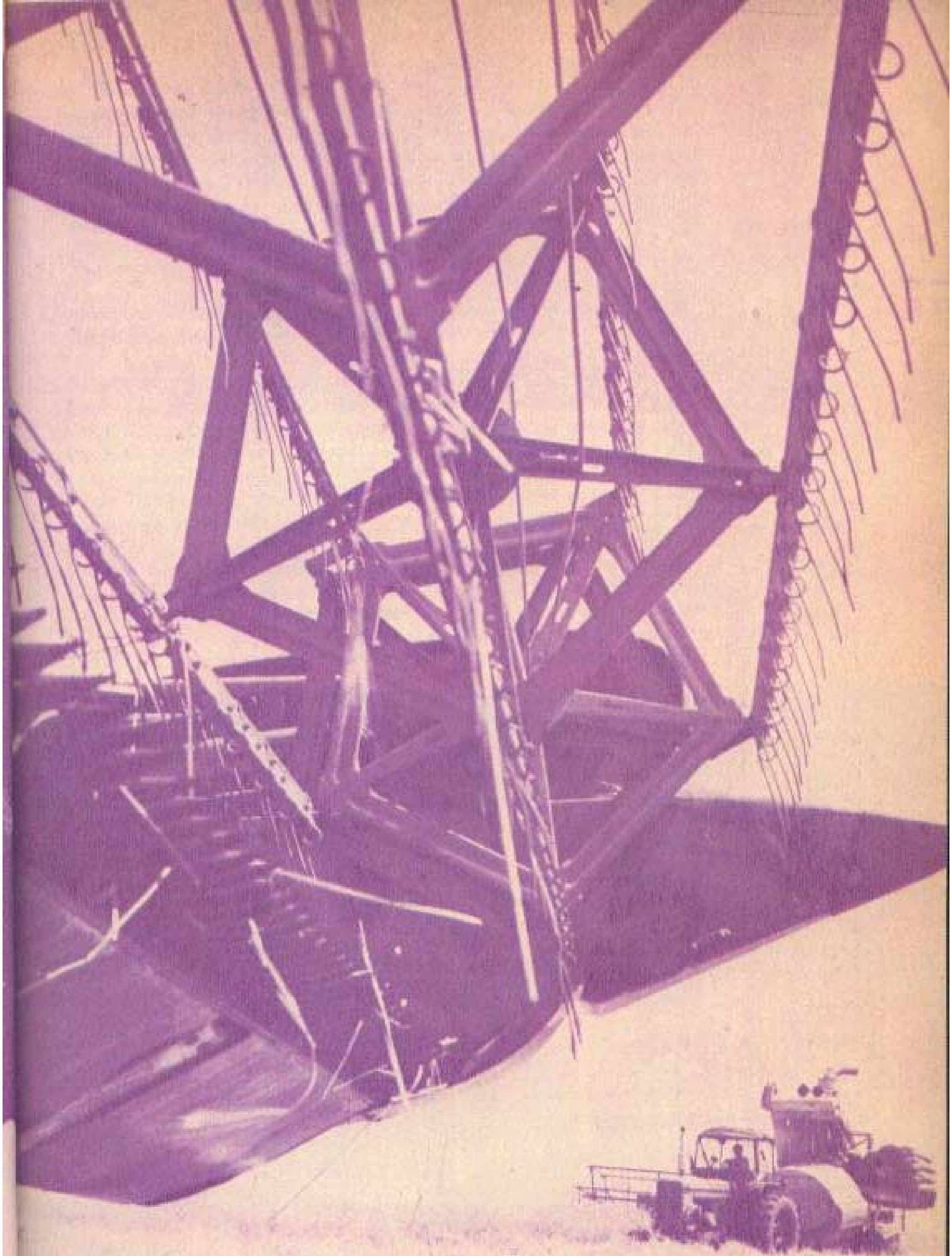

- În anul 1972 s-a obținut cea mai mare producție de grîu la hectar din istoria țării.
- Din cele 2,2 milioane hectare care urmează a fi amenajate pentru irigații pînă în 1975, au fost efectuate lucrări pe mai bine de 1 milion de hectare.
- Pentru prima oară, în anul 1971, creșterea venitului național a fost mai rapidă decît cea a produsului social: 12,8 la sută, comparativ cu 11,2 la sută.

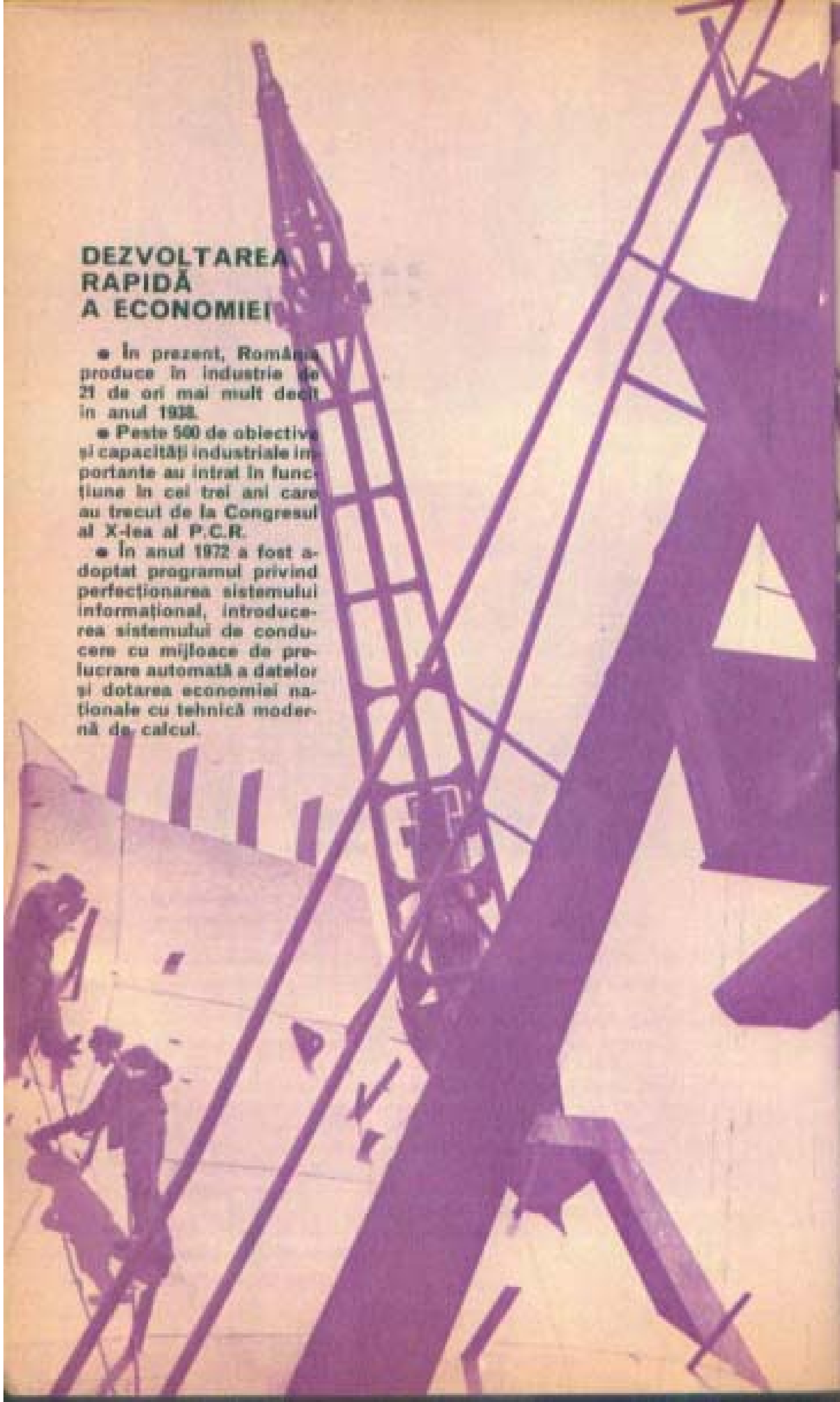

DEZVOLTAREA RAPIDĂ A ECONOMIEI

- În prezent, România produce în industrie de 21 de ori mai mult decît în anul 1938.
- Peste 500 de obiective și capacități industriale importante au intrat în funcțiune în cei trei ani care au trecut de la Congresul al X-lea al P.C.R.
- În anul 1972 a fost adoptat programul privind perfecționarea sistemului informațional, introducerea sistemului de conducere cu mijloace de prelucrare automată a datelor și dotarea economiei naționale cu tehnică modernă de calcul.

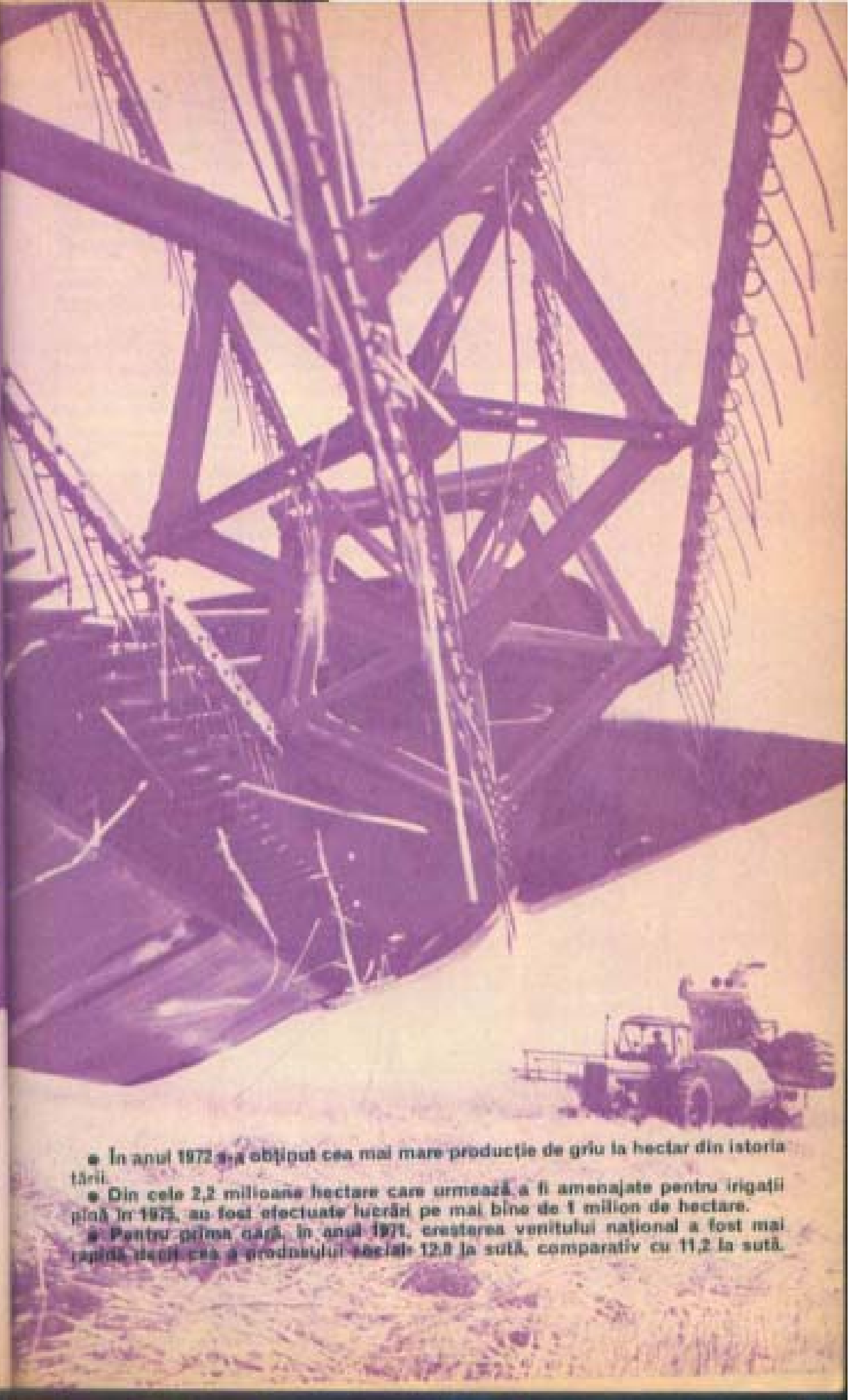

- În anul 1972 s-a obținut cea mai mare producție de griu la hectar din istoria țării.
- Din cele 2,2 milioane hectare care urmează a fi amenajate pentru irigații pînă în 1975, au fost efectuate lucrări pe mai bine de 1 milion de hectare.
- Pentru prima oară, în anul 1971, creșterea venitului național a fost mai rapidă decît cea a produsului social: 12,0 la sută, comparativ cu 11,2 la sută.

(Urmare din pag. 11)
orbita civilizației moderne, sau vom continua să rămînem în urma țărilor dezvoltate, condamnînd națiunea noastră să se mențină în această situație în decursul a mai multor generații. Răsună și acum în mintea și în inima noastră patetica chemare, încărcată de cel mai vibrant patriotism, adresată de la tribuna Conferinței Naționale de conducătorul partidului și statului muncitorimii, țărănimii, intelectualității, tuturor oamenilor muncii: «Avem răspunderea față de viitorul copiilor noștri, față de viitorul întregului popor, față de cauza socialismului și comunismului în România, față de națiunea noastră socialistă — de a face totul pentru dezvoltarea în ritm susținut a patriei, pentru crearea unei societăți socialiste moderne, dezvoltate».

Să ne rememorăm cîteva din principalele orientări, prevăzute în programul elaborat de Conferința Națională a partidului, ale dezvoltării economico-sociale a României în următoarele două decenii.

Prin folosirea celor mai noi cuceriri ale științei și tehnicii și adaptarea lor creatoare la condițiile concrete ale țării noastre, prin valorificarea superioară a întregului potențial material și uman, industria, ramura conducătoare a economiei, urmează să se dezvolte în continuare într-un ritm ridicat. Crescînd în medie cu 9—10% anual în perioada 1970—1990, producția industrială va atinge un nivel de 6—8 ori mai mare, ceea ce ne dă o imagine destul de concretă asupra abundenței de produse industriale — bunuri de investiții și bunuri de consum — ce va fi atinsă în acel moment. Dacă ținem seama și de faptul că în 1970 distanța în ce privește volumul global al producției industriale dintre țara noastră și unele țări vest-europene avansate era de circa 4—5 ori, devine limpede că producția industrială a României anilor 1990 va depăși considerabil nivelul actual al unor țări dezvoltate.

Pentru a ilustra ce va reprezenta România din punct de vedere industrial

în 1990, ne vom referi numai la două produse. Creșterea potențialului de energie și lumină al țării marchează următoarea evoluție: de la 1,1 miliarde kWh în 1938 și 41 miliarde kWh în 1972, producția de energie electrică va atinge 180—200 miliarde kWh în 1990. Dacă în România anului 1938 producția de oțel era ceva mai mult de un sfert de milion de tone, astăzi țara noastră produce 7,4 milioane de tone, iar pentru 1990 se prevede o producție de 20—25 milioane de tone de oțel.

Totodată, producția agricolă va cunoaște o puternică dezvoltare, pe calea intensificării, modernizării și mecanizării sale complexe: producția de cereale a țării se estimează să ajungă în acea perioadă la 28—30 milioane de tone anual.

Rezultatul sporurilor producției în toate ramurile de activitate va fi materializat în atingerea în 1990 a unui volum al venitului național pe locuitor de 2 500—3 000 de dolari, de 5—6 ori mai ridicat decît cel din 1972, corespunzător celui realizat astăzi de țări dezvoltate din punct de vedere economic.

Stabilind coordonatele societății socialiste multilateral dezvoltate, partidul nostru are în vedere că țelul fundamental al socialismului și comunismului este omul, crearea condițiilor pentru ca fiecare cetățean să aibă asigurată o existență civilizată și îmbelșugată, să-și poată dezvolta aptitudinile, personalitatea. Creșterea veniturilor reale de circa 3,5 ori, asigurarea unui consum ridicat alimentar, vestimentar și de bunuri de folosință îndelungată, cele 2,5 milioane de locuințe ce urmează a fi construite în 1976—1990 etc. sînt dovezi concrete ale noilor dimensiuni pe care le va căpăta în 1990 nivelul de trai al populației.

Mutații mari se vor petrece în viața satelor noastre pe calea urbanizării

Feerie nocturnă la marea hidrocentrală de la Porțile de Fier

Feerie nocturnă la marea hidrocentrală de la Porțile de Fier

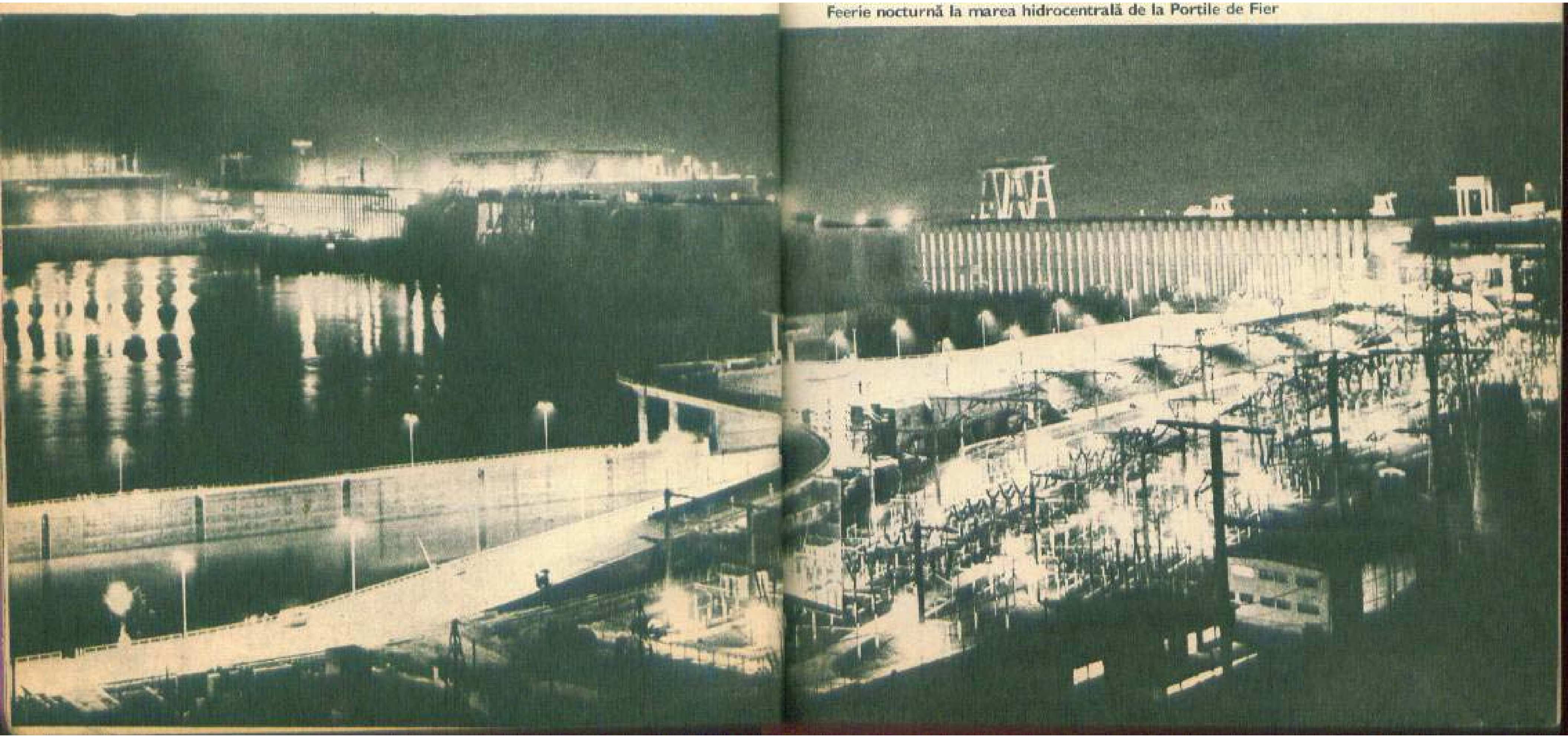

lor. Într-un viitor nu prea îndepărtat, circa 340 de localități vor deveni centre urbane. Pe lingă obiectivele industrial-agrare care vor asigura o mai bună valorificare a materiilor prime locale și a produselor agricole, noile centre vor fi dotate cu licee, școli profesionale, internate școlare, spitale, case de cultură, biblioteci, cinematografe, magazine universale, complexe de alimentație publică, baze sportive etc., care vor contribui la completa transformare calitativă a vieții acestor localități.

O problemă deosebit de importantă în cadrul prognozei viitoarelor două decenii este creșterea mai susținută a populației, adoptarea în continuare a unui complex de măsuri de ordin economico-social și sanitar, care va contribui la întărirea familiei, la stimularea natalității, reducerea mortalității și creșterea duratei vieții oamenilor.

Pe drumul care duce spre civilizația materială și spirituală a anului 1990, mai avem încă de parcurs o serie de etape, una dintre acestea fiind actualul cincinal, 1971—1975, perioadă de maximă importanță pentru progresul social și economic al României. Cincinalul înainte de termen este lozinca care se găsește pe buzele tuturor! Ziarele, emisiunile posturilor de radio și televiziune aduc zilnic în atenția opiniei publice figurile fruntașilor, care se bucură de unanimă considerație, fapte demne de lauda tuturor, care reflectă avîntul întrecerii socialiste care se desfășoară în cinstea aniversării a 25 de ani de la crearea republicii.

Inițiativele care rodesc, marile împliniri umane care se produc în acest climat de nobilă emulație scot cu pregnanță în relief puternica influență pe care Conferința Națională o exercită nu numai asupra felului de a munci,

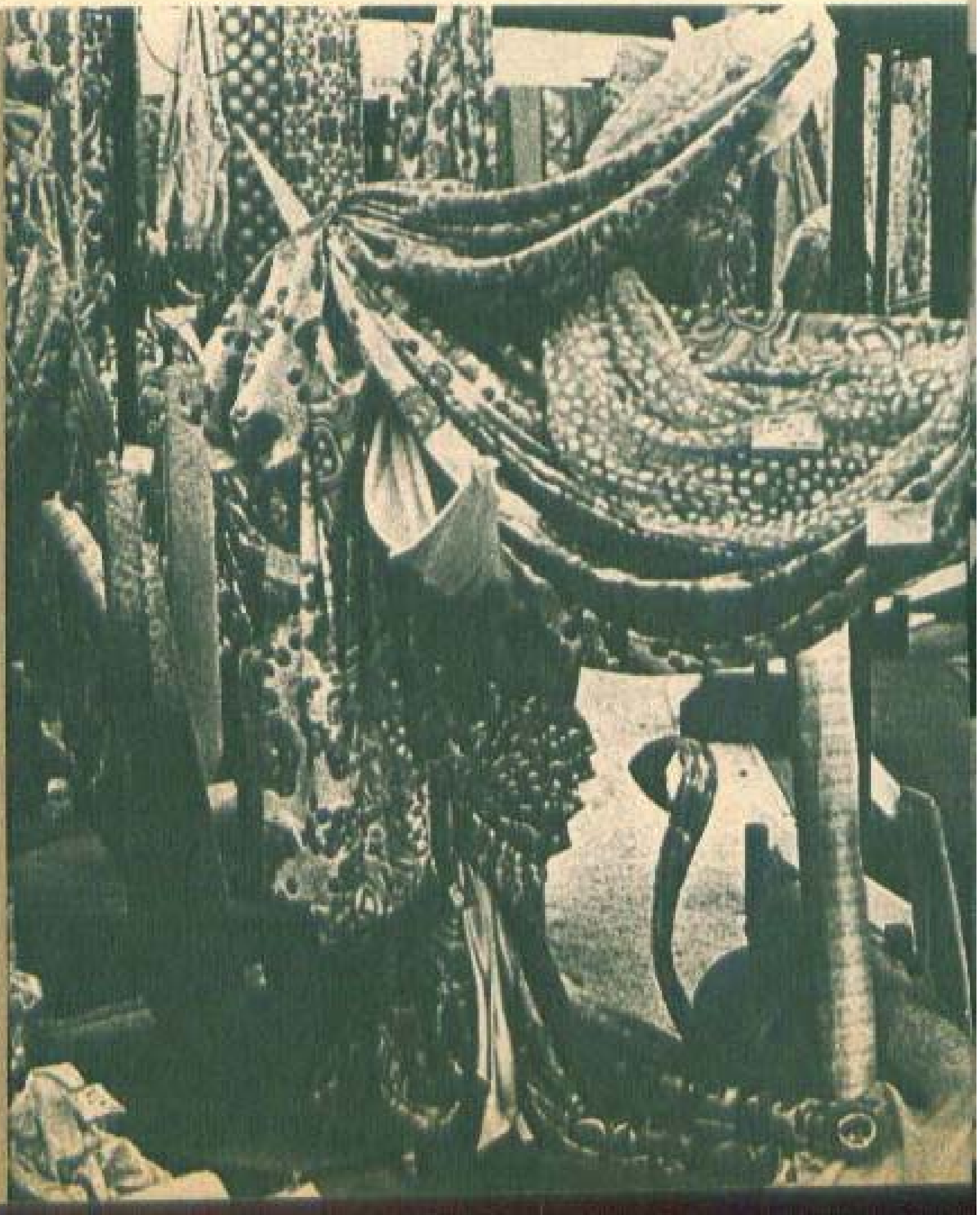

ci și asupra felului de a gîndi munca, asupra conștiinței civice și etice, asupra felului de a acționa pentru lichidarea neajunsurilor care se manifestă încă, pentru accentuarea pe toate planurile a procesului de continuă perfecționare a conducerii întregii activități economico-sociale. Pentru că acest deziderat permanent — perfecționarea întregii societăți —, care a devenit o cauză a întregului popor, își pune pecetea asupra atitudinii și muncii fiecăruia dintre noi. Perfecționarea profesională, dar și morală, maturitatea tehnică, dar și politică, puterea de dăruire și patosul cotidian sînt acele trăsături ale omului nou, chemat să-și conducă și să-și prefigureze viitorul în contextul viitorului întregii societăți. Înalta etică a cetățeanului de azi al României se reflectă și prin înțelegerea — și nouă, femeilor, ne este și mai aproape această înțelegere — că muncim nu numai pentru noi, dar și pentru cei care vor veni după noi — copiii și copiii copiilor noștri —, că cea mai înaltă datorie patriotică, dovada dragostei puternice ce ne leagă de pămîntul și neamul românesc, este să lăsăm urmașilor noștri o țară a belșugului și a cinstei, o țară dezvoltată, stăpînă pe destinele ei, care să ocupe un loc de onoare în rîndul celorlalte popoare ale lumii.

Cu aceste gînduri, dragi cititoare, cu profunda recunoștință față de partidul comunist — conștiința vie a națiunii —, care, arătîndu-ne sensul dezvoltării sociale a patriei, ne-a învățat să înțelegem sensul vieții noastre și s-o trăim la cea mai înaltă temperatură a entuziasmului și dăruirii, ne despărțim de anul 1972 cu deplinul optimism în ziua de mîine, în care credem și ne străduim să-i fim demni reprezentanți încă de pe acum, în acest sfîrșit și început de an nou și de cronică a progresului României moderne.

La a 5-a ediție a Tîrgului de mostre

La a 5-a ediție a Tirgului de mostre

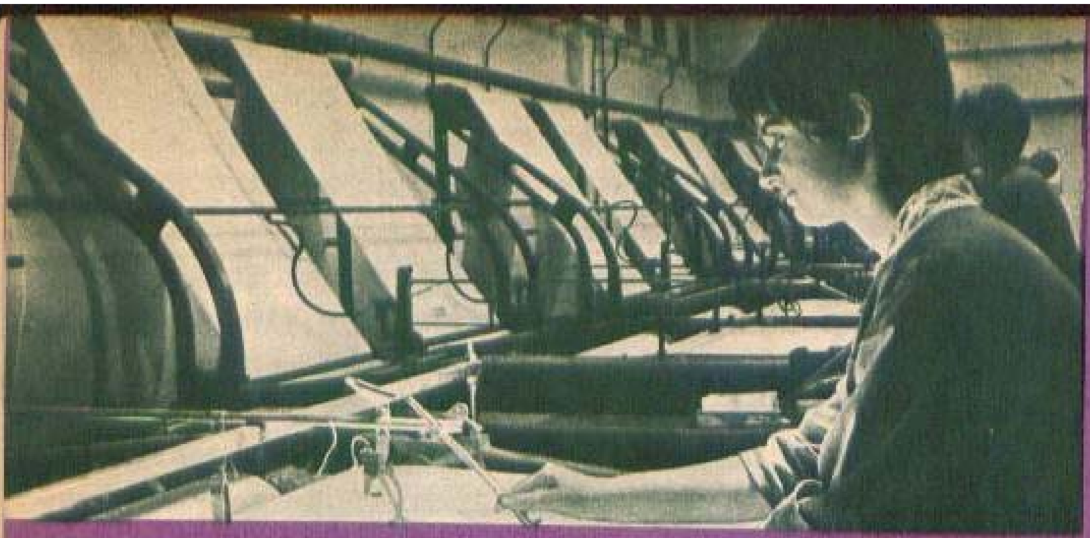

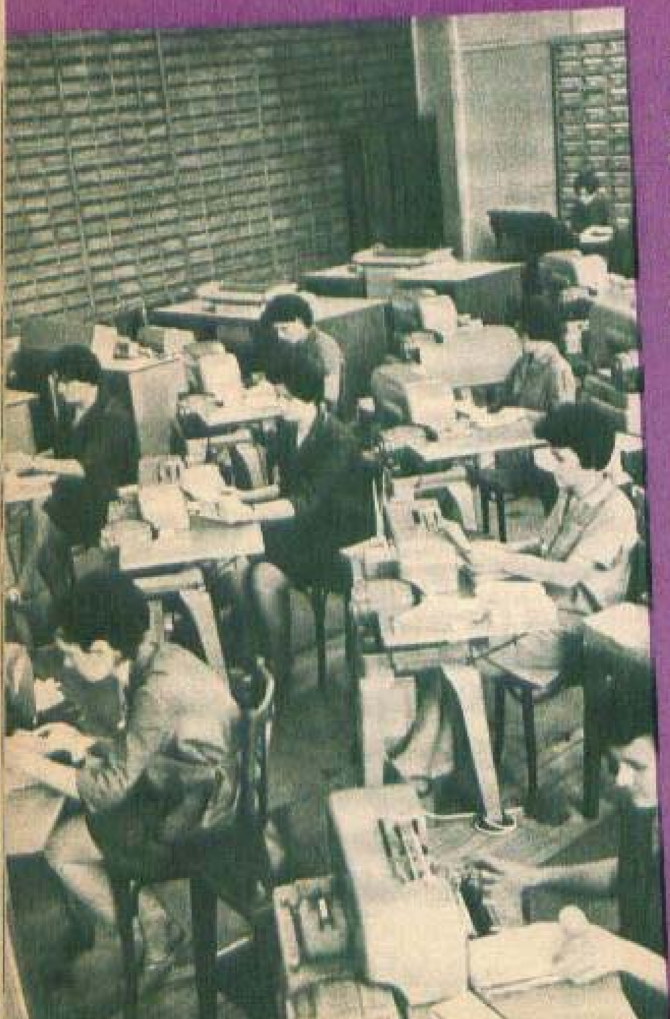

FEMEILE REPREZINTĂ:

- 47 la sută din totalul populației ocupate și circa 31 la sută din totalul salariaților;
- 40 la sută din numărul total al salariatelor lucrează în industrie;
- În agricultură, ramură în plin proces de modernizare, peste 62,4 la sută din populația ocupată o formează forța de muncă feminină;
- Jumătate din cadrele cu pregătire medie și mai mult de o treime din cele cu pregătire superioară;
- 30 la sută din totalul cadrelor didactice din învățămîntul superior și 36 la sută din totalul cadrelor de cercetări științifice;
- 379 ocupă funcții de președinți de tribunal, judecători și notari;
- Aproximativ 60 000 sînt deputate în consiliile populare județene, orășenești și comunale, cifră ce reprezintă mai mult de o treime din totalul deputaților.

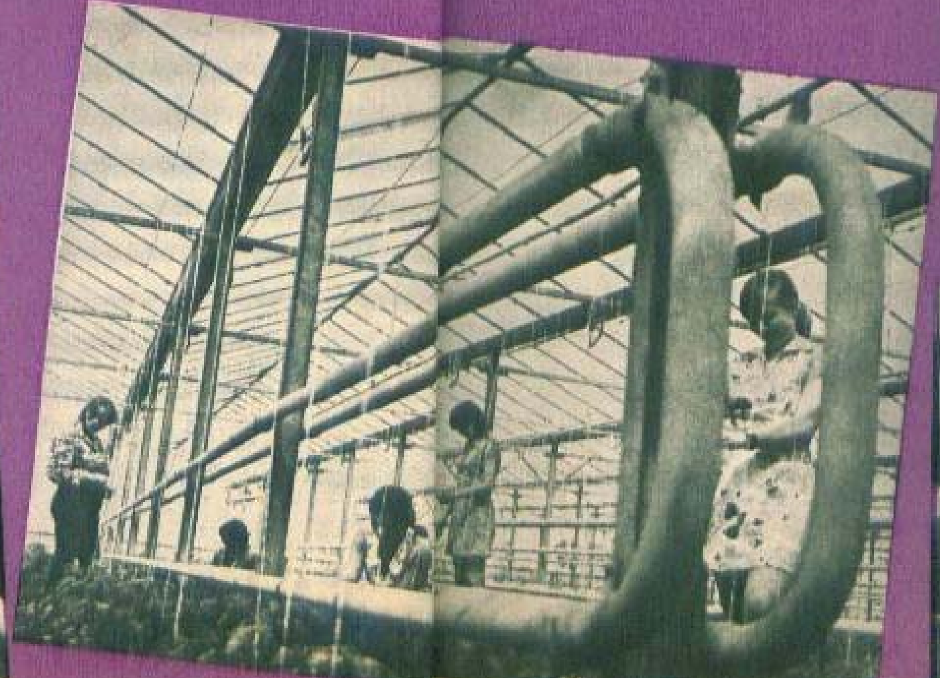

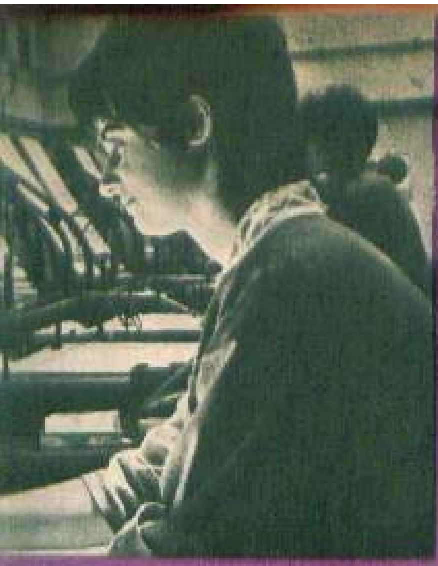

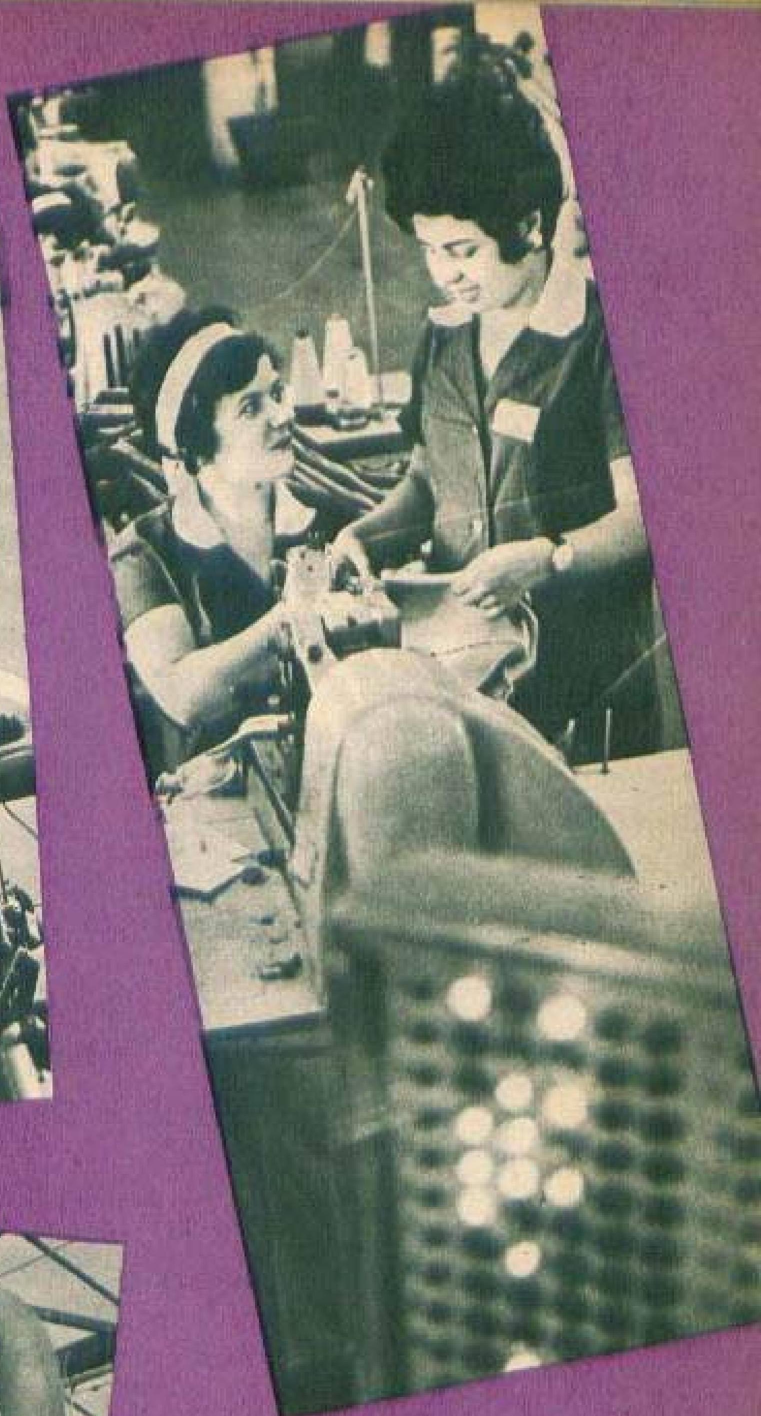

- 47 la sută din totalul populației ocupate și circa 31 la sută din totalul salariaților;
- 40 la sută din numărul total al salariatelor lucrează în industrie;
- În agricultură, ramură în plin proces de modernizare, peste 62,4 la sută din populația ocupată o formează forța de muncă feminină;
- Jumătate din cadrele cu pregătire medie și mai mult de o treime din cele cu pregătire superioară;
- 30 la sută din totalul cadrelor didactice din învățămîntul superior și 36 la sută din totalul cadrelor de cercetări științifice;
- 379 ocupă funcții de președinți de tribunal, judecători și notari;
- Aproximativ 60 000 sînt deputate în consiliile populare județene, orășenești și comunale, cifră ce reprezintă mai mult de o treime din totalul deputaților.

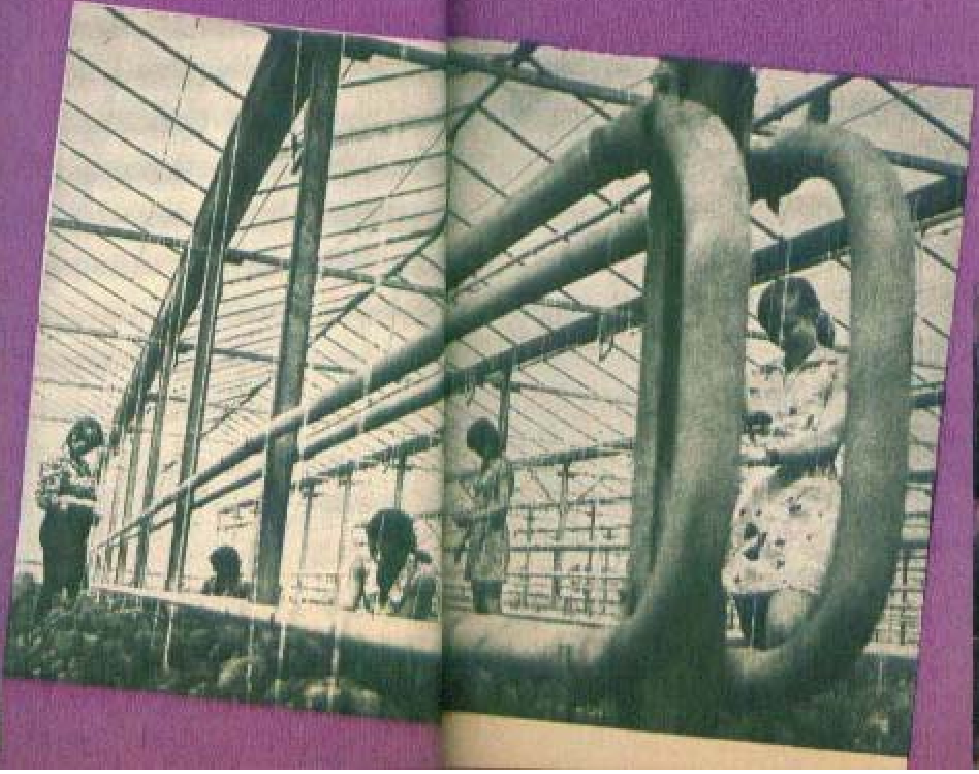

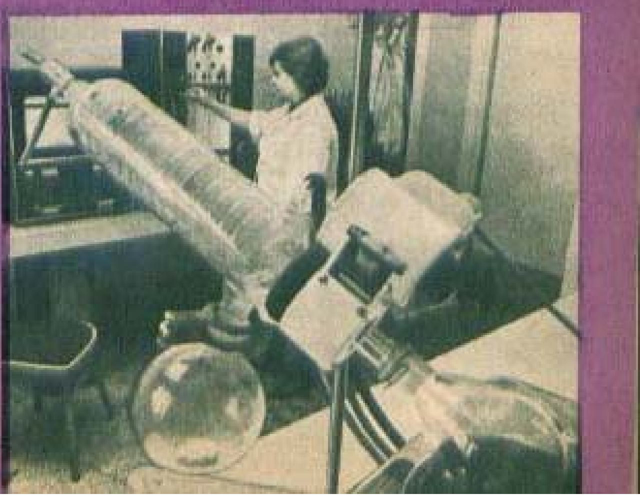

populației de la orașe și sate 313
● Au fost adoptate, în cursul a
dițiilor de viață ale membrilor c
materiale sanitare gratuite pentru
balneo climaterice, ajutoare pent
pentru sarcină și lehuzie; ajutoa
ani împliniți.

NIVELUL DE TRAI ÎN CIFRE SI IMAGINI

• În anul 1970 a fost majorat salariul tarifar minim la 800 de lei, concomitent cu reducerea și reașezarea impozitului pe salarii si alte venituri.

• De la 1 septembrie 1972, salariul tarifar minim s-a stabilit la 1 000 de lei lunar, cu o creștere de 25 la sută față de plafonul fixat în 1970. De această majorare beneficiază circa 1 160 000 de salariați.

• Pînă la sfîrșitul actualului cincinal, salariul minim va crește la 1 100 de lei, iar salariul mediu va ajunge la 1 950 de lei, înregistrîndu-se un spor de 35 la sută în comparație cu anul 1970.

• Salariul real depășește astăzi de 2,7 ori nivelul înregistrat în 1938.

• În actualul cincinal, veniturile țărănimii vor spori cu peste 40 la sută.

• Anul acesta, pensiile plătite de asigurările sociale de stat vor cunoaște o creștere în medie de 16 la sută.

• Cheltuielile de la bugetul de stat pentru acțiuni social-culturale s-au ridicat în perioada 1970—1971 la 72,2 miliarde de lei; în acest timp s-au dat în folosință populației de la orașe și sate 313 000 de apartamente.

• Au fost adoptate, în cursul anului 1971, importante măsuri de îmbunătățire a condițiilor de viață ale membrilor cooperativelor agricole: întreținere, medicamente și materiale sanitare gratuite pentru pensionari și familiile acestora; tratament în stațiuni balneo climaterice, ajutoare pentru incapacitate temporară de muncă; concediu plătit pentru sarcină și lehuzie; ajutoare lunare pentru fiecare copil în vîrstă de pînă la 16 ani împliniți.

GLASUL ROMÂNIEI ÎN CONCERTUL NAȚIUNILOR

de EUGENIU OBREA

Într-un cabinet ministerial din Teheran, învăluit de o eleganță sobră, ni s-a vorbit despre fructuoasa colaborare cu România. Un agricultor de lîngă Delhi, chiar pe cîmpul pîrjolit de soarele necruțător, rostea cuvinte pline de admirație despre tractoarele românești. În Cuba, tinerii români, veniți să ajute pe tovarășii lor din «insula libertății», au lăsat cele mai bune impresii. Într-o scurtă escală africană, un înalt funcționar de stat lăuda pe geologii din îndepărtata Românie. În Amsterdamul cu canale romantice și cețuri răcoroase lideri politici și simpli cetățeni apreciau entuziast personalitatea conducătorului nostru — tovarășul Nicolae Ceaușescu.

Pe oamenii aceștia i-am intîlnit pe continente diferite, în împrejurări care nu se asemănau. Diferențele dintre ei nu erau doar geografice sau temperamentale — îi despărțeau nu numai kilometri, ci și modul de a privi lumea, concepțiile lor politice, capacitatea de a penetra în adîncime fenomenele contemporane. Dar dincolo de tot ceea ce înseamnă deosebiri, m-a frapat un numitor comun: prețuirea arătată României, înalta apreciere față de prezența țării noastre în viața internațională.

În primăvară, am făcut o călătorie prin țară în tovărășia unor ziariști străini. Un confrate, de la un săptămînal redactat pe malurile Senei, îmi spunea: «M-am întrebat deseori care este secretul prestigiului internațional al României. Cred că am găsit răspunsul, chiar dacă acest răspuns s-ar putea să mai necesite completări. Prestigiul românesc provine dintr-o îmbinare armonioasă a idealurilor creatoare pe plan intern cu aspirațiile pașnice exprimate cu o consecvență exemplară pe plan extern, afirmînd voința unei națiuni de a trăi în libertate și independență». Desigur, avea dreptate colegul meu parizian cînd afirma că răspunsul său ar mai putea fi întregit, dar el a sesizat elemente esențiale pentru înțelegerea prestigiului de care se bucură în lume România socialistă.

Există o unitate dialectică între politica internă și cea externă, o legătură organică între ele. Ceea ce caracterizează orientările fundamentale ale partidului și statului nostru sînt înalta principialitate marxist-leninistă, profunzimea spiritului științific, clarviziunea revoluționară, înțelegerea direcțiilor primordiale ale evoluției contemporane. Tovarășul Nicolae Ceaușescu sublinia în raportul prezentat la Conferința Națională a partidului — moment dominant în viața țării în acest an: «Putem afirma cu îndreptățită mîndrie că partidul nostru dispune de o linie generală marxist-leninistă, care corespunde pe deplin condițiilor concrete ale țării noastre. Tocmai aceasta explică succesele obținute de poporul român, sub conducerea partidului, atît în dezvoltarea economico-socială, cît și în politica internațională». Întregul curs al evenimentelor a confirmat în mod strălucit înțelepciunea acestei politici, realismul ei, spiritul constructiv care o animă. România este o prezență activă pe scena mondială și rezultatele eforturilor ei, bogăția inițiativelor formulate, valoarea sugestiilor prezentate în marile dezbateri internaționale atestă faptul că toate statele — indiferent de potențialul și dimensiunile lor — sînt chemate să-și aducă contribuția la soluționarea problemelor cu care umanitatea este confruntată.

Trăim într-o lume complexă, care cunoaște profunde prefaceri, caracterizate prin mari schimbări în raportul de forțe pe plan mondial, prin importante mutații social-politice. Tabloul acestei lumi reflectă forța, autoritatea și influența socialismului în viața internațională. O particularitate a actualei etape o constituie afirmarea pregnantă a rolului maselor populare, a voinței lor de a imprima un curs nou în evoluția internațională, pentru colaborare și destindere, împotriva politicii de forță și dictat.

În desfășurarea evenimentelor se evidențiază cu

Tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, a primit pe tovarășa Herta Kuusinen, președinta de onoare a Partidului Comunist Finlandez, președinta Federației Democrate Internaționale a Femeilor.

claritate că problemele contemporaneității trebuie soluționate cu participarea tuturor statelor, că forței și dictatului trebuie să le ia locul tratativele răbdătoare și contactele nemijlocite. Desigur, nu-i suficientă proclamarea unor intenții pașnice. Frazele frumoase, făgăduielile generoase trebuie să aibă acoperirea faptelor concrete, a actelor concludente. Prestigiul României provine tocmai din această concordanță deplină, realizată cu o remarcabilă consecvență. S-ar cuveni să cităm în această privință cuvintele lui Paul Findley, membru al Congresului S.U.A.: «Consider că țările mici și mijlocii au un rol deosebit de important, care poate fi, în același timp, util pentru o dezvoltare pozitivă a relațiilor internaționale. România este un excelent exemplu în acest sens. Fiind atașată unor principii riguros constituite, care trebuie să stea la baza relațiilor între state, România militează pentru realizarea lor în practică. Faptul că guvernul român duce o politică respectată și înțelege să întrețină relații echitabile cu toate statele lumii, să participe la rezolvarea unor probleme internaționale în spiritul păcii și cooperării oferă un excelent argument pentru valoarea și ponderea pe care le poate căpăta o asemenea politică».

Cît de departe sîntem de anii cînd Nicolae Titulescu deplîngea la Societatea Națiunilor faptul că țara noastră era, pe atunci, prea puțin cunoscută în lume. Amărăciunea ilustrului patriot aparține unui trecut de care ne-am îndepărtat definitiv. Înalta considerație de care se bucură România pe toate continentele, prețuirea opiniei publice pentru o politică a demnității naționale, a principialității desăvîrșite, politică consacrată construcției pașnice și progresului social, sînt bogate în semnificații. Numele României socialiste este asociat întotdeauna de cel al conducătorului ei stimat, Nicolae Ceaușescu, exponentul fidel

al năzuințelor întregului popor, personalitate proeminentă a vieții internaționale. România și Ceaușescu — două cuvinte care s-au gravat ca un singur tot în conștiința contemporaneității. La Conferința Națională a P.C.R., un vorbitor amintea cele scrise de un ziar din îndepărtatul Uruguay: «România și președintele Ceaușescu au știut să cîștige simpatia întregii omeniri datorită politicii juste desfășurate și contribuțiilor valoroase, uneori decisive, aduse în momente dificile internaționale».

Către capătul anului 1947, România întreținea legături diplomatice și consulare cu 26 de țări. După un sfert de secol, avem relații de această factură cu 106 state. Distanța dintre aceste două cifre este revelatoare pentru dimensiunile actualei prezențe internaționale a României socialiste. În centrul politicii externe românești — coordonată fundamentală — este situată preocuparea pentru intensificarea și amplificarea relațiilor de prietenie și colaborare multilaterală cu toate statele socialiste. Semnarea tratatelor de prietenie, colaborare și asistență mutuală, schimburile de delegații și întîlnirile pe linie de partid și de stat, extinderea continuă a schimburilor economice, tehnico-științifice și culturale au aprofundat legăturile dintre țările noastre, reprezentînd o contribuție de o deosebită însemnătate la cauza socialismului, a colaborării și păcii între popoare. Faptele demonstrează în modul cel mai convingător că România are relații bune de prietenie, colaborare și solidaritate internaționalistă cu toate țările socialiste, pășește ferm, împreună cu toate popoarele care făuresc noua orînduire, pe drumul socialismului și comunismului. Ca membră a Tratatului de la Varșovia, România dezvoltă cooperarea cu statele ce fac parte din această organizație, ca și cu toate celelalte state socialiste. Țara noastră contribuie la perfecționarea și dezvoltarea colaborării economice în cadrul C.A.E.R., în cadrul «Programului complex» menit să contribuie la progresul multilateral al fiecărei țări, la egalizarea nivelurilor de dezvoltare economică ale statelor membre, la valorificarea tot mai eficientă a resurselor materiale și umane, în spiritul independenței, deplinei egalități, întrajutorării tovărășești și avantajului reciproc. În concepția partidului nostru relațiile dintre cele 14 state socialiste trebuie — prin principiile și normele lor — să fie de un tip nou, care să constituie prototipul relațiilor viitoare dintre toate statele lumii.

Un element definitoriu pentru politica externă românească îl reprezintă, fără îndoială, cursul ascendent al raporturilor cu statele ce au pășit pe calea dezvoltării independente. Aceste raporturi nu pot fi privite doar prin prisma bilanțurilor economice. Ele au o mare însemnătate politică, plasîndu-se în cadrul luptei generale pentru dreptul fiecărui stat la afirmarea independenței sale, pentru progres economic și social, împotriva imperialismului, colonialismului și neocolonialismului. Poporul român, care din propria sa experiență istorică cunoaște prețul libertății, privește cu simpatie și profundă înțelegere eforturile acestor state la o dezvoltare pe măsura aspirațiilor lor. România, țară socialistă, ea însăși în curs de dezvoltare, împărtășește preocupările tinerelor state independente de a-și asigura o dezvoltare economică de sine stătătoare, sprijină eforturile lor pentru valorificarea resurselor naționale, pentru lichidarea subdezvoltării, pentru consolidarea independenței economice și politice. Vizita

HERTA KUUSINEN
președinta Federației Democrate Internaționale a Femeilor

...«Vizitînd cartiere noi ale Bucureștiului, un fapt deosebit de plăcut pentru mine a fost să întîlnesc femei oriunde se muncește: în fabrici și uzine, pe marile șantiere, pe ogoare, în școli și laboratoare, în forul suprem al puterii de stat, în organizațiile de partid și obștești. Aceasta este marea, reala condiție a egalității în drepturi, principala chezășie a afirmării multilaterale a femeii în viața politică, economică și socială. Propunerea înaintată de femeile din România ca anul 1975 să fie declarat de către forul Națiunilor Unite Anul internațional al femeii a fost întîmpinată de pe acum cu vie satisfacție pe plan internațional».

NADEJDA IGALKINA,
directoarea grădiniței de copii de pe lîngă Uzinele «Lihaciov»-Moscova

«Zilele petrecute în România mi-au permis să cunosc cîteva din realizările socialismului dedicate copiilor. M-a impresionat deosebit de mult cunoștința cu Palatul pionierilor din București, frumos amenajat, unde pionierii Capitalei își pot desăvîrși aptitudinile tehnico-științifice ca și cele cultural-artistice. Pedagogi înzestrați le urmăresc activitatea și-i îndrumă în permanență. Am mai vizitat și cîteva școli, unde am reîntîlnit voioșia copiilor și exigența educatorilor, într-un climat lucrativ desăvîrșit. Părăsesc România cu cele mai frumoase impresii...»

intreprinsă de către tovarășul Nicolae Ceaușescu în opt state ale Africii a demonstrat trainicia legăturilor ce ne unesc cu popoarele din această parte a Terrei, perspectivele existente pentru amplificarea lor în continuare. **Ni s-au întipărit în memorie momentele acestei vizite — de la Mediterana la Oceanul Indian,** —, mulțimi entuziaste au salutat pe solul României, au aclamat o țară situată departe pe harta globului, dar apropiată de inimile lor. Prezența conducătorului poporului nostru pe pămîntul Africii a prilejuit încă o vibrantă manifestare a solidarității militante a României cu popoarele care înfruntă colonialismul cu arma în mînă, luptînd în Guineea-Bissau, Angola, Mozambic și Namibia pentru a obține libertatea, pentru a fi stăpîne pe destinul lor.

Un imperativ al prezentului îl reprezintă dezvoltarea relațiilor multilaterale cu toate statele lumii, indiferent de orînduirea lor socială, sub auspiciile principiilor coexistenței pașnice. Viața a demonstrat realismul acestui punct de vedere, a confirmat luciditatea acțiunilor întreprinse de România pentru a lărgi raporturile sale — pe diferite planuri — cu toate statele, în spiritul eforturilor pentru instaurarea unei păci trainice, capabile să asigure fiecărui popor garanția liberei sale dezvoltări. **O** expresie a acestei politici a reprezentat-o și vizita președintelui Nicolae Ceaușescu în Belgia și Luxemburg. Succesiunea de evenimente pe care le-a înregistrat viața internațională atestă că singurele principii capabile să asigure dezvoltarea pe o bază normală, sănătoasă, a relațiilor între țări sînt principiile deplinei egalități în drepturi, respectului independenței și suveranității naționale, neamestecului în treburile interne, avantajului reciproc, renunțării la forță și la amenințarea cu forța în soluționarea problemelor litigioase dintre state.

În acest context dobîndește o însemnătate majoră instaurarea unui eficient sistem de securitate europeană. Continentul nostru se află la ora destinderii. Evoluția situației din Europa îndreptățește speranțele popoarelor dornice să fie eliberate de coșmarul războiului. Dialogul angajat relevă posibilitatea de a se înainta spre depășirea actualei divizări în blocuri militare opuse, de a se deschide calea spre o largă circulație a valorilor materiale și spirituale. În strînsă corelație cu preocupările pentru securitate europeană se înscriu și cele privind realizarea unei colaborări trainice între statele balcanice, pentru impulsionarea acestei colaborări.

Inițiativa exprimată în raportul tovarășului Nicolae Ceaușescu la Conferința Națională a partidului — mărturie a dinamismului și spiritului creator proprii politicii noastre externe — a găsit o puternică rezonanță. Este vorba de ideea realizării unei înțelegeri-angajament care să precizeze principiile și normele de bază ale relațiilor interstatale, ținînd seamă de cerințele actualei etape, de necesitatea de a perfecționa în continuare normele ce guvernează raporturile dintre toa-

Delegația română la reuniunea consultativă de la Bruxelles consacrată rolului opiniei publice în edificarea securității și cooperării pe continentul european.

te țările lumii. În această înțelegere cu caracter universal trebuie, în primul rînd, să fie recunoscut și statornicit principiul că nici o problemă care interesează diferitele state nu poate fi reglementată decît cu participarea directă și cu respectarea intereselor tuturor celor în cauză.

România se pronunță consecvent pentru stingerea tuturor focarelor de război, pentru ca problemele complicate ale prezentului să-și găsească soluționarea la masa negocierilor, pentru ca utilizării brutale a forței să-i ia loc definitiv tratativele și contactele pașnice. România este pe deplin solidară cu cauza dreaptă a poporului vietnamez și a celorlalte popoare ale Indochinei, care, prin eroismul lor, prin înaltul spirit de sacrificiu de care au dat dovadă, au demonstrat că un popor care își apără ființa națională, aspirațiile la o viață liberă și independentă nu poate fi înfrînt nici de o perfecționată mașină de război. Popoarele Indochinei și-au cîștigat dreptul la o existență liberă, suverană, la adăpost de orice intervenție sau agresiune străină.

În ceea ce privește conflictul din Orientul Apropiat, ne pronunțăm cu consecvență pentru soluționarea lui politică, pe baza rezoluției Consiliului de Securitate din noiembrie 1967, ceea ce presupune retragerea trupelor israeliene de pe teritoriile arabe ocupate, asigurarea integrității și suveranității fiecărui stat din această regiune, rezolvarea problemei populației palestiniene corespunzător intereselor sale naționale.

Destinderea în continuare a situației internaționale, asigurarea unei păci trainice nu sînt posibile fără încetarea cursei înarmărilor, fără măsuri concrete, practice menite să ducă la înfăptuirea dezarmării generale și totale. Povara cheltuielilor militare apasă greu pe umerii popoarelor: peste 200 de miliarde de dolari anual. Este o cifră tulburătoare, mai ales dacă o asociem cu un fapt: în fiecare secundă, undeva pe glob, se stinge viața unui om care nu a izbutit să-și asigure minimul necesar pentru a putea trăi. 35 000 000 de oameni cad anual victime foametei. Să mai adăugăm că în «lumea a treia» numărul șomerilor totali și parțiali este de peste 250 000 000. Un sfert de miliard de oameni care trăiesc la granița disperării, pentru care ziua de mîine înseamnă un teribil semn de întrebare. În condițiile în care 200 de miliarde de dolari sînt irosiți pentru a crea arme menite să extermine oamenii, conștiința umanității cere să se treacă la acțiune. Ansamblul de măsuri expus la Conferința Națională a P.C.R. poartă pecetea lucidității. România se pronunță ferm pentru oprirea cursei înarmărilor, înghețarea și reducerea treptată a bugetelor militare, stabilirea unui program concret avînd ca obiectiv interzicerea folosirii armelor termonucleare și a altor arme de distrugere în masă, încetarea producției și lichidarea stocurilor existente de asemenea arme, măsuri concrete pentru lichidarea bazelor militare străine, retragerea trupelor de pe teritoriile altor state, desființarea blocurilor militare.

De la tribuna Conferinței Naționale a P.C.R., tovarășul Nicolae Ceaușescu spunea: «Politica de pace și prietenie promovată de România socialistă se bucură de aprecierea unui număr tot mai mare de state, a adus poporului român noi și noi prieteni pe toate meridianele. Dorim să asigurăm Conferința Națională a partidului, întregul popor, toate națiunile că România socialistă va continua și în viitor cu consecvență această politică, ce corespunde atît aspirațiilor poporului român de a-și consacra eforturile făuririi unei vieți fericite, cît și cauzei generale a prieteniei și colaborării între popoare, a păcii în întreaga lume.»

RODRIGA FEROE,
directoarea Școlii centrale
de învățători din Havana (Cuba)

«Am avut plăcerea de a cunoaște România, aflată în plină dezvoltare economică, socială și culturală. Zilele petrecute în București, Brașov și Timișoara mi-au creat posibilitatea de a înțelege de ce despre România se vorbește astăzi cu multă simpatie în întreaga lume. Femeile pe care le-am cunoscut, fie că erau conducătoare ale unor școli generale, în care învățau multe sute de fete și băieți, fie că erau inginere ori muncitoare cu o înaltă calificare, cu toate mi-au creat acea impresie unică pe care nu ți-o pot oferi decît condițiile de egalitate socială între bărbat și femeie realizate de către statul socialist român.»

LETICIA RAMOS SHAHANI,
reprezentanta statului Filipine
în Comisia O.N.U. pentru condiția femeii

«Obiectivele economice ca și cele cu caracter social pe care le-am vizitat mi-au putut da o imagine asupra nivelului de dezvoltare la care a ajuns astăzi România, cu o tehnică modernă, cu oameni pricepuți, care muncesc cu pasiune pentru că muncesc pentru ei, pentru ca viața lor să fie mai prosperă.

Am simțit în România bucuria de a trăi a oamenilor. Cei pe care i-am întîlnit mi-au demonstrat cît sînt de preocupați de țara lor și de viitorul acesteia, pentru că sînt convinși că fericirea lor este legată de fericirea patriei lor».

ANUAR FEMININ

Cu fiecare an, anuarul nostru își mărește nu doar numărul de file, ci și popularitatea. Vă propunem și de data aceasta să faceți cunoștință cu cîteva din cele mai importante evenimente feminine ale anului — bineînțeles, integrate în ansamblul marilor și însemnatelor momente ale țării întregi, marcate toate de entuziasmul însuflețitor cu care femeile din locuri de muncă direct productive, din învățămînt, din cercetarea științifică, femei lucrînd în diferite domenii ale artei și culturii participă activ, alături de toți oamenii muncii, la înfăptuirea hotărîrilor Conferinței Naționale a partidului.

Pagini realizate de N. IOSUB și E. MORARU

eroină a muncii socialiste

Anul 1972, an deosebit pentru întreaga țară — printre altele și prin caracterul aparte al marii întreceri socialiste cu care oamenii muncii au întîmpinat evenimente de răscruce în viața lor și a patriei —, are pentru Combinatul chimic din Făgăraș rezonanțe proprii: în acest an și-a sărbătorit 50 de ani de existență. În acest an colectivul și-a felicitat proaspeții eroi: Gheorghe Maier, Vichente Pică, Maria Tănase și Aurelia Grama au primit în 1972 înalta distincție de prețuire a muncii lor: titlul de Erou al Muncii Socialiste. AURELIA GRAMA lucrează de exact 20 de ani în fabrică și de 17 ani în același loc de muncă. Și tot de atunci se află în primele rînduri ale întrecerii socialiste, în fruntea celor merituoși.

— Dar niciodată n-am să uit prima zi de muncă din acest lung șir de ani. Mă încălțasem cu singura pereche de sandale pe care o aveam și am plecat, eu, țărancă — eram a doua din sat care îndrăznea să treacă hotarul comunei—, să mă angajez la fabrică. M-au primit imediat, am rămas chiar în aceeași zi în schimbul de după-amiază să lucrez. Dar cînd m-am întors acasă, în sat, noaptea (n-aveam decît 16 ani), tata, cît era el de șef de echipă (tot la fabrică), mi-a dat o sfîntă de bătaie, că, cică, «femeile n-au ce căuta la fabrică, acolo e muncă de bărbat». Într-un fel avea dreptate, atunci, la început, era cu adevărat o muncă de bărbat. Dar am rezistat. Am deprins meseria, mi-a plăcut și m-am

legat de ea pentru totdeauna. Fabrica mi-a fost a doua familie.

— Nu numai colegii, dar și superiorii dv. spun că sînteți expertă în potrivirea culorilor la celuloid.

— M-am deprins, m-am străduit să aflu cît mai multe. Știți, noi am fost primii în țară care am început — prin 1956 — să fabricăm celuloidul. Nu știa nimeni prea multe. Mai tîrziu am ajuns să învăț pe alte tinere. Aș putea zice că aproape 10 promoții de fete au învățat de la mine cîte ceva. Astăzi exportăm diverse sortimente de celuloid.

— Mi s-a spus că ați avut chiar contribuții proprii la îmbunătățirea calității lui, la diversificarea sortimentului.

— Ei, și eu ca oricare. Nu se poate să muncești mulți ani într-un loc si să nu înveți ceva în plus, chiar din propria ta experiență. Există la noi o vorbă: «Cînd intri în fabrică, dezbracă-te nu numai de hainele de acasă, dar și grijile, gîndurile celelalte lasăți-le la poartă». Pentru că la noi orice neatenție e irecuperabilă.

— Cum ați primit vestea decorării?

— Bineînțeles, am fost emoționată. Dar bucuria cea mai mare a fost, dacă mă credeți, cînd mi-am dat seama cîți oameni, oameni care eu credeam că nici nu mă cunosc, au venit la mine să mă felicite, să se bucure alături de mine. E o mare fericire să vezi că cei de lîngă tine te cunosc și te apreciază.

președinta din Ruginoasa

Tehniciana AGLAIA LUPU a fost aleasă președinta cooperativei agricole de producție din comuna Ruginoasa, județul Iași.

— Dumneavoastră, care de 15 ani lucrați în C.A.P., sînteți, desigur, familiarizată cu producția agricolă și aveți experiență în munca cu oamenii. Ce a intervenit nou prin alegerea în funcția de președintă?

— Aria preocupărilor s-a extins și, odată cu ea, a crescut și răspunderea. Cei 1 400 de cooperatori așteaptă mai mult de la mine acum. Anul acesta s-a obținut o recoltă medie de 2 800 kg de grîu la hectar — considerată bună prin părțile noastre —, dar eu știu că se poate ajunge și la mai mult. Avem o suprafață de 250 de hectare cultivată cu cartofi de sămînță, avem un sector zootehnic cu peste 1 000 de capete de vite, din care 400 de vaci cu lapte; avem dezvoltate ramuri anexe cu caracter artizanal. Ceea ce mă preocupă în prezent este să sporim eficiența economică a tuturor sectoarelor, să obținem recolte de cereale și culturi semincere din ce în ce mai bogate, producții de lapte și carne tot mai mari.

— Probabil că femeile constituie și în cooperativa dumneavoastră o însemnată forță de muncă. Ne-ar interesa cum sînt atrase în conducere.

— Și la acest capitol există loc pentru mai bine. Avem 2 șefe de echipă și o șefă de fermă. În consiliul de conducere al C.A.P.-ului sîntem însă 7 femei.

— Ce face președinta pentru a ușura viața femeilor cooperatoare?

— Sprijină din toate puterile înființarea de creșe și grădinițe. Chiar la 23 august s-a dat în funcțiune o nouă instituție pentru preșcolari. Ruginoasa are, în prezent, 6 grădinițe.

— Ruginoasa e fosta reședință a lui Cuza Vodă. Există acolo ruinele unui palat...

— ...care acum se restaurează și va fi un punct de atracție turistică.

recordmenă în întrecerea socialistă!

Cine spune că pentru a ajunge o bună țesătoare e nevoie doar de muncă, atenție, disciplină și rapiditate în mișcări nu epuizează deloc lista calităților. Pentru că acum, după ce am cunoscut-o pe ȘTEFANIA NICOLAE, una dintre recordmenele care s-au impus în întrecerea socialistă — desfășurată în acest an în condiții deosebite —, cea mai tînără (21 de ani) dintre celelalte trei țesătoare de la «Suveica», aș spune că una din calitățile absolut necesare unei bune țesătoare este talentul, aptitudinile speciale, particulare.

— Nu e suficient să te miști repede printre războaie. E nevoie de o mișcare calmă, organizată, calculată după un sistem, după o metodă. E o metodă pe care noi, dealtfel, am transformat-o într-o deviză: *nu te întoarce înapoi!* Adică, împotriva reacției imediate de

a te îndrepta întîi spre războiul care s-a oprit (pentru că, nu-i așa, s-ar părea că atunci cînd războiul stă, stă și producția), tu, țesătoarea, trebuie să-ți urmezi drumul, *un anume drum*, printre mașini. Cît vi s-ar părea de ciudat, dar rezultatele pe ansamblul mașinilor crește.

— E foarte interesant ce-mi povestiți. Dar, oare, la început, cînd ați fost selecționată, nu v-a fost teamă că n-o să reușiți să faceți față trecînd, brusc, de la 12 războaie la un număr dublu, 24?

— Ba da, recunosc.

— Dar n-ați refuzat. De ce? Era tentația banilor? Cît cîștigați acum pe lună?

— În jur de 3 000 de lei, cît un director. Firește, glumesc. Nu era deloc tentația banilor. Nimeni nu știa cît o să cîștigăm. A fost mai curînd interesul profesional, iar apoi ambiția să reușesc, iar apoi încrederea în competența meșterului, a ajutorului, a firăresei. Buna întreținere a automatizării războaielor este o chestiune esențială pentru a izbuti.

— În afara celor 24 de războaie, ce pasiune mai aveți?

— Sînt centru înaintaș în echipa de fotbal feminin a fabricii. Pe lîngă plăcerea sportului, antrenamentele, exercițiile fizice în aer liber, această odihnă activă, cum o numesc specialiștii, mi-ajută foarte mult.

«am mulțumit în gînd și mamei»

Eforturile a peste 25 de ani de carieră pedagogică a învățătoarei ANA AVĂDANEI, de la Școala generală de aplicație din Iași, au fost încununate în acest an cu una din cele mai înalte distincții acordate de partid și guvern cadrelor didactice: titlul de «Învățător emerit».

— Aveți ceva în înfățișare, ca și în felul dumneavoastră de a fi, ceva care îmi amintește sau mă trimite la acele minunate moldovence, blînde și harnice, desprinse parcă din paginile lui Creangă.

— Născută, cumva, pe aceleași meleaguri, mi s-a întîmplat și mie, nu o dată, să-mi aseamăn mama cu cea a scriitorului (sînt a cincea din cei nouă copii ai săi). Asemenea mamei lui Creangă, broda, torcea, țesea, făcea orice muncă numai ca să ne poată «purta și pre noi, tetele (șapte la număr), prin cele școli». Îl port mereu cu mine chipul ei cel minunat; și mărturisesc, în clipa cînd am aflat vestea, i-am mulțumit în gînd și ei, mamei, pentru că am ajuns aici, la această treaptă a prețuirii.

— Probabil că și elevilor le insuflați același respect pentru MAMĂ, pentru cea care își crește copilul în spiritul unor sentimente nobile.

— În societatea noastră, învățătorul are un rol esențial în formarea omului-cetățean, în educarea conștiinței socialiste a acestuia, în educarea spiritului de dragoste pentru muncă.

— Prin funcționalitatea lor, școlile de aplicație au un profund caracter practic. Cum contribuiți la traducerea în viață a indicației de partid de apropiere a învățămîntului de practică?

— Funcționînd pe lîngă liceele pedagogice, ele sînt adevărate laboratoare pedagogice. Dotată cu aparate și mijloace moderne, care permit organizarea unor lecții model pentru viitorii învățători, școala noastră îi ajută să se inițieze efectiv în activitatea practică de educare a copiilor.

— Deci sînteți nu numai învățătoare, dar și îndrumătoare a viitorilor învățători. Sarcinile dumneavoastră sînt mai multe decît ale altor învățători și cu atît mai responsabile. Probabil însă că și satisfacțiile. Care sînt cele pe care vi le-a adus anul 1972?

— Aș spune, un buchet de satisfacții.

Prima, aceea a conferirii titlului de «Învățător emerit» de către conducerea de partid și de stat. Pe urmă, satisfacția pentru faptul că am putut exprima — în cuvîntul luat cu ocazia solemnității înmînării distincțiilor — în numele meu și al colegilor mei, recunoștința noastră ca și angajamentul de a traduce în fapt hotărîrile Conferinței Naționale a partidului. Și, în sfîrșit, satisfacția că unii dintre foștii mei elevi, azi studenți, învățători, profesori, au fost delegați la Conferința Națională a partidului.

prima femeie primar din județ

DUMITRA BÎRSAN a fost promovată primar al comunei Cudalbi din județul Galați.

— Mi se pare că sînteți singura femeie primar din județ. Cum vi se pare această muncă, cu ce probleme ați fost confruntată, cum ați reușit să le rezolvați? Probabil nu-i chiar atît de simplu de gospodărit o comună cu 11 000 de locuitori.

— Să știți că am manifestat rezerve atunci cînd mi s-a propus funcția de primar. Mă gîndeam ce o să zică oamenii, cum o să mă privească, dacă o să mă sprijine. Neliniștea mea s-a risipit la trei zile de la instalare. Atunci a fost prima mea întîlnire cu cetățenii în calitate de primar; am condus adunarea delegaților pentru aprobarea obiectivelor ce se construiesc prin contribuția în bani și muncă. Era atîta lume, că sala devenise neîncăpătoare. M-am și mirat cîte propuneri s-au făcut, cîte angajamente s-au luat. Toți vorbitorii m-au asigurat de sprijinul lor, încît am plecat din adunare cu un moral foarte ridicat.

— Dar s-au ținut de cuvînt?

— Da! Păi ce m-aș face eu fără ajutorul oamenilor? Împreună cu ei am realizat toate obiectivele ce au fost propuse: o piață alimentară modernă, o stație de autobuz, 2 000 metri pătrați de trotuare (adăugate la celelalte 5 000 existente). Cu ajutorul organelor județene am reușit să terminăm electrificarea comunei și am început să construim o casă de cultură (acesta era de mult visul meu!)

— Se vorbește despre transformarea comunei Cudalbi într-un orășel agricol.

— Da, ne numărăm printre cele 300—350 de comune propuse a deveni centre urbane, care să polarizeze în jurul lor localitățile rurale dimprejur, așa cum prevăd Directivele Conferinței Naționale a P.C.R. cu privire la sistematizarea teritorială a orașelor și satelor, la dezvoltarea lor economică-socială. Am organizat o expoziție în care a fost prezentată schița de sistematizare, centrul civic și diferite tipuri de clădiri pentru locuințe. Sîntem abia la început, dar în următorii ani, Cudalbi va deveni de nerecunoscut.

nimeni nu trebuie lipsit de poezie

Foarte populara actriță EUGENIA POPOVICI a fost numită în acest an — în care împlinește 37 de ani de carieră artistică — rector al Institutului de artă teatrală și cinematografică «I.L. Caragiale». Este astfel prima femeie rector în țara noastră și printre puținele din lume.

— Calitatea neutră a reporterului care întreabă pentru a comunica cititorilor săi nu mă poate împiedica să vă mărturisesc, particular, iubirea cu care plec de fiecare dată de la spectacolele în care jucați. Marii actori au stîrnit întotdeauna admirație, invidie, imitație, dar pentru omul obișnuit ei rămîn o lume aparte, sînt, cum se spune, niște «monștri sacri». Or, dimpotrivă, pe dumneavoastră — nu o dată am auzit exprimată această părere — noi vă socotim foarte aproape, de-a noastră, publicul nu vă admiră, **vă iubește.** *Cum reușiți această magie?*

— Ceea ce spuneți mă bucură, nu pentru mine, ci pentru faptul că actorii reușesc să trezească asemenea sentimente în spectator. Orice s-ar spune, actorul rămîne un cetățean-model, pe care spectatorul îl urmărește, vrea să-l imite, să-l copieze. Cred foarte mult în rolul social al actorului. De aici, nevoia ca el să cunoască foarte bine legitățile sociale, să fie conștient de societatea și momentul istoric în care trăiește, de publicul căruia i se adresează. Eu vă mulțumesc pentru cuvintele frumoase, dar nu e vorba de nici o magie. Pur și simplu cred că în orice faci pe lumea asta trebuie să existe și puțină poezie. Chiar cînd interpretez un rol secundar, mă stră-

duiesc să dăruiesc publicului, în acele clipe, acea iluzie a poeziei, cu care să vadă, să înțeleagă și să judece.

— Cum ați primit vestea numirii dv. ca rector al prestigioasei instituții de învățămînt superior de artă?

— Nu mi-am închipuit niciodată că cineva ar putea vedea în mine un conducător. Aceasta este o mare răspundere; și nu vorbesc doar la persoana întîia. E și o chestiune de simbol: o femeie a fost numită rector al unui institut de învățămînt superior. Nu știu dacă trebuie s-o mărturisesc, dar mă simt ca și cum am deschis porțile unui univers nou, care îmi cere să-mi reformulez punctele de vedere, atitudinile, să privesc lucrurile din sau la valoarea lor de ansamblu.

experiența mea de activist s-a mai îmbogățit cu un an

EUGENIA MARINCOVICI, secretar al Comitetului municipal de partid Drobeta-Turnu-Severin, a trăit, odată cu orașul, trei evenimente memorabile.

— Vreți să le recapitulăm? Și să ne spuneți cu ce v-ați îmbogățit anul acesta experiența de activistă de partid?

— Noi am condensat cele trei evenimente sub un titlu generic: «De la porțile istoriei la porțile luminii». Orașul a împlinit 1850 de ani de cînd este atestat documentar, Uzina de vagoane 90 de ani de existență, iar ambele aniversări au culminat cu sărbătorirea inaugurării Complexului hidroenergetic de la Porțile de Fier, în prezența tovarășilor Nicolae Ceaușescu și Iosip Broz Tito. Pentru mine, ca secretar cu propaganda, organizarea manifestărilor cultural-artistice în cinstea acestor evenimente a reprezentat un examen serios. S-au dat cîteva mari spectacole de sunet și lumină în care au evoluat 6 000 de artiști, de la copii de grădiniță pînă la oameni maturi. Am avut, așadar, toate condițiile

să-mi îmbogățesc experiența de activist, să trec cu bine în anul II, cum îmi spun unii tovarăși, pentru că împlinesc curînd doi ani de cînd sînt secretară a comitetului municipal de partid.

profesia: modelator de suflete

SZAKÁCS GIZELLA are 21 de ani și a avut satisfacția de a-și vedea visul împlinit: după terminarea liceului pedagogic, a fost numită ca educatoare la grădinița de copii din satul Istihaza, comuna Atintiș, județul Mureș.

— Ce a adus nou în viața dv. 1972?

— A fost primul an de muncă petrecut într-o grădiniță ca educatoare, locul unde, repartizată fiind, a trebuit să pun în practică ceea ce mi-am însușit de-a lungul anilor de școală. Este o profesie de mare răspundere. Să modelezi sufletul copilului, să-i formezi deprinderile, să-i insufli dragostea de muncă, să ajuți la formarea trăsăturilor lui de caracter, ce poate fi mai nobil! Acesta este primul an în care cei dintîi copii educați de mine au schimbat uniforma de preșcolari cu cea de școlari.

— Sînteți orășeancă, nu v-a fost greu să vă acomodați cu realitățile satului?

— Nu mi-a fost teamă de sat, deși am crescut și mi-am petrecut anii pînă la terminarea liceului pedagogic în Tg. Mureș. După opinia mea, dacă cineva dorește să fie fidel profesiei de pedagog și să se perfecționeze, aceasta o

poate face numai la un loc de muncă potrivit, indiferent că acesta este la sat sau la oraș. Satul m-a primit cu căldură și încredere. Copiii și părinții s-au atașat repede de mine. La rîndul meu, am simțit ajutorul tuturor celor din jur.

— *Ce gînduri aveți pentru viitor?*

— Planurile sînt legate de profesia mea, precum și de faptul că, la cei 21 de ani pe care îi am, la fel ca toți tinerii, am idealuri optimiste. Aș vrea să înving greutățile ce se vor ivi, aș vrea să pot forma copiilor ce îmi sînt încredințați o viziune realistă asupra vieții, aș vrea să-i fac să prețuiască și să îndrăgească munca, să-și iubească patria și pe toți cei ce muncesc.

trei brevete de invenții

Numele LUCREȚIEI ALMASI, șef de sector la Institutul de chimie din Cluj, este legat de peste 75 de lucrări științifice, publicate în prestigioase reviste de specialitate din țară și din străinătate, și de aproximativ 20 de inovații. Anul acesta i s-au brevetat alte trei, ce vor sta la baza unui nou proces tehnologic, pentru care se va construi o instalație specială.

— *Care este, de fapt, domeniul dv. de cercetare?*

— Aș zice că este un domeniu de cercetare nou, care leagă, cumva, chimia anorganică de cea organică.

— *Prin ce este important?*

— Prin aceea că aduce noi rezultate teoretice privind compușii organici.

— *Iar substanțele descoperite de dv.?*

— Prin aceea că au o activitate biologică cu spectru foarte larg: pot intra fie în compoziția insecticidelor, fungicidelor, erbicidelor, fie în cea a unor medicamente citostatice (împotriva cancerului) sau miotice (contra bolilor de ochi), ca, de pildă, în compoziția mintacolului — un medicament nou în bolile de ochi.

— *Invențiile dv., brevetate în anul care a trecut, vor sta la baza unui nou proces tehnologic pentru obținerea unui insecticid foarte important, DIPTEREX. Capacitatea proiectată a noii instalații, de 1 000 de tone, e un argument*

el în sine convingător, pentru atenția de care s-au bucurat invențiile dv.

— Ele vor aduce țării economii foarte însemnate de valută — este vorba de un insecticid foarte important în combaterea dipterelor — pentru că pînă acum se importa. Mă bucură că pot aduce prin munca mea de cercetare foloase patriei. Cine nu s-ar bucura văzînd că concluziile sale de cercetare, de gîndire sînt materializate la scara economiei naționale, pentru prosperitatea ei?

pediatrul răspunde de bolile adultului

ANA SOCACIU, medic primar pediatru, director adjunct al Policlinicii Vitan, București.

— *Socotiți numirea în această funcție un moment de realizare în cariera dv. medicală? Sau un început?*

— Un început. Fără să mă consider o începătoare în munca cu oamenii. M-ați prins, însă, poate, în cel mai important moment din viață.

— *De ce tocmai acesta e cel mai important?*

— Pentru că acum, nădăjduiesc, voi avea posibilitatea să validez tot ce-am învățat și am cîștigat mai bun ca experiență. Și cea mai recentă experiență e cea pe care am făcut-o urmînd cursurile de specializare de la Centrul de gastroenterologie.

— *Sînteți, mi-ați spus, pediatru.*

— Da, dar lucrasem înainte la policlinica Spitalului «Grigore Alexandrescu», care este o policlinică de triaj. Rulajul mare de bolnavi ne-a impus fiecărui medic, suplimentar, o microspecializare. Iar eu, ocupîndu-mă mult de gastroenterite, am vrut să merg mai departe, să mă specializez. Experiența de care vă vorbeam se referă însă la altceva. Aici, la centru, am avut ocazia nefericită să asist la coma hepatică a unui tînăr de 18—19 ani. Și m-am gîndit că el este, de fapt, un rebut al nostru, al pediatrilor. Mi-am dat seama, poate ca niciodată, cît sîntem de responsabili noi, pediatrii, pentru starea de sănătate a adultului. Poate dacă hepatita tînărului ar fi fost depistată la vreme (o avusese probabil încă în copilărie într-o formă nemanifestă), nu ar fi murit! Atunci s-a născut ideea de a crea aici, la noi, un centru de gastroenterologie anume pentru copii, primul de acest fel din țară.

— *Cînd va începe funcționarea lui?*

— Cred că pînă la sfîrșitul anului.

— *Nu sînteți prea entuziastă?*

— Ba da. Dar și conștientă de responsabilitatea pe care mi-o asum. Contez deja pe

un nucleu de colaboratori (medici, asistente, surori), care și-au oferit sprijinul. Am și promisiunea tutelării științifice a Centrului de gastroenterologie.

— *Cum aveți de gînd să depistați cazurile mai ales cele neevidente? Cum veți asigura, mai ales, profilaxia îmbolnăvirii?*

— Deocamdată prin sondaj, apoi prin investigații sistematice asupra unor colectivități fie școlare, fie teritoriale.

— *Succes!*

---

speranțele mi le pun tot în mine

GEORGETA NĂPĂRUȘ a stîrnit, încă de acum cîțiva ani, curiozitatea, interesul și aprecierea criticii de artă. Confirmîndu-i-le, Uniunea artiștilor plastici i-a acordat premiul pentru pictură (pentru lucrările expuse la expoziția consacrată semicentenarului partidului, pentru participarea la Salonul de pictură și sculptură al municipiului București, ca și pentru participarea la Bienala de la Sao Paolo, poate cea mai prestigioasă confruntare internațională, după Veneția).

— *Pictura dv., aș spune, trebuie parcursă. Amintind, cumva, colajul, dă impresia că fie-*

care detaliu, fiecare fragment poate fi «citit» și separat.

— Mă tentează foarte mult miniaturile. De altfel, pînzele mele sînt ca un fel de jurnal pentru mine. Dar nu un jurnal în care îmi notez întîmplările petrecute, ci, aș spune, dimpotrivă, ele sînt acelea care nasc în mine întîmplările, care determină, de fapt, tot ce se petrece cu mine.

— *De ce ați ales forma aceasta de expresie? Considerați că vă reprezintă? Cum ați ajuns la ea?*

— Îmi vine să răspund, copilărește, «nu știu»! Nu știu de ce am ales-o. Nu știu nici dacă mă reprezintă (dacă ați cunoaște cîți ani de muncă îi trebuie unui pictor pînă să ajungă la ceva care să-l reprezinte!) Nu a fost o opțiune deliberată. Se întîmplă ca și cu o piatră care, stînd mereu în calea unui vîrtej, la un moment dat capătă o formă. Departe de mine gîndul că această formă exprimă, în întregime, definitiv, ultim, toate dorințele, intențiile mele.

— *Anul acesta a fost pentru dumneavoastră un an prolific, mai ales în recunoașterea succeselor. Cum ați primit premiul U.A.P.?*

— Bogat în primul rînd în lucrări. Pentru că, dacă n-aș fi lucrat atîta, probabil că nici participarea mea nu ar fi fost cea care a fost. Cum am primit premiul? Dacă aș fi vanitoasă — și nimeni nu scapă de asta —, bineînțeles, aș spune că m-a bucurat foarte mult. Dar dacă în aceeași măsură aș fi și sinceră, aș îndrăzni să recunosc că nu premiul este cel care mă poate ajuta (mai mult, aș zice că îmi dă oarecare temere; știți cum se întîmplă, după prea mult zgomot, pe urmă urmează o perioadă de «uitare»). De aceea, toate speranțele mi le pun tot în mine. Nu premiul este scopul muncii mele.

— *Ci?*

— Să mă creez pe mine, să mă creez în fiecare zi, să mă creez în acest «cuptor» pe care mi l-am ales.

FEMEIA ÎN VIAȚA PUBLICĂ

Anchetă internațională

La prima vedere s-ar părea că abordăm una din acele teme — conștiința valorii aportului social al femeii dezvoltată la scara maselor largi — care determină un consens aproape unanim. A devenit curentă teza că statutul femeii trebuie să corespundă posibilităților ei, rolului pe care-l poate avea în societate și nu unor prejudecăți. Aceste idei, în general larg acceptate, stîrnesc discuții care sînt departe de a fi epuizate, fiindcă realitatea pune nenumărate probleme care cer răspunsuri și soluții. De aceea, ne-am adresat unor binecunoscute personalități din țară și de peste hotare, care au avut bunăvoința să ne înfățișeze opiniile lor, răspunzînd la următoarele întrebări:

• Considerați că femeia întrunește calitățile necesare pentru a participa în egală măsură cu bărbatul la viața publică?

• Cum apreciați contribuția femeilor din țara dv. la activitatea politică și socială?

• Care este rolul organizațiilor feminine în vederea stimulării aportului femeilor în cadrul forurilor de decizie ale societății?

LINA CIOBANU
prim-secretar al Comitetului de partid al sectorului 2, municipiul București

Cred că nu se mai îndoiește nimeni astăzi că femeia zilelor noastre poate participa în egală măsură cu bărbatul la viata publică. Anii socialismului au adus femeilor din România drepturile democratice fundamentale: alături de dreptul de vot și egalitatea în drepturi economice,un cadru social menit ca egalitatea juridică să corespundă cît mai profund egalității în fapt. Nu există domeniu al vieții noastre sociale în care femeile să nu-și facă simțită prezenta plină de rîvnă și elan patriotic.

Perseverența cu care partidul nostru se preocupă de atragerea maselor de femei la viața societății s-a confirmat din nou la recenta Conferință Națională a Partidului Comunist Român. Pe baza propriei experiențe, a realităților colectivelor din partea cărora au primit mandatul, muncitoare, directoare, profesoare, reprezentante ale altor categorii de femei au urcat la tribuna conferinței să-și spună competent și cu curaj părerea asupra marilor probleme ce frămîntă țara, asupra perspectivelor de viitor.

Așa cum rezultă din documentele conferinței se impune o preocupare mai susținută pentru continua pregătire politică și ideologică a femeilor, este necesară atragerea lor cu mai mult curaj în activitatea și viața politico-socială a țării.

Problema promovării femeii, și deci problema participării ei mai intense la viata publică, implică mai multă preocupare și pentru modul în care femeile sînt atrase în diferite forme accesibile pentru afirmarea lor, așa fel încît promovarea să se facă în funcție de calități, pregătire și condiții propice desfășurării unei activități rodnice.

Din experiența activității mele pot aduce multe exemple privind prezența femeii în viața publică. Am să mă opresc însă la unul singur, și anume la acela al activității desfășurate de femeile deputați. În această muncă, femeile obțin rezultate deosebit de bune. Conștiinciozitatea, simțul gospodăresc, pasiunea pentru muncă, inițiativa, hărnicia, toate aceste trăsături care în general caracterizează activitatea unei femei, fac ca activitatea ce o desfășoară ca deputat să se ridice la un nivel calitativ superior, fac ca rezultatele obținute să se detașeze mult de ceea ce a intrat în obișnuința denumirii de rezultate bune.

Mereu în mijlocul celor ce le-au ales, ele veghează la buna gospodărire și întreținere a circumscripțiilor, la crearea condițiilor civilizate de viață ale cetățenilor, la rezolvarea tuturor solicitărilor acestora, așa fel încît nici un moment încrederea ce le-a fost acordată să nu slăbească. În funcție de trăsăturile de care vorbeam mai înainte, în general, femeile care dețin diferite răspunderi în viața politică și socială a țării, indiferent că se numesc directoare, președinte, secretare de partid, deputate, miniștri etc., dau muncii lor acea notă de dăruire caracteristică.

În Raportul prezentat la Conferința Națională a partidului,secretarul general al partidului preciza: «Problemele pe care urmează să le soluționăm în continuare privesc în egală măsură și femeile», aceasta înseamnă că în toate domeniile de activitate se impune luarea de măsuri în vederea creării unor condiții propice participării femeii la viața publică. Nu este suficient că vorbim de promovarea femeii, de stimularea participării ei la viața politică și socială a țării, fără să-i creăm condițiile necesare afirmării. Din experiența muncii mele pot să spun că sînt multe femei bine pregătite profesional și politic, dar care, datorită unor condiții anume, nu pot efectiv să participe în diferite foruri ale vieții publice.

Este necesar deci, așa cum de altfel se precizează și în raport, ca ministerele, centralele și întreprinderile, organizațiile de bază și obștești să ia cele mai eficiente măsuri pentru ușurarea condițiilor de muncă, îmbunătățirea protecției muncii și a asistenței sanitare, extinderea rețelei de creșe, grădinițe și semiinternate, ușurarea muncii casnice, astfel încît femeia, eliberată de o serie întreagă de obligații, să poată să-și aducă o contribuție substanțială în activitatea de producție și obștească și să poată răspunde încrederii ce i se acordă de a participa în diversele foruri ale vieții publice.

Dacă femeile nu vor fi eliberate sau mai bine zis ajutate să-și rezolve obligațiile ce le revin ca mame și soții, categoric, promovarea lor în diverse munci de conducere, care, așa cum se știe, nu înseamnă numai 8 ore de muncă, nu va deveni o realitate.

T. LEIVO-LARSSON
președinta Ligii femeilor social-democrate din Finlanda

Părerea mea este că femeile au aceleași calități ca și bărbații pentru a participa la viața publică. În Finlanda avem numeroase femei în funcții înalte, pe care le îndeplinesc foarte bine.

Eu, personal, apreciez foarte mult munca femeilor noastre în viața publică și cred că femeile din Finlanda se pot considera într-adevăr foarte mîndre de surorile lor care ocupă funcții pe diferite trepte ierarhice, care, de obicei, erau rezervate bărbaților.

Răspunsul la întrebarea dv. e cam dificil, pentru că eu socot că fiecare generație are nevoie de o educație diferită. Eu socot că femeile sînt interesate în politică și în alegeri, sînt interesate să candideze, atît în alegerile municipale cît și în cele pentru Parlament, că sînt interesate să activeze, în general, în viața publică, dar au de întîmpinat multe greutăți atunci cînd sînt căsătorite. De pildă, nu există suficiente cămine de zi pentru copii, nu există suficiente instalații și utilaje moderne pentru ușurarea muncii gospodărești, iar opinia publică consideră în continuare că răspunderea pentru bunul mers al gospodăriei și pentru îngrijirea copiilor revine femeilor. În ciuda acestui fapt, participarea femeilor în activitatea economică și socială este în continuă creștere. Noi am constituit acum un comitet permanent care să studieze schimbarea acestei situații și posibilitățile de creare a unei reale egalități între bărbați și femei în întreaga societate.

Vorbind despre rolul organizațiilor de femei, trebuie să spun că în țara noastră există numeroase organizații de femei, vechi și noi. Există și numeroase organizații care militează împotriva organizațiilor specifice de femei, socotind că asemenea organizații ar face să sporească antagonismele existente. Părerea mea este că sînt destule organizații de ambele feluri și fiecare poate alege ce-i place. În societate mai există probleme speciale, care interesează numai femeile, și nu cred că bărbații ar asculta cu multă atenție cînd femeile discută asemenea probleme. Organizațiile politice ale femeilor pot aduce o mare contribuție la educarea femeilor în vederea participării lor în toate domeniile vieții publice. Cel mai important factor este educația.

Experiența ne arată că femeile pot fi mai ușor cunoscute, respectate și stimate de popor, pot cîștiga mai ușor în alegeri cu sprijinul unor puternice organizații feminine, decît prin organizații mixte. Excepții există, desigur, dar aceasta nu are importanță. Dar bineînțeles că reprezentantele femeilor în viața publică actuală nu trebuie să piardă nici un moment din vedere ale cui interese sînt chemate să le reprezinte și să le apere, uneori chiar împotriva punctelor de vedere ale bărbaților. Să fii activist obștesc este o treabă grea pentru un bărbat, pentru o femeie este o treabă și mai grea, pentru că femeile trebuie să lupte împotriva atîtor prejudecăți în această lume, care este încă «o lume a bărbaților». De aceea, cred că sînteți interesate să cunoașteți unele date pe care le voi menționa: avem 44 de femei în Parlament, din 200 de membri; avem dreptul de a alege și de a fi alese încă din 1905, iar primele alegeri la care au participat femeile au avut loc în 1906, cînd au fost alese în Parlament 19 femei. Prima femeie care a făcut parte din guvern a fost doamna Miina Sillanpaa, social-democrată, în 1926. De atunci am avut numeroase femei în guvern — ministru al afacerilor sociale, ministru al instrucțiunii și afacerilor culturale, ministru al agriculturii, ministru de finanțe și odată și o femeie locțiitor al primului ministru, care a avut chiar ocazia să îndeplinească funcția de prim-ministru timp de cîteva săptămîni. Aceasta s-a întîmplat în 1958 și acea femeie am fost eu.

• • •

ANNA WISZNACKA
redactor-șef al revistei «Przyaciotka», R.P. Polonă

Consider că femeia posedă caracteristici și calități care o îndreptățesc pe deplin să participe la viața socială. Despre acest lucru ne vorbește istoria mai nouă, ne demonstrează viața. Astăzi sînt femei care conduc destinele popoarelor, bunăoară Indira Ghandi; sînt femei oameni de știință, de pildă prof. dr. Ana Aslan din țara dv., a cărei descoperire

are importanță pentru întreaga omenire; sînt femei medici, ingineri, profesori; femeile conduc astăzi mari întreprinderi industriale, construiesc case, poduri, uzine și mine, sînt electrotehniciene și lucrează la computere. Cu acest prilej au dat dovadă de un mare simț al răspunderii, de disciplină și punctualitate; dar ceea ce este mai important,este faptul că, dirijînd sectoare însemnate ale vieții sociale, obținînd rezultate în munca profesională, în același timp ele conduc gospodăria și cresc copiii.

Prin urmare, din punct de vedere al intereselor generale, ele îndeplinesc una dintre cele mai mari îndatoriri sociale.

În Polonia există de multă vreme o activitate politică tradițională a femeilor. Femeile, în egală măsură cu bărbații, au activat în rîndurile mișcării muncitorești; începînd de la organizația «Marele proletariat» din secolul al XIX-lea, femeile au luptat pentru independența țării, au luat parte activă la reconstruirea și dezvoltarea țării, la construcția socialismului. Peste 40 la sută din numărul total al salariaților de la noi sînt femei. Aceasta reprezintă nu numai o forță profesională, dar și una socială. Muncind profesional, majoritatea dintre ele participă și la viața obștească, politică. De pildă, inginera-arhitect Halina Skibniewska este și vicepreședintă a Seimului R.P. Polone; femeile lucrează în consiliile populare la toate nivelele, sînt membre ale partidelor politice (Partidul Muncitoresc Unit Polonez, Partidul Țărănesc, Partidul Democratic), activează în sindicate. Secretarul Consiliului Central al Sindicatelor, Irena Sroczynska, este membră în C.C. al Partidului Muncitoresc Unit Polonez, deputat în Seim și activistă în mișcarea feminină.

Organizațiile de femei din țările socialiste posedă mari posibilități de a influența forma și conținutul deciziilor de interes general. Acest lucru este deosebit de important în ceea ce privește apărarea drepturilor femeilor muncitoare, ocrotirea familiilor, dezvoltarea sectorului social, adică creșele, grădinițele, serviciile și rețeaua comercială. Participînd la lucrările Seimului (prin comisiile Seimului), în partidele politice, în sindicate și în comitetele Frontului Unității Poporului, reprezentantele mișcării feminine din Polonia fac propuneri privitoare la îmbunătățirea situației din multe sectoare și controlează realizarea lor.

În timpul celui de-al VI-lea Congres al P.M.U.P. a lucrat o comisie specială pentru problemele feminine, care a pregătit concluzii pentru hotărîrea congresului. Majoritatea propunerilor, în urma aprobării de către Seim, au fost puse în aplicare.

Mișcarea feminină în Polonia, prin reprezentantele sale, desfășoară de asemenea o activitate importantă și în consiliile populare din orașe și sate.

● ● ●

RUTH NETO
membră a conducerii O.M.A.-Angola

Sînt bucuroasă că, scriind aceste rînduri pentru «Almanahul Femeia» din România, am în față ziarele care-mi aduc la cunoștință noile succese repurtate de forțele populare angoleze, care acționează în momentul de față pe cinci fronturi. În ultimul an, unitățile Mișcării Populare pentru Eliberarea Angolei au ajuns pînă în perimetrul central al țării. De asemenea, semnalez deschiderea unui nou front în sud, la granița cu Namibia.

În cele cinci zone de luptă, alături de bărbați se află mii și mii de femei luptătoare, capabile să mînuiască atît simple puști, cît și mortiere și arme antitanc. Femeile sînt organizate în brigăzi aparte de luptă, care, datorită pregătirii lor, au izbutit,deseori, să înfrîngă mari unități de luptă ale inamicului.

Paginile de glorie nepieritoare ale istoriei poporului angolez păstrează numele a numeroase femei care și-au jertfit viața în această luptă nobilă. O amintesc în mod special pe Deolinda Rodriguez, membră a Comitetului de conducere al Mișcării Populare pentru Eliberarea Angolei, conducătoarea unui regiment compus din femei, care a participat la numeroase bătălii, provocînd mari pierderi inamicului. Această conducătoare bravă, împreună cu luptătoarele Irène Cohen, Engracia dos Santos, Teresa Afonso, Lucrecia Paim, toate conducătoare ale Organizației Femeilor Angoleze (O.M.A.), au căzut prizoniere la sfîrșitul unei confruntări aprige. Torturate și chinuite în lagăre de prizonieri, ele nu au divulgat nici un cuvînt în legătură cu efectivele militare și pozițiile de luptă ale forțelor patriotice. Drept răzbunare, la 2 martie 1968, ele au fost asasinate de către colonialiștii por-

tughezi. De la această dată, în Angola ziua de 2 martie este sărbătorită ca zi a femeii angoleze.

Aportul femeilor-luptătoare nu se reduce doar la linia frontului. Ele sînt o prezență continuă în rezolvarea tuturor problemelor de administrație, educație, sănătate și multe altele din zonele eliberate. Nu uităm însă că principala noastră preocupare trebuie să fie consolidarea noii puteri populare. Numeroase femei participă activ la desfășurarea normală a vieții locale și de apărare a satelor prin propriile forțe. Angolezele fac parte din comitetele de acțiune (un fel de consilii populare — *N.R.*), alese prin votul democratic al populației.

Vă mai semnalez cîteva acțiuni mai importante în care s-a făcut simțită participarea a mii și mii de femei: campania în vederea construirii de școli de alfabetizare, crearea de servicii de asistență medicală în sate etc.

Insist asupra marii acțiuni de vaccinare împotriva frigurilor galbene, care produceau ravagii în rîndurile populației. Numeroase femei au urmat cursul de pregătire sanitară, au învățat cum trebuie să combată această maladie și au obținut importante rezultate. Astăzi, această boală grea a fost eradicată din întreaga zonă eliberată.

Femeile angoleze sînt decise să continue lupta pînă la înlăturarea definitivă a jugului colonial.

• • • •

FUKI KUSHIDA
președinta Federației Organizațiilor de Femei din Japonia

Consider că femeile japoneze, ca și femeile din alte țări, au aptitudinile necesare pentru a participa în egală măsură cu bărbații la viața publică. Unele femei, care-mi sînt bine cunoscute, fac parte din Dietă. Ele sînt juriste renumite pentru claritatea argumentelor lor și pentru munca lor eficientă. Totuși, majorității covîrșitoare a femeilor din țara noastră nu i s-a oferit condițiile și prilejurile de a-și dezvolta și pune în evidență aptitudinile.

În ciuda recunoașterii prin lege a participării egale a femeii în viața publică, la toate nivelele și în toate instituțiile guvernamentale, profitînd de vechile obiceiuri și reglementări, guvernele reacționare, care sînt la putere de mai multe generații, au exclus femeile de pe toate treptele vieții publice.

Conform tabelului veți putea constata că în țara noastră procentul femeilor care participă la viața publică este extrem de redus.

Femeile reprezintă:

- În Dieta națională din ianuarie 1970:
  - în Camera Reprezentanților 1,7%
  - în Camera Consilierilor 5,6%
- în prefecturi 1,4%
- în consilii municipale 1,2%
- în consilii orășenești și comunale 0,5%
- Femei miniștri în guvern — 0
- Ministru adjunct al poștelor, al Consiliului științelor și tehnologiei (cîte o femeie în fiecare departament)
- Primar de oraș și comună — 1 femeie (1968)

Aceste date însă nu sînt în concordanță cu ceea ce femeile japoneze au realizat în domeniul industriei, al agriculturii, în munca obștească și în politică. Aceasta se datorează în special clasei dominante, capitaliștilor și monopoliștilor, care au realizat profituri enorme din menținerea și extinderea discriminării față de femei. Bunăoară, salariul mediu al femeilor muncitoare reprezintă numai 48,2 la sută față de cel al bărbaților.

În asemenea condiții, organizațiilor de femei le revine un rol însemnat. Eu socot că este foarte importantă organizarea femeilor pentru rezolvarea problemelor lor zilnice referitoare la prețuri accesibile, locuință, împletindu-le cu sarcinile naționale pentru pace, democrație și independență.

În ultima vreme, femeile au făcut progrese deosebite în privința dezvoltării conștiinței lor politice, datorită prezenței lor active la acțiuni în decursul anilor.

Participarea femeilor la vot sporește posibilitatea unei reînnoiri politice. Bunăoară, au fost alese conduceri progresiste, susținute de forțele democratice, în municipiile cu autonomie locală, ca Tokio, Kyoto, Osaka și altele, care cuprind 1/3 din populația Japoniei. Sînt mîndră să pot spune că femeile japoneze au jucat un rol important în aceste alegeri.

• • • •

RENÉE SHORT
membră a parlamentului britanic, vicepreşedintă a Asociaţiei de prietenie Anglia-România, vicepreşedintă a grupului parlamentar pentru promovarea comerţului Est-Vest

Desigur, femeile sînt la fel de capabile ca şi bărbaţii pentru a participa din plin la viaţa publică. Nu există nici o deosebire între capacitatea bărbaţilor şi a femeilor. Din păcate, există însă o diferenţă între condiţiile reale şi posibilităţile practice, care sînt în defavoarea femeilor. Personal, am socotit întotdeauna că o femeie capabilă poate să desfăşoare în mod obişnuit aceeaşi activitate ca şi un bărbat. Dar poate că am o idee preconcepută!

În Marea Britanie, femeile desfăşoară un volum enorm de muncă voluntară prin organizaţiile de femei. Femeile îşi dau contribuţia ca membre ale consiliilor municipale, dar aceasta este de obicei o problemă a mamelor cu copii mai mari. Dacă şedinţele au loc în cursul zilei, mamei cu copii mici îi este foarte greu să participe la aceste şedinţe.

În parlament avem prea puţine femei, numai 27 dintr-un total de 630 de deputaţi. Parlamentul este încă prea mult o lume a bărbaţilor, în parte pentru că dăinuiesc prejudecăţi cînd este vorba de pus candidatura unei femei şi în parte pentru că înseşi femeile mai consideră că «politica este treaba bărbaţilor». Aceasta este o preconcepţie pe care noi ne străduim din greu s-o înlăturăm.

Într-o situaţie ideală, în care ar exista o adevărată egalitate între bărbaţi şi femei, nu ar fi necesare organizaţii separate de femei. Bărbaţii şi femeile ar lucra împreună cînd ar trebui aleşi candidaţi pentru funcţii publice, alegînd pe cei mai buni bărbaţi sau femei — independent de sex. Dar pînă la înfăptuirea acestei situaţii ideale, organizaţiilor de femei le revine un rol important în educarea femeilor, în vederea pregătirii lor pentru viaţa politică şi munca obştească, precum şi în educarea întregului popor.

Una din cele mai importante sarcini ale organizaţiilor de femei este să se asigure ca fetele să fie crescute la fel ca băieţii şi ca în timpul vîrstei preşcolare, lor să nu li se rezerve doar păpuşi, în timp ce băieţii să se joace cu lucruri captivante, ca maşini, unelte şi altele de acest fel. Cu alte cuvinte, fetiţele nu trebuie educate ca să accepte un rol pasiv în societate, lăsînd în seama băieţilor tot ce este îndrăzneţ şi stimulator. Fetiţele trebuie încurajate să se joace cu trenuri şi să întrebuinţeze şi ele unelte.

Nu există nici o îndoială că multe femei remarcabile şi-au cules prima lor experienţă în cadrul unei organizaţii de femei. Ele au învăţat foarte mult participînd într-o grupare de femei, au învăţat să organizeze adunări şi alte activităţi şi, mai presus de toate, au cucerit sentimentul de încredere în sine, de care au nevoie pentru a vorbi în public, căci în viaţa politică nu e nevoie numai de idei, ci şi de mijloacele de a le comunica altora. Organizaţiile de femei mai au încă foarte mult de oferit societăţii.

● ● ● ●

DEOLINDA GUESSIAMANE
membră a C.C. al FRELIMO — MOZAMBIC

Noi desfăşurăm lupta în primul rînd împotriva colonialismului, dar în acelaşi timp împotriva întregului sistem pe care el se bazează — capitalismul. Cum poţi lupta pentru independenţă fără să spui pentru ce independenţă lupţi? Noi luptăm împotriva paraziţilor, nu pentru a fi conduşi de alţi paraziţi... Iar fiecare dintre noi vede că tot ce-am realizat este un rezultat al luptei comune. După cum se ştie, FRELIMO controlează vaste teritorii eliberate de sub dominaţia colonialiştilor portughezi. Aci întîlneşti la tot pasul noi şcoli, spitale, noi unităţi de producţie, condiţii schimbate de viaţă.

Nu de mult, am avut misiunea de a vizita noile zone eliberate ale Mozambicului. Chiar după primele mile parcurse, am văzut că populaţia munceşte în linişte şi cu spor pe ogoare. În decurs de o singură oră, am întîlnit peste o sută de oameni care purtau saci grei cu produse. Undeva, la cîteva zeci de mile de locul unde ne aflam, aceste produse au putut fi schimbate cu alte mărfuri: textile, încălţăminte, săpun, sare, baterii electrice, stilouri etc.

În regiunile eliberate, oamenii nu folosesc

drumurile carosabile. Acestea sînt blocate, pentru ca portughezii să nu poată pătrunde în dispozitivul forțelor patriotice. Se utilizează cărările prin păduri, ascunse avioanelor portugheze de coroanele copacilor. Pe aceste cărări se deplasează detașamentele partizanilor, se efectuează aprovizionarea, se evacuează răniții de pe cîmpul de luptă.

Într-o așezare pe care am întîlnit-o în drum n-am găsit pe nimeni. Ulterior am aflat că aproape toți locuitorii, și în primul rînd femeile, au ieșit la muncă pe ogoare. În timpul sezonului uscat, aceste cîmpuri sînt bombardate de avioane portugheze, care lansează bombe cu napalm pentru a distruge recolta. Și o remarcă: în zona eliberată, majoritatea ogoarelor sînt proprietate cooperatistă, dar există și gospodării particulare.

În apropierea principalei tabere a partizanilor din provincia Cabo Delgado se află centrul administrativ al acestei regiuni. Aici viața pulsează din plin. Prezența femeilor se face simțită pretutindeni. În cadrul așezării se află o școală-internat, mai multe colibe construite special pentru copiii ai căror părinți se află pe front. Sînt cazuri cînd cursurile se țin în aer liber. Cînd am ajuns aici, se lăsa seara, dar lecțiile nu se terminaseră încă. Am văzut copii de toate vîrstele. În afară de aceasta, în școală funcționează clase speciale pentru adulți.

Se știa că Mozambicul are cel mai mare procent de analfabeți din întreaga Africă — circa 98 la sută. Acum, în regiunile controlate de FRELIMO, aproape toți copiii frecventează școala.

Regiunea pe care am vizitat-o trăia o viață liniștită și, dacă nu ar fi fost armele pe care oamenii le aveau asupra lor, s-ar fi putut crede că războiul se terminase. Dar el continuă și, după cum m-am putut convinge, e un război greu. *«Cînd vom ajunge la malurile rîului Maputo* — se spune pe la noi —*atunci întreaga țară va fi eliberată.»*

● ● ● ●

ESTHER BRINCH
președinta a
Federației Femeilor Democrate din Danemarca

Încă Platon, marele filozof din antichitate, considera femeile tot atît de înțelepte ca bărbații. Nu există diferență calitativă între creierul masculin și cel al femeii. Din punct de vedere funcțional, femeile posedă calitățile necesare participării la viața politică în aceeași măsură cu bărbații. Adevărata problemă este o problemă de educație.

Învățămîntul nu dă unei persoane numai mai multe cunoștințe, ci îi lărgește și sfera de interese. Faptul că în majoritatea țărilor femeia participă mai puțin decît bărbatul la viața publică nu are nici o legătură cu calitatea creierului ei. De sute de ani societatea noastră a fost o societate a bărbaților. Bărbații au avut puterea, și în țara mea încă au putere mare.

În Danemarca, după lege, femeile au aceleași drepturi ca bărbații, dar... „De pildă, în alegerile pentru Parlament și pentru consiliile municipale, bărbații au inventat metode de a plasa femeile pe listele de candidați într-un fel care le îngreunează foarte mult alegerea. De aceea, Parlamentul nostru este format din circa 90% bărbați și numai circa 10% femei. Legislația daneză a acordat femeilor dreptul de a alege și de a fi alese încă din 1915.

În mod practic însă, femeile au de învins în viața publică mai multe greutăți decît bărbații pentru a obține o muncă de conducere. Numai din motive tactice cîteva femei obțin situații înalte și în politică. De exemplu, în comerțul particular, ele pot fi subdirectori, dar foarte rar procuriști sau directori.

Muncitoarele din fabrici sînt, bineînțeles, tot atît de capabile ca bărbații, adesea chiar mai sîrguincioase, totuși sînt mai prost plătite decît bărbații.

Mentalitatea seculară de gîndire a societății este o barieră greu de trecut, nu numai pentru societate în întregul ei, ci chiar și pentru femeile însele. În țara noastră, ca și în numeroase alte țări, femeile, în teorie, au drepturi egale cu bărbații, dar pentru a le traduce în fapt trebuie să bătătorească un drum foarte spinos.

Este drept că femeile au făcut și fac progrese mai pretutindeni, dar ele mai au de înfruntat o luptă grea pentru a face reală egalitatea lor cu bărbații în toate sectoarele

vieții. Nu este vorba, evident, de o răzbunare împotriva bărbaților, ci de necesitatea de a construi împreună cu ei o reală democrație.

Este complet fals să se spună că nu mai există o problemă a femeii «deoarece avem toate drepturile pe hîrtie». Organizațiilor de femei le revine un rol important de informare față de membrele lor și față de societate.

Organizația mondială, Federația Democrată Internațională a Femeilor, joacă un rol și mai mare în crearea solidarității între femeile din țările noastre industrializate și femeile din țările în curs de dezvoltare, care mai au de rezolvat probleme deosebit de grele.

FLORICA ANDREI, membră în Comitetul Executiv al Consiliului Național al Femeilor, reprezentanta României în Comisia O.N.U. pentru condiția femeii

Necontestat că, prin calitățile sale înnăscute și prin posibilitățile de formare profesională și intelectuală, de dezvoltare a conștiinței cetățenești, femeia nu rămîne cu nimic mai prejos decît bărbatul în ceea ce privește integrarea ei în viața politică a țării. Ceea ce ne interesează însă este în ce măsură este ea acceptată, în ce măsură i se deschid căile pentru o participare reală și egalitară la activitatea politică. Mă gîndesc la Convenția cu privire la drepturile politice ale femeii. Deși Convenția este intrată în vigoare din 1964, deși principalele drepturi politice le sînt recunoscute, lucrările Comisiei O.N.U. pentru condiția femeii au scos în evidență că în numeroase state femeile nu exercită în fapt aceste drepturi. Cauzele sînt multiple și variate. Ele au format obiect de discuție și continuă să rămînă în atenția comisiei, în programul căreia este înscrisă o analiză periodică a acestei probleme.

În țara noastră, istoria ultimului sfert de veac este, în același timp, istoria statutului social și juridic al femeii. Orînduirea noastră a creat premisele necesare dezvoltării și afirmării personalității femeii, pentru integrarea ei în condiții de egalitate deplină în viața economică, politică și socială a țării.

Ajutată să-și înțeleagă menirea socială, investită cu noi răspunderi civice, ca cetățean liber într-o țară liberă, femeia ia parte activă la conducerea treburilor obștești, la conducerea societății.

În raportul Comitetului Central al P.C.R. prezentat de tovarășul Nicolae Ceaușescu la Congresul al X-lea se sublinia că «femeile — care reprezintă peste jumătate din populația țării — se afirmă ca o forță remarcabilă a construcției socialismului, aduc o contribuție deosebită la dezvoltarea producției materiale și la creația spirituală, la formarea și educarea tinerei generații, la progresul patriei».

Această înaltă apreciere a umplut de bucurie inimile milioanelor de femei din țara noastră, care muncesc cu pasiune și devotament pentru înfăptuirea mărețului program elaborat de partid pentru construirea societății socialiste multilateral dezvoltate.

Participarea conștientă la îndeplinirea acestui program este un act politic, știut fiind că de progresul rapid al industriei, agriculturii și celorlalte ramuri ale economiei naționale depinde bunul mers al întregii noastre societăți socialiste.

Împlinirea personalității femeii, perfecționarea ei profesională și îmbogățirea spirituală constituie un proces educativ în plină dezvoltare, asupra căruia acționează un complex de factori de cultură și civilizație. Receptive și dornice de progres continuu, conștiente de rolul pe care-l au în societate, de răspunderile ce le revin în procesul muncii, în viața obștească și de familie, femeile depun toate eforturile pentru a fi la înălțimea îndatoririlor lor.

Ne este cunoscut, de altfel, că, în cadrul grupului familial, femeia este cu mult mai ocupată decît bărbatul, ceea ce face ca adeseori timpul liber al femeii active, căsătorite și cu copii, să fie foarte redus. Drept urmare, chiar dacă interesul pentru angrenarea în viața publică este viu, practic ea nu găsește modalitatea de a-și echilibra bugetul de timp. De aceea mă gîndesc la înființarea unor cabinete de orientare — după modelul celor de orientare profesională — care pe de o parte să dea sfaturi competente pentru organizarea timpului, atît al femeii cît și al celorlalți membri ai familiei, iar pe de altă parte să înregistreze factorii de influență «negativă» ai mediului înconjurător și să intervină pentru lichidarea lor (dificultăți de aprovizionare în rețeaua comercială, depărtarea locuinței de locul de muncă, carențe în educarea copiilor de către

părinți, slaba legătură dintre aceștia și școală, influențe diferite care îndeamnă femeia la indiferentism față de viața obștească ș.a.m.d.). S-ar putea realiza o intervenție directă în ajutorul grupului familial și, în același timp, s-ar obține date pentru studii sociologice, pe baza carora să se propună apoi conducerii de partid și de stat măsuri menite să ducă la creșterea rolului și contribuției femeii în toate domeniile de activitate, în conducerea societății, la dezvoltarea conștiinței socialiste a femeilor.

— • • • • —

MARISA PASSIGLI
membră în Comitetul de Direcție al Uniunii Femeilor Italiene

Evident că femeia are calitățile de inteligență și sensibilitate necesare pentru a participa, în măsură egală cu bărbatul, la viața politică, chiar dacă o serie de motivări istorice, culturale și economice nu i-au permis o reală participare.

Femeia italiană a început să participe la viața politică, precum și la cea militară în timpul luptei pentru eliberarea țării noastre. Înaintea acestei perioade, doar o minoritate a femeilor, opunîndu-se fascismului, au luat parte la luptă și, drept urmare, au avut de îndurat persecuții și întemnițări. După Eliberare, femeile au început să dobîndească conștiința îndatoririlor lor cetățenești, luptînd pentru drepturi și democratizarea țării. Rolul femeii italiene în viața publică nu este încă destul de bine înțeles, dar mari pași înainte au fost deja întreprinși odată cu participarea la luptele pentru dreptul la muncă, la confruntările sociale, sindicale și chiar politice. În acest sens, ni se pare necesar să arătăm că acestor mutații petrecute în conștiința femeilor nu le corespunde încă un progres sensibil în prezența femeilor în adunările elective și organele de conducere politică, economică și socială ale țării.

Uniunea Femeilor Italiene, organizație din care fac parte, a dat deja răspunsul la întrebările pe care mi le puneți. În Italia este necesar să se ducă o luptă pentru a asigura femeii posibilități de participare plenară la viața politică, socială, economică.

Ni se pare necesar să subliniem că nu este cu putință să se mențină diviziunea rolurilor între bărbat și femeie într-o societate aflată pe calea progresului și totodată să reliefăm importanța socială a maternității. Numai înțelegînd însemnătatea acestor două probleme, societatea va fi în stare să dea femeilor depline posibilități de muncă, de calificare profesională și, în același timp, îi va putea asigura toate acele servicii care îi ușurează munca acasă. Pe de altă parte, se impune ca școala și cultura, în general, să dea femeilor (și bărbaților) conștiința rolului important ce le revine în viața politică și socială a țării.

Organizațiile de femei sînt de neînlocuit în organizarea și unirea femeilor din diferite categorii sociale și cu diverse niveluri culturale și economice în lupta comună pentru drepturile lor și pentru construirea unei societăți echitabile. De asemenea, pentru studierea principalelor probleme ce stau în fața femeilor, în vederea soluționării lor, pentru antrenarea la luptă a maselor de femei și înaintarea pe calea culturii și edificării unei societăți în care femeile să-și poată aduce din plin contribuția la progresul omenirii.

— • • • • —

LIDIA DE CUNHA
activistă a mișcării feminine din Brazilia

Femeia întrunește, bineînțeles, aceleași calități ca și bărbatul pentru a participa la viața publică. Nici o lege biologică sau fizică nu-i neagă aceste calități. Inteligența, tăria de caracter, noblețea sentimentelor, priceperea administrativă, personalitatea, obiectivitatea și, mai presus de orice, dragostea pentru popor, însușiri esențiale pentru a participa la viața publică, le pot avea în aceeași măsură bărbații și femeile.

Din nefericire, în țara mea, unde legile nu fac discriminări totale între bărbați și femei, sînt puține femeile care, înțelegînd importanța ce o poate avea acest lucru pentru dezvoltarea patriei, se consacră vieții politice. Participarea femeii braziliene se face simțită mai efectiv în viața economică și culturală a țării, unde activează mai degrabă constrînsă de necesități materiale, pentru că, prin forța împrejurărilor, trebuie să contribuie la bugetul familiei, decît din înțelegerea importanței pe care o are acest lucru pentru emanciparea ei. Cu toate că milioane de femei braziliene nu sînt considerate ca participante la viața economică a țării — cele care trăiesc la țară, de exemplu, pentru că bărbații sau fiii sînt titulari ai contractului de muncă cu stăpînul pămîntului —, munca femeii braziliene este o constantă în viața economică a țării.

După părerea mea, tradițiile națiunii noastre limitează și mai mult participarea femeilor la viața publică. Trebuie să ne eliberăm de nenumărate prejudecăți pentru ca femeia să poată accede la emanciparea ei. Această eliberare de prejudecăți se face încetul cu încetul, an de an, odată cu creșterea, deși minimă față de nevoile noastre, a numărului de femei care reușesc să intre în cele mai diverse facultăți. Cînd vom ajunge la o totală dezvoltare în domeniul economic, cînd vom atinge un înalt ritm de producție, cred că celelalte probleme se vor rezolva. Prin învățătură, cultură și cunoștințe tehnice se poate ajunge la înlăturarea barierelor de prejudecăți, de tradiții învechite, dar numai o situație economică va putea asigura accesul femeilor la învățătură, cultură, cunoștințe tehnice.

• • • •

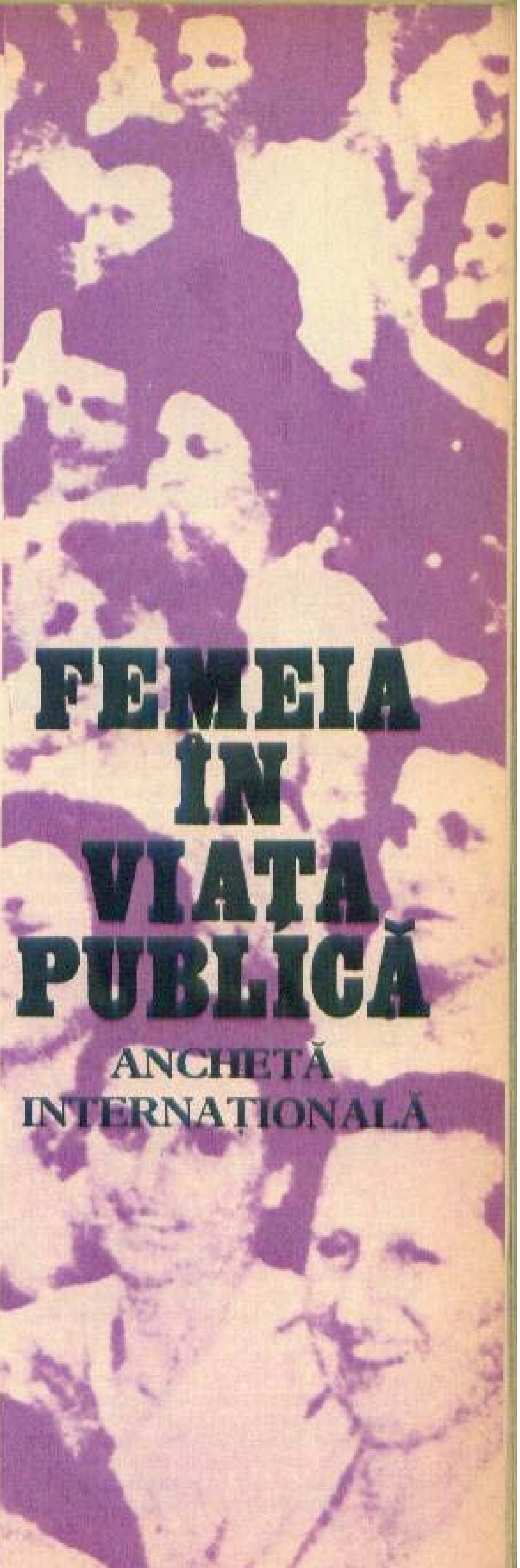

FEMEIA ÎN VIAȚA PUBLICĂ

ANCHETĂ INTERNAȚIONALĂ

DIN FILELE VREMII

mame și soții, tovarășe de luptă

de ION FELEA

MAMA ȘI FIUL

Era în anul 1922. Mă aflam în «boxă», în sala subofițerilor de pe strada Uranus. Nu mă interesau ofițerii de pe scenă, pe care regele lor i-a făcut «judecători» ai comuniștilor. În spate, sub cortină, se aflau două puști-mitralieră, cu gurile căscate spre noi. Primul lucru care mă interesa, după ce eram împins în boxă, era balconul. Și acolo se aflau două mitraliere. Între ele, cîteva femei, printre care una mai în vîrstă, impunătoare, distinsă, cu fața tristă, dar dîrză. Era Sofia Dobrogeanu-Gherea, mama lui Alexandru, acuzat principal. El avea o figură de icoană. Și mama lui suferea cînd îl vedea istovit de greva foamei.

Arma noastră, a acuzaților, în lupta împotriva temnicerilor, era greva foamei. Cînd era vorba de sacrificii, Alexandru Dobrogeanu se situa în frunte. La un moment dat, toți acuzații încetară greva foamei; el, fiul dascălului socialismului român, continua. Mai mult: făcuse și greva setei. La dezbateri era adus pe targă.

Cînd o priveam din «boxă» pe Sofia Dobrogeanu-Gherea — de doi ani văduvă — cum reia lupta cu poliția, cu administrația reacționară, de astădată ca mamă, alături de fiul ei, Alexandru, mă gîndeam că ea, de fapt, continua aceeași luptă, începută cu mult înainte, alături de Costică... În timpul războiului de la 1877, cînd Gherea cu ai săi s-au refugiat la Ploiești, crezînd că vor scăpa de urmăririle agenților poliției, ei erau săraci lipiți pămîntului. Sofia n-a stat mult pe gînduri: și-a suflecat mînecile și s-a așezat lîngă albie, ca să spele rufele soldaților, pentru a aduce pîinea-n casă. Odată cu preluarea restaurantului din gara Ploiești, viața familiei s-a îmbunătățit. Dar nu numai a ei, ci și a tuturor refugiaților revoluționari, care au găsit în casa lui Gherea o mîncare, un pat și o caldă prietenie. Sofia primea în casa ei, cu aceeași dragoste, atît pe intelectualul atras de concepția literară a soțului ei, cît și pe muncitorul format în mișcarea noastră socialistă. În casa ei au găsit azil revoluționari de pe vasul «Potemkin» din timpul revoluției ruse din 1905, fugari bărboși și idealiști din Bulgaria și Serbia, studenți falansteriști...

Stînd zi de zi, timp de cinci luni, în «boxa» din sala procesului celor 271 militanți revo-

luționari — cunoscut în istorie sub denumirea «Procesul din Dealul Spirei» —, mă uitam spre balcon, unde nu lipsea figura blindă a Sofiei Dobrogeanu-Gherea și mă întrebam de unde a găsit atîta putere ca să suporte atîtea chinuri...

AGAFIA MARIN

Din «boxă» zăream în balcon, lîngă Sofia Dobrogeanu-Gherea, o femeie scundă, firavă, cu o broboadă pe cap. Era mama tînărului comunist Timotei Marin. O chema Agafia. Era țărancă din satul Clipesca. Avea nouă copii: șase băieți și trei fete.

Privirea mi se oprea ades asupra acestei mame care se agita mereu în balcon. Comisar regal în procesul comuniștilor era vestitul maior Cernat. Pentru serviciile aduse burgheziei, fusese ulterior numit inspector general al închisorilor. Cernat îl dușmănea pe Timotei Marin pentru convingerile sale comuniste ferme, pentru ideile sale revoluționare. De cîte ori Cernat căuta să-l bage în vreun «complot», se auzea glasul sugrumat de lacrimi al Agafiei: «Nu e adevărat... Băiatul meu e cinstit... El nu minte... Atît numai că iubește poporul...» Președintele făcea un semn comandantului gărzii și **mama,** stringîndu-și broboada sub bărbie, urma cu pași iuți pe jandarmul care o evacua. A doua zi apărea din nou, gata să reia lupta cu acel domn ofițer care arunca priviri haine către «boxa» în care se afla fiul ei...

Suferințele Agafiei nu încetară odată cu eliberarea lui Timotei Marin, în anul 1922, cu prilejul amnistiei. Urmară alte arestări și persecuții. Ea scria avocatului și umanistului Costa-Foru: «Eu, Agafia Marin, din Clipesca, pentru chestiunile noastre trag foarte multe necazuri. Unul m-a prădat, altul m-a bătut. Am grele cheltuieli cu judecățile, căci tot nu-mi dau dreptate»...

Mama lui Timotei Marin ajuta pe comuniști, în felul ei. Găsise un mijloc ingenios pentru a transmite cîteva cuvinte de la tovarășii din afara închisorii. Aducea în dar lui Timotei o cruciuliță de metal, care avea un căpăcel. Înăuntru se afla un bilețel din foiță de țigară... La o altă vizită, Timotei Marin îi înapoia cruciulița, lămurind-o, cu cuvinte duioase, că el nu e credincios. Bineînțeles, înăuntru se afla un bilețel pentru cei de-afară...

EVOCĂRILE ROZALIEI FRIMU

Era prin decembrie 1948. Rozalia Frimu se afla la spitalul «Iubirea de oameni». Într-o zi mă așezai lîngă dînsa, pe o bancă din curtea

spitalului. De obicei, Rozalia vorbea puțin. Ca s-o fac să-mi povestească viața ei de luptă lîngă Frimu, i-am amintit de un articol pe care ea l-a scris în «Lupta zilnică» din anul 1915.

— Nu poți, tovarășă Rozica, să-mi spui că n-ai făcut mare lucru... Dumneata însăți ai scris că femeile socialiste au făcut treburi foarte necesare mișcării. E drept, fără zurgălăi...Scriai în articolul «Propaganda socialistă între femei», în 1915, că «Intr-o mișcare muncitorească nu toți pot vorbi de la tribună sau să scrie la gazetă. Unii sînt oratori de forță, alții mătură sala de ședințe; unii scriu articole, alții se duc cu pachetul de ziare în spinare pentru a le vinde. Fiecare este convins și mulțumit în sufletul lui că și-a făcut datoria către partid».

Rozalia Frimu stătea cu capul aplecat, și un zîmbet duios îi însenina fața. Apoi, încet, cu cuvinte cumpănite, îmi răspunse:

— E drept, în privința contribuției femeilor socialiste la dezvoltarea mișcării noastre revoluționare se pot scrie multe. Dar nu se scrie... Se scrie numai despre acelea care vorbesc de la tribună sau care și ele scriu... Chiar vrei să-mi cunoști activitatea socialistă? Bine. Voi vorbi despre ea, pe scurt. Să știi însă că nu e senzațională.

— Dar interesantă și pilduitoare.

— Știu eu?!

Apoi începu să-și depene amintirile. A intrat în mișcarea socialistă în anul 1894. Sediul se afla în strada Doamnei, un sediu spațios, în care se țineau întruniri, conferințe și se dădeau «serate dansante» în fiecare duminică în folosul cotidianului «Lumea nouă». Împreună cu sora ei aducea vase pentru bufet, apoi trecea la casa de bilete. Pline de voie bună, veneau să dea o mînă de ajutor: Ștefania Dobrogeanu-Gherea (fiica lui Gherea), Amalia Vermont, Victoria Nădejde. În sală contribuiau la menținerea atmosferei prietenești: soții Farago, Iacob și Suzi Țăranu, Eliza Graur (devenită ulterior soția lui Em. Socor), Emil Fagure, Vasile Pop, Const.

Buzdugan. Ancuța Cîrje era urcată pe scaun și declama...

Rozalia s-a căsătorit cu Frimu în 1901. De atunci, a luat parte continuu la «hamalîcul» mișcării. Trebuia să mături și să curețe sediul, ținea caseria la baluri, serbări, expedia și împărțea afișe...

După moartea lui Frimu, a îndeplinit funcția de secretar și casier al Societății «Munca». Alerga la închisoarea Văcărești, pe jos, pe viscol și ninsoare, ca să ducă tovarășilor închiși mici ajutoare, adunate cu mare greutate, se ocupa de difuzarea presei.

Într-o zi — era în 1936 —, o mașină cu ziare, care era însoțită de Rozalia Frimu, a fost oprită de un grup de legionari: ziarele au fost arse, iar Rozalia rănită.

Tovarășa de viață și de luptă a lui I.C. Frimu a trăit marile evenimente ale eliberării patriei de sub jugul fascist, ale unității totale a clasei muncitoare, sub un singur partid revoluționar, a trăit primii pași făcuți de întregul nostru popor spre societatea socialistă.

CU JANETA MALTUS DESPRE ȘTEFAN GHEORGHIU

Janeta Maltus participă la mișcarea muncitorească încă din anul 1905. Veterana are vîrsta de 88 de ani și locuiește acum în strada Polonă din Capitală. A început să activeze în anul 1905, la Botoșani, locul ei de naștere. Își amintește că într-o dimineață din luna martie a anului 1907, țăranii din satul Flămînzi intrară în orașul Botoșani, scandînd: **Vrem dreptate!** În primele momente, cînd țăranii năvăliră în conacurile boierești, ei n-au pus mîna pe nimic. În cursul zilei însă, a avut loc o învălmășeală produsă de vagabonzi, oameni fără căpătîi și au început devastările. Ea își amintește că, la un moment dat, un căpitan, numit Boureanu, ordonase soldaților să tragă în țărani. «Nu știu ce s-a întîmplat cu mine — îmi spune Janeta. De pe treptele unei prăvălii m-am adresat ostașilor: **Soldați, voi sînteți fiii acelora care astăzi cer pămînt și dreptate. Acolo sînt părinții și frații voștri. Puștile în pămînt, soldați».**

Deodată s-a auzit o împușcătură. În fața ei au căzut doi țărani, asasinați de căpitanul Boureanu. S-a produs o busculadă și s-a pomenit aruncată într-o trăsură și dusă la poliție. «A fost botezul meu politic» — îmi declară veterana. Gîndește cu o admirabilă luciditate. Se exprimă clar, curgător, parcă ar fi vorba de întîmplări apropiate...

Janeta Maltus a fost căsătorită cu neuitatul militant al mișcării noastre muncitorești Ștefan Gheorghiu. Am rugat-o să-mi spună ceva în legătură cu căsătoria lor. Janeta a oftat, apoi a început să-și depene amintirile.

L-a cunoscut pe Ștefan Gheorghiu în 1905. În anul 1908, venise la Botoșani și văzînd-o cum vorbea la tribună, într-un savuros grai moldovenesc, a luat-o ca propagandistă la Ploiești. Ștefan Gheorghiu a trimis-o apoi în acțiuni de propagandă la Slănicul Moldovei. Acolo ea a pus bazele unui sindicat. Nu după mult timp s-a declarat la Slănic o grevă, care a durat trei zile... S-a dus apoi, pe jos, la Plopeni, la Fabrica de ciment. Și acolo a făcut muncă de agitație printre muncitori, i-a organizat. Directorul fabricii a denunțat-o poliției, care a trimis-o pe jos la Ploiești și de acolo, expediată «la urmă», la Botoșanii ei.

Janeta Maltus a participat ca delegată la Congresul de reorganizare a Partidului social-democrat în 1910. A fost arestată și ținută la Siguranța generală. Inspectorul de siguranță Panaitescu o amenință, spunîndu-i că Ionel Brătianu îi pregătește un decret de expulzare. Carapancea — șeful poliției din Ploiești — i-a spus că decretul de expulzare era de-acum aprobat... Gheorghe Cristescu, cunoscutul revoluționar, care-i aducea mîncare, aflînd de intențiile liberalilor, determină conducerea partidului socialist să protesteze, prin întruniri publice, împotriva acestei intenții samavolnice a guvernului liberal. Trebuia făcut ceva. Gherea, împreună cu Frimu, Bujor și Cristescu erau de părere că trebuia să se mărite cu un tovarăș care avea drepturi politice, ca să nu poată fi expulzată. L-au chemat telegrafic pe Ștefan Gheorghiu la București. Gherea i-a explicat despre ce era vorba. L-a întrebat dacă e de acord să se însoare cu Janeta. Gheorghiu a acceptat. Bujor, ca avocat, a făcut actele și în anul 1911 avea numele de Janeta Maltus-Gheorghiu. Corespondența dintre ei confirmă căsătoria lor. Iată, de pildă, următoarea scrisoare. Ea are ștampila poștei: Brăila, 7 iulie 1913. Este adresată doamnei **Janeta Maltus-Gheorghiu** și trimisă de Ștefan Gheorghiu, strada Tudor Vladimirescu nr. 8, Ploiești.

Dragă Janeto,

Prin prezenta te pun în cunoştinţă că am procedat întocmai cum ai dorit tu. Am făcut în aşa fel ca procesul să se amîne*. La proces m-am prezentat numai eu şi cu Mănescu, ceilalţi au **dat bir cu fugiţii.** Apărătorii lui Vodă au renunţat să-l apere, deoarece se temeau de o manifestaţie ostilă, căci trebuie să ştii: ni se crease o atmosferă foarte defavorabilă. Bujor şi Nicolau se aflau la datoria lor. După cum vezi, partea cea mai grea am dat-o în lături. Rămîne acum partea a doua: «mobilizarea». Cred că mîine (duminică 23 iunie) să mă prezint la corpul din care fac parte. După lege mai am timp pînă la 24 iunie. Voi căuta să te ţin în curent cu toate prin cîte îmi va fi dat să trec. Rămîne ca şi tu să mă pui în cunoştinţă cu ce crezi că ar putea să mă intereseze. Aş vrea să ştiu cum e mişcarea şi mai cu seamă dacă tu mai stai mult la Brăila. În aşteptarea unei veşti de la tine, rămin acela care te doreşte mult.

Al tău
Ştefan

---

* Este vorba de procesul intentat lui Şt. Gheorghiu, Const. Mănescu şi Alex. Vodă.

Au trăit o viaţă zbuciumată. Se întîlneau din cînd în cînd. Apoi, fiecare o lua în altă parte, ca să facă propagandă, ca să organizeze pe muncitori, să conducă o grevă, să demonstreze în fruntea unei coloane, să ducă în mijlocul maselor cuvîntul dezrobitor. Din scrisorile trimise Janetei reiese că legătura dintre ei devenea tot mai temeinică. Dar boala lui Ştefan Gheorghiu făcea ravagii. A contractat-o încă în închisoarea din Galaţi, în 1907, cînd dormea pe cimentul gol.

S-au întîlnit la un moment dat, din nou, la Ploieşti. S-au plimbat pe cîmp. Şi-au spus gîndurile, şi-au manifestat sentimentele. În apropiere se afla cimitirul «Bolovani». Era răcoare. Janeta l-a acoperit cu şalul ei. Ştefan murmură: «Te-am păstrat pentru mine. Dar eu peste un an voi fi aici» (şi arătă cu mîna spre cimitir)...

Ca să fie în apropiere de el, ca să-l poată ajuta, Janeta s-a angajat ca infirmieră la sanatoriul «Filaret». Dar n-a reuşit în strădaniile ei. În primăvara anului 1914, cînd florile împodobesc viaţa oamenilor, legendarul nostru înaintaş, Ştefan Gheorghiu, s-a stins ca o făclie pe vîrf de munte...

Un grup de militanţi socialişti, printre care se află Rozalia Frimu, Ecaterina Arbore şi soţia lui Alex. Dobrogeanu Gherea.

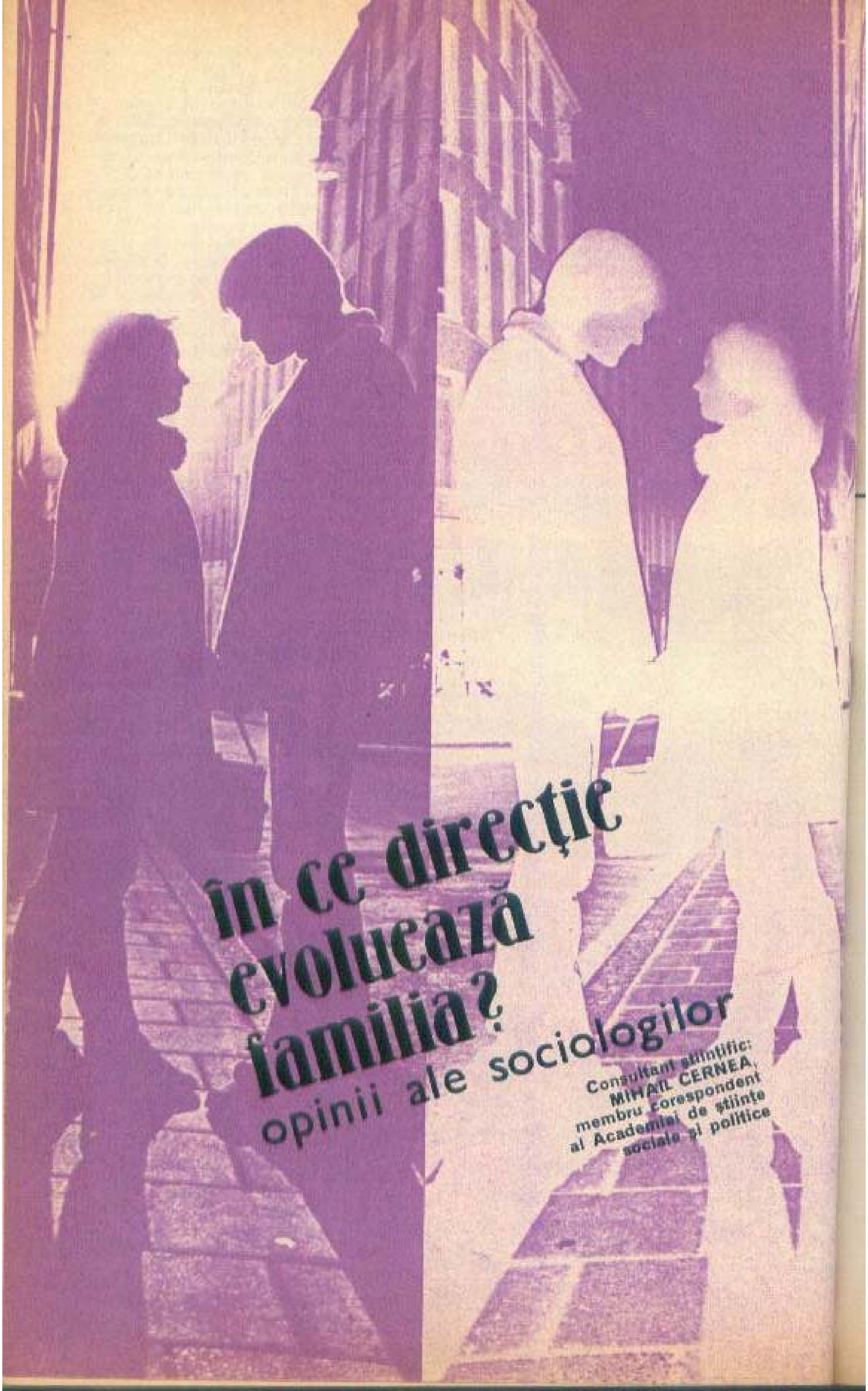

în ce direcție evoluează familia?

opinii ale sociologilor

Consultant științific: MIHAIL CERNEA, membru corespondent al Academiei de științe sociale și politice

- **Modernizarea structurilor familiei**
- **Familia, un grup de aspirație și nu de presiune. Evoluția spre un nou model de familie**
- **Funcția socializatoare a familiei capătă noi dimensiuni.**

Intr-o lume în plină evoluție, chiar și familia, instituție socială ancestrală, trece printr-un proces de schimbare extrem de dinamic și de complex, care suscită deopotrivă interesul specialiștilor și al opiniei publice. De ce se transformă familia? Și în ce direcții? Ce determină structurile ei actuale? Care este viitorul ei? Fenomenul mutațiilor familiale este răsucit pe toate părțile, în încercarea de a-l înțelege și explica. Majoritatea cercetătorilor înclină să-l studieze în raport cu contextele economice, sociale, politice, culturale, morale, legislative concrete, căutînd să pătrundă cît mai adînc în specificitatea fiecărei situații. Lumea e unică și totodată diversă. Observăm tendințe generale, paralel cu aspecte particulare. De aceea, nu ne miră nici limbajul diferit adoptat de oamenii de știință. Unii vorbesc despre «criza familiei», perimarea ei, «revolta antifamilie», alții despre reînnoirea structurilor și modernizarea ei.

«Structura familiei vechi, rolurile și statutele membrilor săi — scrie sociologul francez Andrée Michel*, ideile, valorile, miturile... erau cu prioritate consecința combinației dintre o structură economică într-un cadru rural arhaic și o structură juridică dată, stabilind un mod particular de transmitere a proprietății... Ierarhia consacra superioritatea părinților asupra copiilor, a bătrînilor asupra tinerilor, a bărbaților asupra femeilor, a fraților mai mari asupra celor mai mici, deoarece trebuia menținută o disciplină foarte strictă într-o unitate de producție ale cărei resurse erau rare... Ierarhia rolurilor impunea ierarhia statutelor. Bărbatul își trăgea valoarea din rolul său economic privilegiat, femeia din rolul ei biologic, fiul cel mai mare din rolul lui de moștenitor prezumtiv și de șef previzibil al familiei».

Sub influența industrializării, urbanizării, creșterii gradului de instrucție și cultură, acest tip de familie a fost înlocuit treptat cu familia așa-zis «nucleară» sau «conjugală» (adică redusă la nucleul de bază). Activitatea productivă a familiei se desfășoară tot mai mult **în afară**, iar pe măsura dezvoltării serviciilor, ea apelează din ce în ce mai mult la acestea pentru îndeplinirea trebuințelor sale. Sociologul maghiar Andras Hegedus consideră că structura familiei e dependentă de structura mai largă a societății, că raporturile între familie și diverse instituții sociale nu pot fi studiate corect pe baza teoriei centrului familial, că e nevoie să fie observate relațiile sociale în totalitatea lor, ca un ansamblu în care familia apare drept un educator instituțional. Cu alte cuvinte, familia este o instituție ce joacă un rol marcant în socializarea omului, dar nu ca unicul centru unde individul poate găsi protecție, îngrijire, unde el se socializează și-și petrece timpul liber. Familia contemporană e deschisă spre societate prin integrarea economică, socială, culturală a membrilor săi în marile colectivități. «Grupul familial este unul dintre intermediari între individ și societate, dar nu este singurul... — scriu și sociologii francezi Paul Henry și Marie José Chombart de Lauwe. Familia nu se poate închide în ea însăși, nici să fie exclusiv pentru membrii săi. Odată mai mult, ea trebuie să fie un grup de aspirație și nu unul de presiune ».

* Andrée Michel: **Familie, industrializare, locuință**, «Sociologia franceză contemporană», p.539.

CE ROL ARE FEMEIA ÎN EVOLUȚIA ACTUALĂ A FAMILIEI?

Evoluția spre un nou model de familie, care să excludă relațiile de dominare dintre membrii săi, este determinată în parte de participarea femeilor la producția socială. Activitatea profesională a femeii accelerează procesul de transformare a familiei din producătoare în consumatoare. Specialiștii scot însă în relief anumite discordanțe între starea funcțiilor economice ale familiei de azi și persistența tiparelor de comportament ale familiei tradiționale. Sociologii ame-

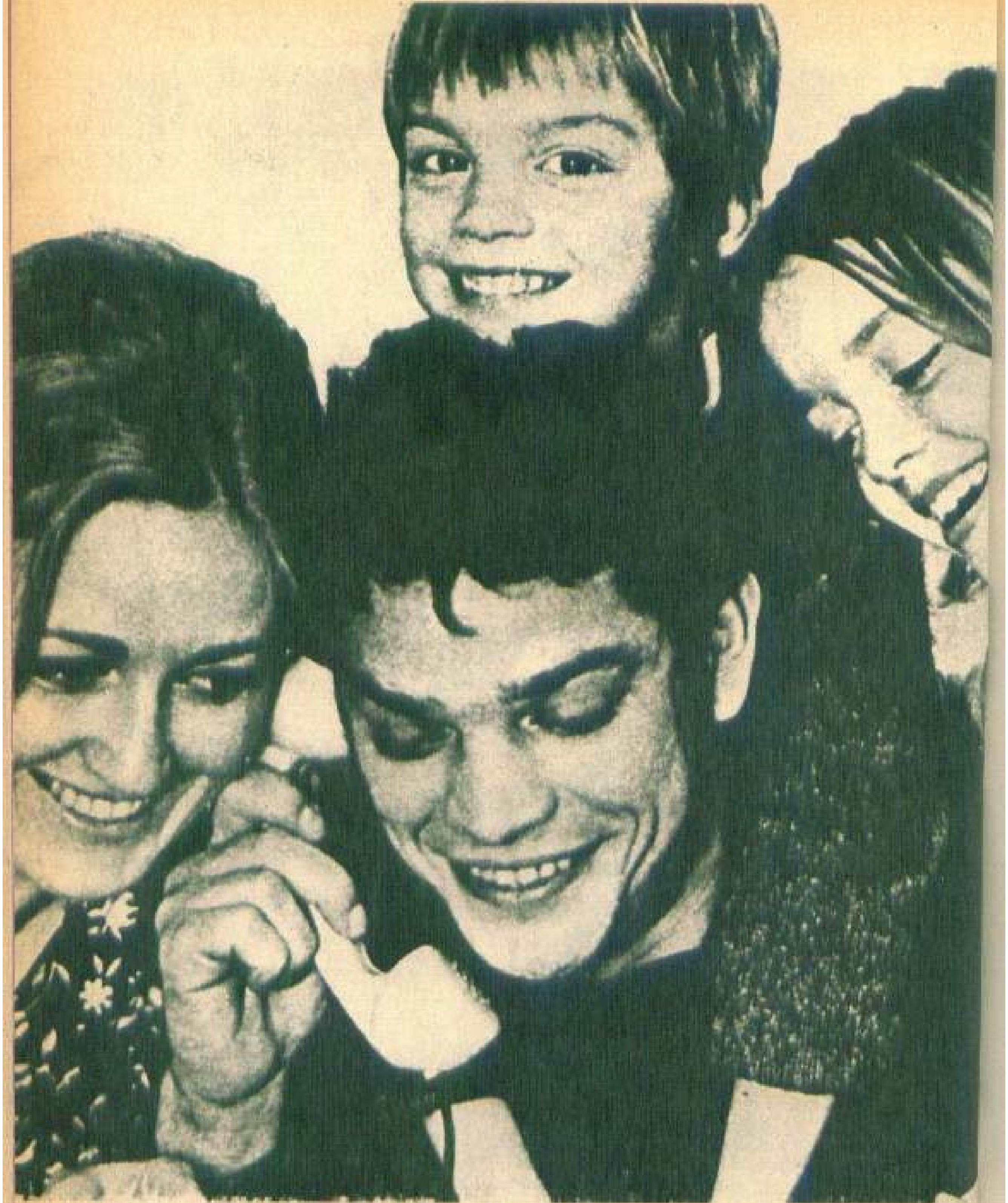

ricani numesc acest fenomen «cultural-lag», adică întîrziere culturală. R. Koenig semnalează ca indici ai acestei întîrzieri supraviețuirea reprezentărilor patriarhale, printre care și ierarhia sexelor. Mitul bărbatului «șef al familiei» este încă puternic în conștiința multora. Nu o dată se aud voci, în special ale bărbaților (dar nu fac excepție nici femeile), care opinează ca soțiile să stea acasă și să se ocupe numai de familie. Ei pun pe seama prezenței în producție toate situațiile conflictuale, toate carențele educative ale copiilor, fără să se gîndească că acestea se pot datora și altor cauze, in-

clusiv comportamentului lor. De obicei se spune că femeile lucrează numai din rațiuni economice, pentru a completa venitul familiei și a-i ridica standardul de viață. Anchetele sociale relevă însă că nu întotdeauna este așa. N. Iurkevici arată, în comunicarea făcută la cel de-al 12-lea seminar internațional de sociologie a familiei (Moscova, 1972), că a efectuat o cercetare în trei mari întreprinderi din Minsk, avînd ca temă «Munca femeii în întreprinderile industriale și stabilitatea căsătoriei». Au fost chestionați 3 572 de salariați. La întrebarea: «dacă soțul dumneavoastră ar avea un salariu mai mare, ați rămîne acasă?» au spus NU! 52,5% din femeile ce se consideră fericite în căsnicie și 55,66% dintre cele care au neajunsuri în viața conjugală. Femeile care au declarat că ar rămîne acasă aveau o calificare redusă și nu simțeau satisfacție în munca profesională. La o cercetare întreprinsă în țara noastră de Gheorghe Berescu, avînd un eșantion de 570 de persoane, s-au desprins următoarele: 40,2% din bărbați și 45,4% din femei opinau că femeia căsătorită trebuie să lucreze, indiferent dacă are sau nu copii, 24,7% din subiecți «să lucreze, însă numai cele fără copii», 26,7% «numai cele cu ajutoare» și 7,2% considerau că femeia este predestinată activității casnice. Așadar, tendința generală este, în țara noastră ca și în alte părți, o atitudine pozitivă față de munca profesională a femeii, iar rezervele se datoresc unor dificultăți temporare pe care le întîmpină familia datorită insuficientei dezvoltări a rețelei de instituții preșcolare și a altor condiții pentru mame.

Fenomenul de întîrziere pe planul interrelațiilor familiale se observă cu precădere în modul inechitabil al distribuirii sarcinilor gospodărești. De regulă, ele apasă în totalitate pe umerii femeii, fie că bărbații nu pot sau nu vor să dea ajutor, fie că femeile înseși consideră jignitor să-l primească. O anchetă efectuată în Belgia ajunge la constatarea că aproximativ o treime din femeile care au serviciu refuză sprijinul soților sau copiilor în gospodărie. Suprasolicitarea duce însă la oboseală, depresiune nervoasă, are influențe negative asupra comportamentului femeii. Alarma o trag de data asta medicii.

Întrebarea capitală pe care și-o pun toți cei ce studiază familia este deci: cum să se asigure echilibrul între rolurile profesionale și familiale ale femeii? Această problemă a făcut obiectul principal al discuțiilor la seminarul internațional de sociologie a familiei. Un punct de vedere interesant aduce cercetătoarea sovietică Z. Jankova. Ea consideră că procesul de formare a personalității femeii presupune participare creatoare în toate domeniile, inclusiv viața familială. Condițiile obiective pentru armonizarea celor două roluri se creează prin dezvoltarea producției sociale, prin intelectualizarea muncii profesionale și predarea funcției de servire a familiei serviciilor sociale, femeia eliberîndu-se astfel de muncile casnice de rutină, neproductive. Aceste condiții pot fi înfăptuite numai de societatea care își propune ca țel dezvoltarea multilaterală a fiecărui individ și în care înfăptuirea obiectivului amintit devine politică de stat. Între nivelul de pregătire profesională al femeilor și atitudinea lor față de muncile domestice există o corelație logică. Z. Jankova observă că muncitoarele de înaltă calificare, tehnicienele, inginerele consacră cîte 2,5 ore pe zi activităților casnice de rutină, în timp ce femeile cu un nivel scăzut de calificare acordă acestora de la 3,5 la 5 ore și chiar mai mult. Cu cît gradul de instrucție și cultură al femeii este mai ridicat, cu atît simte mai mult nevoia să apeleze la diferite servicii pentru a-și crea timpul disponibil necesar dezvoltării multilaterale a personalității și educației copiilor.

Sociologii sînt aproape unanimi în constatarea că majoritatea femeilor nu fac încă o selecție riguroasă a obligațiilor familiale. Unele dintre aceste obligații sînt de-a dreptul inutile, derivînd dintr-un sistem tradițional de valori care se reduc adesea la un conformism desuet, constată Joffre Dumazedier. «Ele corespund temerii de ceea ce vor spune alții... ele corespund, de asemenea, unei lipse de aspirații, unei surse de inadaptare a căminului la viața modernă... Un anumit rafinament al treburilor casnice poate fi expresia unei sărăcii de viață socială și culturală»*. În alte cazuri, nevoia evaziunii poate deveni tira-

* **Familia și timpul liber**, «Sociologia franceză contemporană», p. 667.

nică, mai cu seamă în familiile tinere: a ieși, a dansa, a prelungi seratele, petrecerile în restaurante sînt ocupații și preocupări care grevează asupra timpului liber al tinerilor căsătoriți, reflectîndu-se negativ asupra armoniei conjugale și educației copiilor. Găsirea echilibrului, a unor norme de conviețuire în doi care să nu fie nici modele conformiste, nici modele anarhiste, dizolvante, e o necesitate imperioasă a timpurilor noastre, dar, probabil, un lucru greu de realizat în practică.

COPIII AU TOT TIMPUL NEVOIE DE PREZENȚA MAMEI LÎNGĂ EI?

Familia este grupul natural destinat să asigure copilului hrana, întreținerea, securitatea, educația. Importanța primilor ani din viață pentru dezvoltarea ulterioară a personalității este în mod general recunoscută și psihologii insistă asupra rolului influent pe care îl are mediul familial. Într-un raport al Organizației Mondiale a Sănătății se atrage atenția asupra pericolului pe care-l reprezintă lipsa dragostei materne pentru sănătatea fizică și în special mintală a copilului. De aici s-a ajuns la concluzia că accentul trebuie pus pe calitatea prezenței materne și nu pe timpul efectiv cît stă lîngă copil. Terence Moore, comparînd copiii crescuți de mamă pînă la vîrsta de cinci ani cu cei crescuți în creșe, cămine și grădinițe, a constatat că la cei din urmă se observă rareori sentimentele de incertitudine și de teamă frecvente la copiii din prima categorie. În schimb, prezența continuă a mamei le favorizează acestora dobîndirea precoce a autocontrolului și a autodeterminării, accelerîndu-se astfel dezvoltarea conștiinței.

Un sondaj întreprins în Suedia a dovedit că rezultatele școlare cele mai bune le au copiii a căror mame exercită o meserie. Copiii femeilor casnice suferă uneori o protecție exagerată, ceea ce influențează negativ formarea personalității.

«Revoluția tehnică-științifică și democratizarea instrucției, care cuprin-

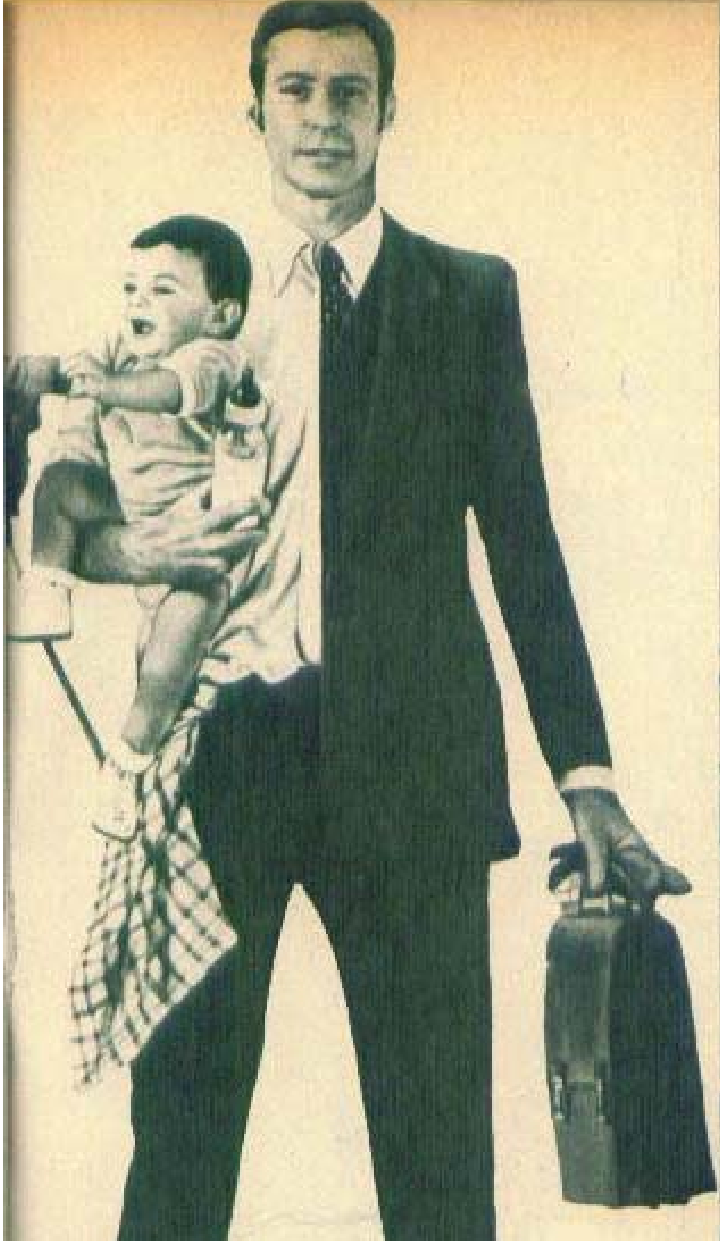

de tot mai mult straturile largi ale tinerilor, creează probleme în raporturile familiale» — arată Sonia Romac, reprezentantă a Federației internaționale a școlilor părinților și educatorilor. Este știut că dezvoltarea tehnică și tehnologică, aplicarea științei în viața cotidiană provoacă răsturnări rapide, la care oamenii nu sînt în stare să se adapteze imediat. «Este suficient să amintim — spune ea — că 90% din savanții pe care i-a dat civilizația pînă acum sînt contemporani cu noi, că descoperirile și invențiile din ultimii 40 de ani echivalează cu numărul celor înregistrate în cursul secolelor anterioare, pentru a înțelege în ce condiții se efectuează transformarea personalității și a vieții de familie în general. Conflictele în sînul familiei, și

înainte de toate între părinți și copii, se amplifică. Cercetările comparative realizate în mai multe țări evidențiază că ciocnirile sînt condiționate într-o mare măsură de faptul că tinerii se adaptează mai rapid decît părinții la modificările menționate. Cercetări din Italia, Danemarca, Venezuela, Iugoslavia au arătat că ocupația femeii și gradul său de instrucție au o influență pozitivă asupra procesului de identificare a copiilor cu părinții lor."

Studiile asupra cauzelor conflictelor dintre părinți și tineri au indicat că neînțelegerile provin cel mai frecvent atunci cînd se pune problema alegerii școlii și a profesiei, adoptării unor norme noi de conduită, alegerii prietenilor și alte probleme de acest gen.

Pentru a înțelege aceste fenomene și a le soluționa pozitiv, părinții, și în principal mama, trebuie să posede unele cunoștințe și o oarecare educație. Se spune că procesul socializării tinerilor este în raport direct și proporțional cu nivelul de pregătire al părinților lor.

Diferențele dintre atribuțiile materne și paterne variază în funcție de modul de existență al fiecărei familii și de judecățile de valoare izvorînd din el. Unii cercetători — Leon Țopa, Maria Itu, Ion Constantinescu — relevă că ceea ce dă mama în formarea caracterului copilului este elementul de afecțiune, iar trăsătura pe care o imprimă tatăl este autoritatea. El subliniază totuși că la întrebarea «Pe cine îl consideri cap al familiei?» 55% din subiecți (copii între 10 și 11 ani) au răspuns: «tata și mama»; 29% tata; 13% mama; 3% «nu știu!». Referirea la ambii părinți se face mai ales de copiii care au părinții în cîmpul muncii. În asemenea condiții, tatăl încetează a fi privit drept unicul susținător al familiei, autoritatea paternă și autoritatea maternă situîndu-se pe picior de egalitate.

Relațiile dintre părinți au o influență covîrșitoare asupra dezvoltării psihice a copilului. El este foarte sensibil la neînțelegeri (chiar ascunse), încercînd să profite de ele pentru a obține avantaje, cînd de la un părinte, cînd de la celălalt. Alteori, e dominat de un sentiment de nesiguranță sau se alătură cu patimă de partea aceluia pe care-l iubește mai mult.

Paul Henry și Marie José Chombart de Lauwe constată că absența prelungită a tatălui, reținut

de o viață profesională acaparantă, este nefastă pentru grupul familial. Cînd mama lucrează, ea încearcă, în general, să limiteze orele de activitate profesională la cele strict obligatorii, dar sarcinile menajere o acaparează atît de mult încît prezența ei nu mai are pentru copii o suficientă valoare educativă. Se ajunge iar și iar la același punct de plecare, la cheia cheilor: necesitatea eliberării femeii de servituțile domestice și creșterea funcției educative a familiei, eliberare esențială pentru ca dialogul perechii să se poată exprima în mod armonios, atît în egalitatea sexelor cît și în diferențierea lor.

ELISABETA MORARU

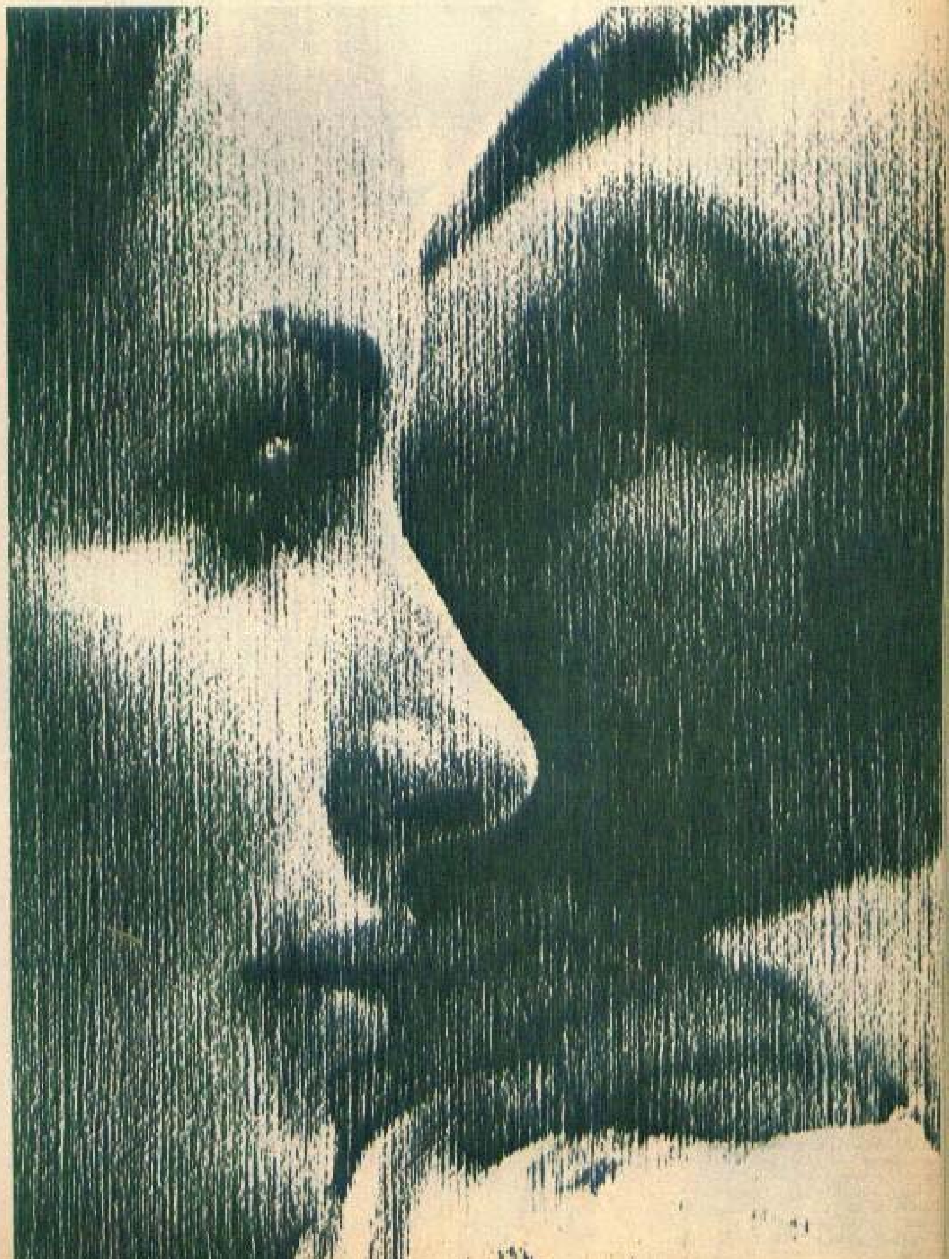

ȘCOALA PĂRINȚILOR

cum vă pregătiți copilul pentru viață?

• Exercițiul perpetuu al muncii: exercițiul caracterului, exercițiul complex al personalității tinerei generații.

• Ce fel de muncă pretindem copiilor noștri? O muncă adevărată și productivă, cu reale virtuți educative.

• Clasa I, clasă hotărîtoare pentru întreaga experiență de elev a copilului. Cum îl ajutăm să treacă acest prag?

«Trebuie să ne străduim să asigurăm tineretului nostru atît cunoştinţele cît şi educaţia corespunzătoare, pentru a-l pregăti cît mai bine pentru viaţă, pentru muncă. Să avem permanent în vedere că tînărul, constructorul de mîine al societăţii socialiste şi comuniste, trebuie să fie un om multilateral dezvoltat, cu un profil moral şi politic, dar şi profesional foarte larg.»

NICOLAE CEAUŞESCU

CE CHIP ARE MUNCA ÎN OCHII COPILULUI DV.? ACELA PE CARE L-AŢI CULTIVAT!

de CICI IORDACHE

În vara acestui an, mi s-a cerut o intervenţie. Şi am vrut s-o fac cu plăcere. A venit la mine, convinsă că o pot ajuta, ca deţinătoare a rubricii «Şcoala părinţilor», o lucrătoare din cadrul unei unităţi «Igiena». Băiatul ei, elev în clasa a XI-a, a rămas repetent şi vrea să intre undeva să lucreze ca să-şi termine liceul la seral. O ascult, o înţeleg, o cred că e îndurerată (care mamă nu cunoaşte disperări în faţa insucceselor capitale ale copilului ei?!) şi-i promit s-o ajut. Mă interesez şi-i găsesc posibilitatea calificării într-o meserie industrială, destul de interesantă. O chem să-i comunic, o chem să văd dacă interesele, dorinţele, înclinaţiile băiatului ei converg spre «descoperirea» mea. Îi spun, şi tonul de răspuns al femeii este cu multă, foarte multă greutate reţinut ca să nu izbucnească, să nu-şi arate întreaga indignare, face eforturi evidente să nu mă jignească, ar vrea să creadă că poate n-am înţeles-o bine şi că voi încerca s-o ajut totuşi. Băiatul ei a rămas repetent la un liceu agricol şi vrea tot pe acesta să-l continue la fără frecvenţă şi-i trebuie să fie încadrat undeva în aceeaşi sferă de activitate. Ar dori «într-un post într-un laborator, într-un birou, pe undeva pe la un gostat, fermă agricolă, institut experimental, pe-aici pe-aproape, pe lîngă Bucureşti, ca să nu mai zic în Bucureşti, asta ar fi ideal (îi transcriu absolut cu exactitate cuvintele — **n.a.**). Pe cîmp n-ar putea lucra, în nici un caz la munci grele, nu, n-ar rezista, ştiţi, el e un băiat delicat, eu nu l-am pus acasă la nimic». Mă uitam la această mamă care vorbea cu năduf şi convingere (din optica ei) şi mă întrebam pe ce lume o fi trăind şi din ce-o fi făcută dragostea ei maternă? Mă întrebam la cîte uşi va mai bate, cît se va mai agita ca să găsească «locul» acela «într-un birou, într-un laborator», pe un «teren» cu patru pereţi de beton din Capitală, în care să facă fictiv agricultură fiul ei?

O mentalitate şi o optică de părinte despre care am mai scris şi care ar trebui efectiv eradicate. Din păcate, mai sînt destui deţinători de diplome, copiii unor asemenea părinţi, care îşi vor căuta şi mai departe, în viaţă, locurile călduţe, unde se munceşte mai puţin, unde pîinea se cîştigă mai uşor. Ce chip are munca în ochii, în adîncul conştiinţei acestor tineri?

Acela pe care familia l-a cultivat, l-a format, trăsătură cu trăsătură, de cînd copilul era foarte mic. Numai şcoala singură nu poate forma pe de-a întregul acea educaţie complexă a tînărului, dacă familia îi va cultiva alte idei despre muncă în general, despre cea productivă în special, despre aport personal şi efort creator, despre toate valenţele muncii...

Se cuvine aşadar să decelăm, privind educaţia prin şi pentru muncă în familie, cîteva aspecte capitale:

— Poate familia să creeze copilului mediul de educaţie prin muncă? De la ce vîrstă şi cum?

— Cunosc copiii activitatea profesională a părinţilor? În ce fel şi din ce unghi?

— Care este atitudinea părinţilor faţă de munca fiului lor?

Pentru a ne răspunde, o investigaţie socio-pedagogică întreprinsă de secţia de educaţie a Institutului de ştiinţe pedagogice, coordonată de dr. Leon Ţopa, asupra a 220 de familii din Bucureşti, cu elevi din clasele a III-a, a VII-a şi a XI-a din circumscripţia Şcolii generale nr. 3 (Ciovică) şi din raza Liceului «Ion Neculce», ne furnizează date concludente. Printre altele, cercetătorii s-au interesat de sarcinile permanente ale elevilor în activităţile casnice, familiale. Concluzia: 40% din elevii lotului studiat nu au nici un fel de sarcini gospodăreşti precizate şi permanente. La întrebarea «De ce această situaţie»? părinţii răspund că nu au ce să lucreze; nu dispun de timp; nu li se pot da sarcini de durată etc. Oare aşa să fie? Începînd cu muncile fizice, la ceilalţi 60%, acestea se grupează, după vîrsta şi sexul elevilor, astfel: pentru băieţi între 14 şi 18 ani: lucrări în curtea casei, în grădină (măturat, săpat), spartul lemnelor,

cumpărături la piață, ajutor la aprovizionarea curentă. Pentru fete între aceleași vîrste: spălatul rufelor ușoare, al uniformei școlare proprii; gătit, spălat vase, curățenie în casă, în camere proprii, la aprovizionarea curentă, piață, cumpărături. La cei mici (9—10 ani) să-și facă patul, pantofii, să-și încălzească mîncarea, să ajute la ștersul prafului, să aducă pîinea, ziarul etc. Nu am făcut întîmplător enumerarea. Ce desprindem de-aici? Că prea mulți părinți (40%) nu cer copiilor lor decît să învețe; s-a observat mai departe că aceștia se încadrează cu greu practicii în producție din cadrul școlii, că se orientează în general spre profesii intelectuale, deseori nejustificate de capacitățile și posibilitățile lor, de rezultatele la învățătură; că, la un moment dat, în adolescență («cînd au crescut») apar conflicte între copii și părinții care le cer să se autoservească, să-i ajute la treburi casnice, iar lor li se pare o cerință absurdă, fără sens, neîndreptățită, nefiind obișnuiți cu ele. Nemaivorbind de faptul că, mai tîrziu, le îngreunează adaptarea la propria familie. Să observăm că se transmite și o altă ancestrală prejudecată: băieții sînt puși la treburi «de bărbat», iar fetele la «treburi femeiești». De ce nu avem niciodată în față realitatea, perspectiva, schimbările de valori produse de epoca noastră?

Studiul respectiv a înregistrat și cazuri de elevi care lucrau cu tatăl 3—5 ore pe săptămînă tinichigerie, alții lucrări de electricitate, alții fac fotografii etc.; fetele croșetează, fac croitorie, cos, adică lucrări de utilitate mai mare, finalizate în obiecte folositoare, dar, din păcate, sînt prea puțini.

Incontestabil, familia poate crea mediu și atmosferă de educație prin munca fizică, pentru o muncă utilă sieși și celor din jur, dar trebuie să fie perseverentă în aceste cerințe de la cea mai fragedă vîrstă a copilului ca și

pe întreg parcursul copilăriei, adolescenței, tinereții. Numai astfel copiii rămîn în străfundurile personalității, pentru toată viața, cu **exercițiul de a munci.** Să nu facem rabat perseverenței de la cele mai mici treburi casnice ca și de la munca de bază a copilăriei: **învățătura.**

Să luăm la rînd trăsăturile esențiale ale cetățeanului de mîine, tipului de om pe care societatea noastră de azi și cea a viitorului îl solicită și să ne întrebăm: ce educă cel mai bine punctualitatea, perseverența în urmărirea scopului final, simțul de ordine, gîndirea practică, probitatea, respectul pentru cei ce muncesc și pentru bunul obștesc, disciplina, răspunderea, acuratețea, randamentul... dacă nu munca?

Iată că s-au interferat aici și aspecte ale eticii muncii, pe care copiii le învață în profunzime tot de la noi, părinții. De felul cum cunosc ei munca noastră, atitudinea noastră față de activitatea socială pe care o prestăm, concepția noastră față de muncă se transferă în întregime copiilor noștri. Studiul amintit concluzionează că numai 55% din elevi au declarat că ar cunoaște natura muncii părinților și condițiile ei și, din păcate, impresiile pe care le comunică despre această muncă, a tatălui sau a mamei, sînt foarte vagi («Munca părinților mei e frumoasă, e interesantă»). Cum înșiși părinții declară că: educația în familie se definește ca o educație în și prin situații de viață, deci prin infinite posibilități zilnice de a pune copilul în contact cu munca noastră, cu răspunderea noastră, cu importanța socială a oricărei activități umane, cu valoarea muncii fizice și a efortului creator înmagazinate în miile și miile de lucruri care-l înconjoară. Totul este să ne preocupe a insufla copilului aceste valori. Așa cum tot prin situații de viață se exprimă și se desfășoară atitudinile noastre față de munca lui din școală, față de modul cum își face temele și învață, cum execută lucrările practice din cadrul atelierelor productive... De ce le deformați viziunea despre aportul lor, minimalizîndu-l, în atelierele școlare? Am întîlnit unii părinți care își ironizau copiii cînd veneau entuziasmați de la zilele de practică ori de la cercurile de mîini îndemînatice: «da..., voi faceți praf acolo!» și vedeam copilul «bătîndu-se» pentru ideea lui ori pierzîndu-și elanul. De ce devalorizați în fața lor o acțiune școlară cu mare valoare formativă? Am întîlnit mame care termină ele acasă lucrul început de elevă în atelierul școlii, numai pentru că «nu din asta o să trăiască fata mea, ea o să învețe mai departe», sau tați care răpesc copilului lor plăcerea finalizării unei lucrări sau a unei idei, terminînd ei scaunul meșterit de copil, aparatul de semnalizare ori de recepție inițiat de fiul lui. De ce le frîngeți perseverența în două, dorința și stăruința de a finaliza, de a gîndi și altceva, de a crea în ultimă instanță? De ce le devalorizați în fața lor propria capacitate de muncă?

Copiii noștri sînt chemați să trăiască și să muncească în societatea socialistă românească la nivelul anului 1990, așa cum a fost ea profilată și cu precizie prospectată la recenta Conferință Națională a partidului și să-i desăvîrșească mai departe liniile și tendințele. Stă în putința dv. ca părinți să-i ajutați să crească la aceste dimensiuni. Și fără muncă, fără o concepție sănătoasă despre munca productivă, fără aportul maxim al fiecăruia dintre ei nu se poate. Numai o industrie modernă este în măsură să pună țara noastră în circuitul țărilor dezvoltate. Și fără muncitorul de tip modern, fără munca tuturor membrilor societății nu se poate.

CU SAU FĂRĂ DEPRINDERI?

Merg într-o școală în vederea găsirii unei cazuistici pentru o anumită temă. De obicei, învățătoarea sau profesorul-diriginte, deși își cunoaște copiii, ia catalogul și meditează cu voce tare: «... e un copil bun, dotat, dar, ce păcat, n-are încă deprinderea de a munci»; «...e un copil inteligent, bine crescut, manierat, foarte perseverent...»; «...el este un răsfățat, nici pînă acum (mijlocul clasei I) n-a învățat să se îmbrace singur...»; «... pentru el disciplina clasei nu contează, n-are putere să stea locului, e un instabil...»

Observații caracteriale sau psihice, realități pe care le cunoașteți și dv., care se leagă, se interferează, se circumscriu acelor achiziții absolute ale omului: **deprinderile. De ce au atîta importanță în decursul întregii noastre vieți aceste automatisme?** Fără ele nu putem să ne cucerim locul printre ființele umane; și limbajul se deprinde, și mersul, și bunele maniere, și scrisul, cititul, munca și modul de a gîndi, modul de a trăi...

• Cînd încep a se forma deprinderile?

Fiecare mamă știe că din prima zi de viață a copilului trebuie să înceapă să-i formeze anumite automatisme, pe care le-a învățat și ea la fel, mai întîi ca pe un fel de «dresaj», pe baza reflexelor condiționate (pentru alimentație, somn etc.). Orice mamă știe că prima săptămînă de viață, prima lună, primul an nu sînt prea timpurii să-l învețe pe copil cu un **orar anumit de viață** (ore de masă, de somn, de veghe), lucruri despre care nu o dată a scris revista «Femeia»; amintim numai ecoul pozitiv sau negativ al acestuia peste ani și ani..., puterea lui asupra vieții psihice și asupra sănătății copilului. De aceea, insistența noastră pentru păstrarea unei asemenea regularități trebuie continuată de-a lungul întregii creșteri a copilului, exceptînd «fan-

tezile» unor situații speciale: plecări în excursii, anumite sărbători familiale etc. fiind binevenite tocmai pentru că întrerup o clipă monotonia ritmurilor, ca apoi să fie reluate ca pe o nevoie a organismului.

Dar aceste ore nu se respectă «milităreşte», rigid, căci ele pot aduce acel «rictus» psihologic al copilului, manifestat uneori pînă la refuzul total al hranei, la insomnii de lungă durată și deci la ruinarea sănătății copilului.

● Din primii ani ai vieții (niciodată să nu spunem «e prea devreme!») învață copilul **deprinderile de politețe și de curățenie fizică** (spălatul pe mîini înainte de masă, al dinților seara — de la 2—3 ani copilul trebuie obișnuit cu igiena dinților, cu pasta și periuța) **și vestimentară.** Ele obligă la controlul de sine și duc la obișnuințele omului civilizat. Iată deci că, pe baza unor deprinderi elementare, din prima copilărie se construiesc trăsături de caracter fundamentale ale copilului, i se formează capacitatea de adaptare la viața socială (relațiile cu alți copii, cu adulții, viața școlară). Dobîndite în timpul celei mai fragede vîrste, îi vor părea mai tîrziu naturale, evidente. Cîte mame nu strîng ele singure jucăriile copilului, în loc să-l determine pe el să facă totdeauna asta, și nu numai din cînd în cînd, după chef, ca deprinderea să se cristalizeze?

● Trebuie să învețe foarte de mic să spună «**aș dori**», «**te rog**», nu «eu vreau». Nu-i lipsit de importanță; am întîlnit atîția părinți acuzîndu-se cînd copiii au ajuns la adolescență sau la vîrste mai mari că nu au dat atenție acestor lucruri, iar acum e prea tîrziu. Nu-i exagerat să spunem că de la «eu vreau» la egoism este un singur pas.

Mi se plîngea odată mama unui tînăr: «Ce să mai fac acum, așa era și mic, trîntea ușile după el sau le lăsa deschise; n-am reușit niciodată să-l fac să-și aranjeze hainele, să fie ordonat...» «Oare ați încercat perseverent?» am întrebat-o. «Uneori nu, alteori am făcut-o fără tact», iar copilul de-atunci, ca și tînărul de-acum, n-a reușit să-și însușească aceste deprinderi, pentru că nu le-a înțeles utilitatea. Acestea nu sînt numai simple automatisme,

ci implică, precum vedeți, conduite umane, implică înțelegerea valorilor sociale și materiale.

Învățarea bunelor deprinderi depinde enorm de «tehnica» pedagogică a părinților, redusă schematic la: **perseverență, afecțiune, calm.**

● **Punctualitatea** este o deprindere care începe a se forma la copilul de azi foarte de timpuriu: de la vîrsta creșei, a grădiniței, a primei zile a clasei I. Dar încercați să stați o zi alături de educatoare într-o grădiniță, alături de învățătoare în clasa I și o să vedeți ce mulți întîrziați perturbează și regimul celorlalți. Părinții găsesc tot felul de scuze, dar a doua zi procedează la fel, pentru că fie că nu acordă valoare acestei deprinderi (nu înțeleg că ea are implicații mai adînci în conduita copilului), fie că ei înșiși nu au această deprindere.

● **Autoservirea.** Avansînd în vîrsta copilăriei, deprinderile se multiplică, sînt mai complexe și aferează tot mai mult latura comportamentală, activitatea intelectuală. La o anchetă efectuată în toamna trecută la cîteva clase I, cu elevi de 6 și 7 ani, în orașul Tîrgoviște, din 100 de copii aproape 40% nu aveau complet formate deprinderile de autoservire: îmbrăcare-dezbrăcare; să-și desfacă singuri pachețelul cu gustarea; să-și ia singuri apă de băut. Investigînd mediul din care provin, cei mai mulți nu fuseseră la grădiniță, erau fie unici la părinți, fie cu mame casnice ori crescuți de bunici, supraocrotiți și răsfățați. De ce o asemenea deprindere are atîta importanță? Numai pentru comoditatea învățătoarei? Nu, acomodarea la viața școlară, la disciplina ei reprezintă pentru copil un efort destul de important, la care se adaugă și acela de a se autoservi; cerința i se pare prea mare, îl obosește și, în ultimă instanță, îl face să nu-i placă școala, îi îngreunează adaptarea la noua lui viață.

● **Deprinderile de muncă fizică și intelectuală** debutează tot în prima copilărie, așa cum arătam în primul subcapitol. Notam anul trecut, la aceeași rubrică, pornirea naturală a copilului de a face servicii celor mari: iată fundalul deprinderilor de muncă fizică. Dar cîte mame nu frînează copilului această pornire? Cele mai multe. Dintr-o anchetă efectuată printre 50 de copii preșcolari între 3 și 6 ani și 50 de școlari din clasele I—VII, tot din orașul Tîrgoviște, nici 10% din primii și cam 20% din a doua categorie îndeplineau acasă anumite munci fizice, care se reduceau mai ales la mici treburi casnice și mici cumpărături.

Concomitent cu munca fizică și la aceeași vîrstă încep *deprinderile muncii intelectuale*: de la desenul copilului la modelajul în plastilină, la povestea citită, la filmul văzut. Dar și aici, mulți părinți lasă totul «pentru mai tîrziu», cînd va intra la școală. Iar el ajunge «handicapat», deși nativ nu e mai puțin dotat decît alții care vin cu un limbaj bogat, care știu multe poezii și povești, cărora li s-a asigurat și în preșcolaritate o atmosferă de

muncă intelectuală, de a-și exercita capacitățile creierului. Desigur, adevărata deprindere se formează și se automatizează odată cu începerea școlarității și anul hotărîtor rămîne clasa I.

PROGRAMUL GRĂDINIȚEI, O JOACĂ?

CLASA I — ACEST URIAȘ PRAG

de **VALENTINA RADU**, doctor în psihologie

Copilăria este atît de puternic legată de joc încît sîntem uneori tentați să considerăm că singurul lucru pe măsura preșcolarilor ar fi joaca permanentă. De aceea, spre regretul nostru, se găsesc încă destui părinți pentru care jocul copiilor se confundă cu însuși programul grădiniței, iar acesta din urmă le apare și el ca un simplu joc. Ei sînt de-a dreptul surprinși cînd află că aici copiii au nevoie cîteodată de caiet și creion, că învață să descifreze sensul unor povestiri în imagini, că li se cere să fie ordonați cu lucrurile lor și atenți față de colegii lor prin felul de a vorbi și de a se purta în general. Iar dacă educatoarea caută să le explice rostul acestor acțiuni ori să le dea unele sfaturi privind comportarea cu copiii în afara grădiniței, pentru a-i ajuta la corectarea anumitor defecte, au adesea o replică bună la toate ocaziile. «Ce pretenții aveți de la ei? Sînt mici și nu știu multe. Au timp să învețe toate astea mai tîrziu. N-o să înceapă de-acum cu grijile!»

• Grădinița — instituție de învățămînt

Bineînțeles că nu se gîndește nimeni să transforme preșcolarul într-un om mare sau măcar într-un elev în miniatură. Dar grădinița este o instituție de învățămînt care urmărește scopuri educative și instructive precise, iar educatoarele sînt nu simple supraveghetoare care asistă la jocul copiilor și care se ocupă de alimentarea lor la ore regulate ori de somnul de după-amiază. Ele îndeplinesc un important rol social ca specialiste în domeniul pedagogiei vîrstelor mici, atît de frumos, dar și atît de greu.

• O avanpremieră școlară

Unul dintre scopurile cele mai de seamă ale programului copiilor în grădiniță este *pregătirea lor pentru școală*, care presupune foarte multe obiective speciale. S-ar putea replica din nou: «De ce trebuie făcută o pregătire pentru școală? Nu se ocupă cu asta învățătorii în primele săptămîni din clasa I?» Probabil, cînd cineva pune o astfel de întrebare, se gîndește că pregătirea pentru școală constă în a-i învăța pe copii să scrie, să citească sau chiar să socotească. Iată însă că scopul amintit vizează puțin altceva.

Numai urmărind comparativ, în continuare, în școală copiii care au beneficiat de grădiniță și pe cei care nu au avut această experiență, ne dăm seama cu adevărat de sensul pregătirii respective. A fi un bun școlar nu este egal numai cu a se ocupa de citire, scriere etc. Sau, mai exact, pentru a se ocupa satisfăcător de toate acestea, *școlarul din clasa I are nevoie de o serie de calități, de adaptare la noul lui program, care nu se poate dobîndi decît printr-un exercițiu sistematic.* Care sînt aceste calități? *Să poată asculta mai multă vreme cu atenție o explicație (deci formarea capacității de fixare a atenției) fără să dea semne de plictiseală sau de neliniște; să urmărească singur, suficient de concentrat, o serie de imagini, desene, un material tipărit, încercînd să găsească un înțeles în ceea ce vede și să știe să se bucure de rezultatul eforturilor lui de cunoaștere; să fie capabil de a comunica și celor din jur, în mod clar, unele dintre cunoștințele sale, fie ele povești sau întîmplări personale, așa fel încît să se facă înțeles; să poată observa anumite obiecte și fenomene din jurul său cu interesul de a descoperi ceva nou; să poată să deseneze anumite contururi după un model sau după propriile sale planuri; să fie în stare ca orice lucru cît de mic odată început să-l ducă la bun sfîrșit; să sesizeze imperfecțiunile unora dintre produsele activității sale și să manifeste dorința de a le îndrepta; să știe să decupeze anumite forme din hîrtie și să poată confecționa cu mîinile sale ceva cît de neînsemnat în aparență, dar bine executat; să se poată acomoda unui program de activitate liniștit și cu bunăvoință; să accepte viața de colectiv alături de alți copii; să nu deranjeze lucrul altora; să își aștepte rîndul pentru a spune ceva și să nu pretindă întotdeauna dreptul la întîietate; să nu se manifeste zgomotos cînd i se cere atenție; să nu strice jocul altor copii, ci să se supună regulilor valabile pentru toți; să întrețină în bună stare cărțile, caietele sau revistele cu care umblă ș.a.m.d.*

Lista s-ar putea completa cu încă multe calități care-i sînt necesare copilului în pragul intrării în școală. Formarea lor, a fiecăreia dintre ele, reprezintă puncte precise în programul grădiniței. Iar realizarea acestor puncte de program este urmărită zilnic, folosindu-se mijloace în același timp instructive și atractive.

Copiii din clasa I care au suferit influența unui atare program organizat se deosebesc de la început și cîteodată deosebirile se mențin vreme îndelungată. Căci succesul școlar depinde nu numai de inteligența copilului — așa cum ne place să credem uneori —, ci, în mare măsură, el este rezultatul capacității de efort susținut și al antrenării continue a acestei capacități. Cu cît antrenamentul începe mai de timpuriu, cu cît el este considerat important nu doar de către personalul specializat al instituțiilor preșcolare, dar și de către părinți, cu atît șansele de reușită școlară a copilului sînt mai mari.

• Ce se întîmplă cînd minimalizăm rolul și valoarea antrenamentului pentru școală?

Ne putem da seama asistînd la adaptarea școlară a celor din clasa I. Ei reușesc cu greu să se familiarizeze cu orarul. Își uită mult timp caietele și cărțile acasă. Îndeplinirea temelor durează ore în șir și este însoțită uneori de o stare evidentă de oboseală. Pentru ei totul este nou, nu au idee despre ceea ce li se va cere să facă și îndeplinesc mai stîngaci decît colegii lor care au urmat grădinița, o bună parte din îndatoririle școlare.

• Începutul educării caracterului

Unul din capitolele însemnate înscrise în programul grădiniței privește concomitent antrenarea copilului pentru școală, dar și pentru viață în general. Ne referim la aprecierea posibilităților individuale prin raportare la semenii de aceeași vîrstă sau de vîrste apropiate. Sînt șanse mari ca anumite defecte de comportament, apărute în familie, din diverse motive, copilul să și le poată corecta în grădiniță. Răsfățul încurajat de unii părinți ori de bunici, obiceiul de a ieși cu orice preț în evidență, exploziile nervoase la cea mai mică nemulțumire sînt doar cîteva dintre acestea. Dar atenuarea pînă la înlăturarea defectelor respective nu se realizează automat, numai prin urmarea programului grădiniței. Tot astfel cum nici unul din celelalte obiective enumerate nu se atinge pe deplin dacă întreaga sarcină este lăsată pe umerii educatoarelor. Aici colaborarea familiei devine o necesitate de prim ordin.

• Ne putem substitui grădiniței?

Înțelegînd bine menirea și seriozitatea programului grădiniței, urmează necesitatea de a-l continua, ca atare, și acasă? Evident, nu. De altfel, nici nu s-ar putea realiza întocmai, lipsindu-ne cele mai multe din elementele ambianței de-acolo și, în primul rînd, măiestria pedagogului de profesie ca și cunoștințele lui de specialitate. Așadar, ce avem de făcut în mod deosebit? Mai întîi, să renunțăm la gîndul că grădinița este un simplu «refugiu» pentru copii în orele cînd nu sînt împreună cu noi. Iar totodată să ne străduim ca acasă bunele obiceiuri dobîndite la grădiniță să fie întreținute și în nici un caz contrazise sau disprețuite. Convorbirile cu educatoarele, sfatul în comun asupra rezolvării anumitor probleme educative care-i privesc

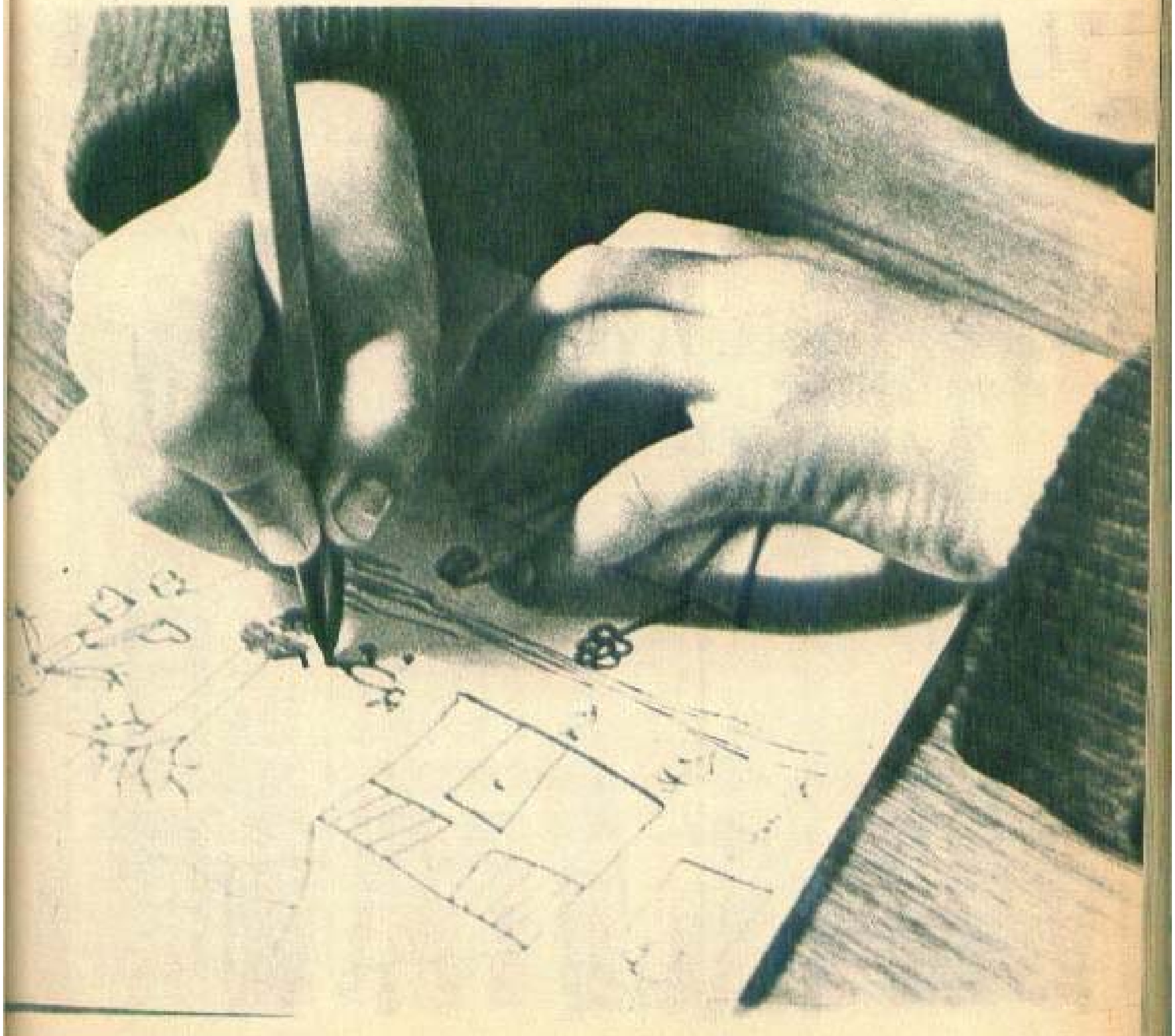

pe copiii noștri sînt de natură să vină deopotrivă în ajutorul lor și al nostru.

• DIN PRIMA ZI DE ȘCOALĂ

Numai cine nu a avut curiozitatea să privească la «stolurile» de copii care se îndreaptă spre școală în prima zi a fiecărui an de învățămînt nu a putut observa școlarii de clasa I. Căci ei se deosebesc de la distanță de toți ceilalți. Nu este deloc greu să-i remarci. Le licărește în ochi bucuria, sînt mîndri și importanți prin întreaga lor ținută, pășesc cu demnitate, dar și cu sfială. Este ceva în înfățișarea lor care nu exista cu o zi mai înainte: un aer de solemnitate, vibrarea sufletească față de o chemare cu sensuri încă puțin cunoscute lor, dar bănuite, simțite și trăite cu toată intensitatea. Am spus acestea nu pentru a face o descriere lirică a școlarului din clasa I în prima lui zi de școală, ci pentru a pune o întrebare care cred că trebuie să stăruie în mintea fiecărui părinte ai cărui copii se pregătesc pentru marele eveniment: *Va fi trăită aceeași bucurie și se vor perpetua aceleași bune sentimente față de școală și în zilele,lunile, anii care vor urma?*

Un răspuns sigur este destul de greu să fie formulat. Pe parcursul unor perioade așa de mari și printr-un noian de evenimente personale practic imprevizibile este aproape imposibil să facem pronosticuri. Dar, cu toate acestea, răspunsul la întrebare nu este nici o chestiune de loterie. Pentru că dispunem de suficiente mijloace de conducere a destinului școlar al copiilor încît să nu fim nevoiți a accepta ca la o tragere la sorți.

Ceea ce știm precis, de pildă, este că *primul an are o însemnătate remarcabilă pentru multe dintre experiențele care vor urma.* De aceea devine necesar ca bucuria celei dintîi zile de școală din viața copiilor să genereze mereu noi bucurii. Dacă la început emoția față de necunoscut joacă un rol de seamă în instalarea simțămintelor, ulterior locul acesteia trebuie să fie luat de siguranța cunoștințelor dobîndite. Bucuria năzuinței către școală trebuie să facă drum, cu vremea, unei alte bucurii: a împlinirii năzuințelor. Dar aceasta nu se atinge prea ușor, nu este adusă nici de laude zilnice mari, mai mult sau mai puțin îndreptățite, nici măcar de carnetul plin cu note de zece ori de premiul întîi cu cunună. Bucuria împlinirii crește încet, nespectaculos, cu fiecare mic pas prin care copiii înaintează în lumea cunoștințelor.

Dar cel mai dificil dintre toate momentele este tot cel de început. Poate întîia zi, și poate primele săptămîni, poate primele luni, poate anul I pînă la sfîrșit...

• Se discută de către specialiști în psihologia educației despre așa-numita **perioadă de acomodare la școală.** Ea nu se epuizează în clasa I, fiindcă intervine după fiecare vacanță, după fiecare absență mai îndelungată, în trecerea de la clasa a IV-a la a V-a, de la școala generală la alte tipuri de școli etc. În clasa I, acomodarea prezintă însă *formele cele mai acute*, dacă ne putem exprima astfel. Nu este vorba, în fond, de faptul că trebuie să se consume un anumit timp de la începerea școlii. Ceea ce interesează este *însuși procesul petrecut cu copiii în acest timp.* Schimbările care se produc în comportamentul lor zilnic, acasă, pe stradă, în clasă. Ele sînt, și e normal să fie, profunde. Sau,dacă lipsesc complet, avem un indiciu că ceva nu e în ordine, că ei nu se adaptează. Cei care se descurcă mai greu sînt copiii nefamiliarizați înainte cu cerințele elementare de ordine, de disciplină, de viață organizată. Aceștia sînt de regulă cei care nu au fost la grădiniță.

Dar odată cu școlarizarea la șase ani și pentru grupul respectiv de copii se pun probleme importante de adaptare. *Cum pot fi ajutați micii candidați la cultură să treacă singuri uriașul prag?* În multe feluri și, desigur, în funcție de nevoile fiecăruia. *Unii sînt neîndemînatici:* vor fi încurajați cînd își înving neîndemînarea, vor fi îndemnați cu blîndețe să o învingă. *Alții obosesc repede:* nu trebuie să rămînă la televizor pînă noaptea tîrziu, respectîndu-se cu strictețe orele lor de somn. *O parte simt necesitatea să întrebe mereu dacă este bine cum au lucrat?* Li se răspunde drept, judecînd însă de fiecare dată valoarea aprecierii după programul realizat. *Sînt copii care au un ritm lent de activitate: scriu încet, răspund cu oarecare întîrziere la întrebări, se mișcă domol:* cel mai adesea o fac din dorința de a-și executa în bune condiții temele. Important este ca la început să nu li se forțeze viteza de lucru, chiar dacă durează mai mult *îndeplinirea sarcinilor școlare. Va trebui acordată o foarte mare atenție integrității funcțiilor auditive și vizuale:* un mic defect de auz sau de văz, lăsat să treacă neobservat, poate provoca mari neplăceri. Și printre copiii cu dificultăți de acomodare școlară în clasa I se găsesc cîțiva, de obicei, care au asemenea suferințe. Încetineala menționată înainte poate fi cauzată și de o atare insuficiență. Dintr-un motiv ori altul, *anumiți copii vin la școală cu deficiențe de pronunție a unor sunete sau cuvinte:* adaptarea se poate converti în dezadaptare la aceștia ca și la cei cu defecte de auz și văz. Ei capătă treptat conștiința propriilor lor deficiențe, se feresc să le mai dea în vileag, se izolează, pierd atenția la clasă și cînd descoperim că au rămas în urma altor colegi al lor este mai greu să-i ajutăm în recuperarea handicapului.

Ar fi multe de spus încă. Nu ne permite spațiul să intrăm în detalii. Vom sublinia în continuare cîteva din aspectele de care e bine să țină seama părinții pentru a păstra și adînci bucuria celor mai mici dintre școlari.

• Cînd știm că procesul adaptării la școală se desfășoară normal? După ce ne putem orienta? Cu certitudine maximă știm aceasta cînd copilul își face zilnic temele din *dorința proprie* și fiind *preocupat de calitatea muncii lui.* Așadar, să nu fie întrerupt cînd lucrează; să i se creeze o atmosferă cal-

mă, asigurîndu-i-se condițiile de liniște, lumină, aer. Să nu fie pus în situația de a merge la școală fără cărțile și caietele necesare. Deci nu trebuie neglijat controlul asupra aranjării ghiozdanului de pe o zi pe alta și trebuie făcut împreună cu el, nu numai de către mama, ca treptat ea «să dispară», iar lui să-i devină obișnuință. Nu avem de ce să fim mulțumiți dacă eforturile copilului pentru a învăța se obțin sub frica de pedeapsă corporală ori morală: cînd intervine acest aspect, din nou sînt motive de îngrijorare privind mersul adaptării lui școlare. Atenția acordată notelor, care ia uneori caracterul unei adevărate competiții între familii, devine un factor la fel de dăunător, dacă nu este subordonat preocupării pentru calitatea reală a cunoștințelor copiilor și dacă nu se ține seama de limitele capacității lor de efort.

Contactul permanent cu școala, cu învățătorul clasei, chiar în primul trimestru, constituie o obligație care nu trebuie uitată sau lăsată pe seama altor persoane.

• **Atitudinea față de învățătorul clasei** în discuțiile purtate cu copiii ori în prezența lor, nu poate fi niciodată altfel decît pozitivă: ei cred în primii lor dascăli și această încredere le dă o siguranță și un echilibru moral indispensabile bunei adaptări la școală.

După cum vedem, ajutorul solicitat părinților pentru a sprijini procesul de adaptare și a prelungi bucuria primei zile se referă, în special, la *crearea unui climat, a unei atmosfere sănătoase și favorabile desfășurării fără zguduiri a vieții de fiecare zi și a îndeplinirii îndatoririlor respective. Este nevoie mai mult de răbdare și dragoste, de grijă și de evitarea oricăror excese decît de cine știe ce cunoștințe savante.*

Cîteodată, însă, din dorința de a face ceva deosebit, unii părinți se întrec în a ajuta direct la efectuarea temelor date pentru acasă. Apar caiete «model», desene «model», litere perfect caligrafiate. Totul strălucește prin perfecțiune, dar nefiind făcut de mîna copiilor, fapt care se distinge repede de orice ochi versat. Urmarea este ușor de prevăzut: copilul primește aprecieri necuvenite la școală, iar acasă și în sufletul lui este copleșit pînă la descurajare de neputința sa. Se întîmplă însă uneori și altceva. Părinții, vrînd să le explice copiilor unele lucruri, se izbesc de totala lor neînțelegere. Cauza? De-acum, să spunem, 20—25 și mai bine de ani, cînd ei au urmat cursurile clasei I, s-au schimbat anumite metode de predare, s-au introdus cunoștințe și procedee noi în însușirea citirii, scrierii ori a aritmeticii. Devine deci important să fie consultate manualele pentru a nu greși, să se ceară părerea învățătorilor spre a nu se greși acolo unde intenția era de a aduce o contribuție.

Ceea ce rămîne esențial este: ținerea unui raport firesc între încurajare și îndemn la muncă, între posibilitățile și cerințele adresate copiilor. Cele mai dăunătoare sînt atitudinile extreme: neglijarea problematicii adaptării la școală pe de o parte și asaltul perfecțiunii, de cealaltă parte. Amîndouă pot nu numai îngreuna procesul, dar pot determina îndepărtarea copiilor, în special a celor mai mici dintre ei, de o acomodare firească la obligațiile ce le revin în calitate de elevi ai clasei I.

numai pentru TINERELE FETE

ÎNAINTE DE ALEGEREA PROFESIEI

verificați-vă aptitudinile!

de FLORIAN IACOMI
cercetător științific
la Institutul de științe pedagogice

INTRARE ÎN LUMEA MUNCII PRODUCTIVE

În orice societate, dar cu deosebire în societatea socialistă, profesia determină *statutul* social al persoanei. Intrarea unei tinere fete în lumea muncii este sinonimă cu intrarea ei în societatea adultă. Funcțiilor milenare de soție și mamă li se adaugă astăzi dreptul și datoria de a munci într-un sistem social, de a fi producător de bunuri materiale și valori spirituale.

Alegerea unei profesii pentru o tînără fată apare astăzi la fel de importantă ca și alegerea soțului cu care pune bazele familiei. O alegere bună înseamnă o plecare bună sau, altfel spus, o premisă favorabilă pentru viitor. Timpul, acest judecător implacabil al eficienței acțiunilor noastre, ne indică, totodată, prin reușită sau prin eșec, dacă alegerea a fost judicios făcută.

Nici tinerei, nici părinților săi și nici societății nu le este indiferent dacă aceasta nu reușește să fie cuprinsă, din timp, într-o formă de calificare profesională. Uneori, încercările nereușite durează doi, trei ani sau chiar mai mult. Singura concluzie în astfel de situații este că orientarea spre direcția profesională respectivă sau spre nivelul de studii necesar a fost greșit aleasă (raportul între exigențele profesiei și potențialul individual n-a fost în mod obiectiv evaluat). Se întîmplă adesea ca nivelul de aspirație (format artificial sau prin lipsa deprinderilor de muncă productivă sau gospodărească) să nu corespundă posibilităților individuale. Din păcate, anii fetelor care dau de cîteva ori examen de admitere la aceeași facultate nu se mai întorc (cu toate consecințele ce decurg dintr-o astfel de situație: întîrziere în obținerea independenței materiale, în maturizarea și adaptarea socială, insatisfacții și traumatisme psihice, modificări comportamentale și modificări ale atitudinii față de muncă etc.).

Fenomenele de parazitism (a trăi din venitul părinților, deși ești capabil de muncă) sau de psihologie a disperării («îmi dau un ochi dacă

este nevoie, numai să știu că fiica mea a intrat la medicină», sau «sînt capabil de „orice" numai ca să intru la facultate») au explicații sociopedagogice (printre altele, nediferențierea obiectivă a potențialului individual al celor care odată reușiți pot fi aproape siguri că vor absolvi facultatea; selecția nediferențiată pe bază de probe aptitudinale la admiterea în primele clase liceale ș.a.). Dar cauza principală o constituie mentalitatea ignorării sau a desconsiderării de către acești tineri, deopotrivă fete sau băieți, a domeniului social producător de bunuri materiale, a statutului sau rolului pe care-l are un lucrător sau altul din diferite ramuri productive ale economiei. A-ți cîștiga existența numai pe baza faptului că timp de un număr de ani ai fost consumator de cultură generală nu mai este posibil astăzi. Asimilarea tehnicității unei profesii este condiția specializării, a integrării sociale în diviziunea socială a muncii. Necunoașterea realității în care se desfășoară activitățile tehnico-productive sau a condițiilor de calificare și promovare profesională lipsește o tînără și părinții ei de a vedea că un drum bine ales, prin rezultatele obținute ulterior, oferă posibilitatea unei ascensiuni pînă la cele mai înalte nivele profesionale.

Să nu ne ferim deci de a recunoaște că alegerea profesiei, rezultatele, satisfacțiile sînt în funcție de judecata noastră, de posibilitățile noastre, de interesul pe care-l depunem.

Rămîne un fapt sigur că perspectiva socio-profesională a societății adulte este mai limpede pentru o persoană matură decît pentru una

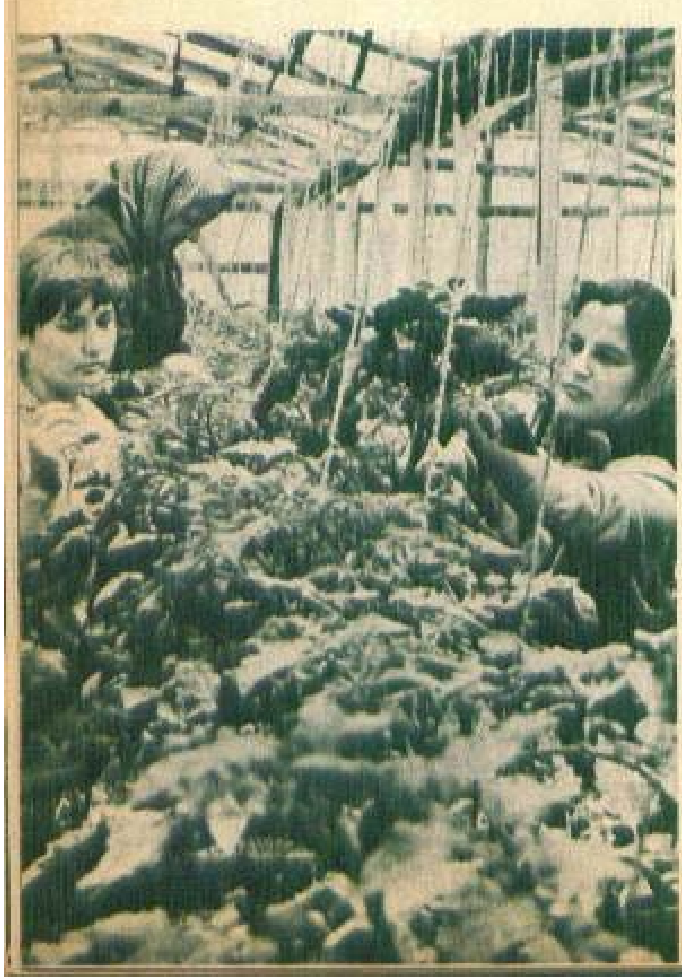

tînără; că deși societatea urmărește să-i cunoască acesteia, în mod cît mai obiectiv, potențialul aptitudinal și caracterial, pentru a-l corela cu necesarul forței de muncă, această tînără nu este scutită, ci, dimpotrivă, obligată moralmente (în propriul său interes) la autocunoaștere și autoapreciere obiectivă.

Aspecte psihologice mai importante care trebuie explorate pentru cunoașterea relativ esențială și obiectivă a unei persoane în vederea orientării profesionale sînt aptitudinile, potențialul caracterial și interesele

A — **Aptitudinile** sînt însușiri individuale, unele mai simple, altele mai complexe, psihice și fizice, care permit unei persoane să asimileze cu ușurință cunoștințe și deprinderi. Să exercite cu succes diferite activități. Ele nu sînt identice cu capacitățile, care prin rezultatele obținute în diferite probe pot fi obiect de evaluare directă. Aceste rezultate sînt indicatorii pe baza cărora se pot face aprecieri asupra aptitudinilor, care sînt o virtualitate, un potențial ce se poate dezvolta dacă există condiții favorabile exercițiului și educării. Potențialul aptitudinal diferă de la individ la individ, fiecare posedînd o aptitudine sau alta, într-o măsură mai mare sau mai mică. Ne putem referi la *aptitudini generale* (inteligență generală, aptitudinea verbală, aptitudinea numerică, aptitudinea spațială, aptitudinea de percepție a formelor, coordonarea oculo-motorie, rapiditatea motrică, dexteritatea digitală, dexteritatea manuală); *anatomo-somatice* (înălțime, greutate, robustețe ș.a.); *senzo-*

riale (acuitate vizuală, sensibilitate cromatică pentru diferențierea fină a culorilor, acuitate auditivă, sensibilitate gustativă, olfactivă, tactilică, de mișcare, cutanată); sau *aptitudini speciale*, constituite dintr-o configurație specială de factori diverși (aptitudine pentru matematică, aptitudine pentru învățarea limbilor străine, aptitudine pentru mecanică ș.a.).

Printre cele mai importante este *inteligența generală*. Observația zilnică și cercetările științifice relevă că persoanele diferă între ele prin gradul de inteligență și prin marea diversitate a formelor de inteligență. O conduită inteligentă nu se manifestă la fel în fiecare situație și pentru fiecare persoană, dar ea are o structură proprie, care se definește prin capacitatea de rezolvare a diferitelor probleme teoretice sau practice. Creativitatea sau fluiditatea inteligenței, înțelegerea, raționamentul inductiv sau deductiv, energia ș.a. sînt forme și structuri ale inteligenței, care intervin foarte divers, într-o măsură mai mare sau mai mică, în toate activitățile profesionale.

Capacitatea de observare este de asemenea importantă pentru toate profesiile, fie că sînt observați oameni, relații de muncă, procese de producție sau propriul nostru lucru cu mîinile. În componența ei intervin în principal factori de percepție și de atenție, factori de voință și tip de sistem nervos, deprinderi de a observa. Distingem capacitate de observare vigilentă, distributivă, concentrată și susținută.

B — **Potențialul caracterial** a fost multă vreme ignorat. El s-a impus din ce în ce mai mult în ultima vreme, ca urmare a complexității relațiilor de producție. În aprecierea acestui potențial se au în vedere:

1) *Capacitățile temperamentale* (rapiditatea, regularitatea, adaptabilitatea, dinamismul cu care lucrează o persoană).

2) *Capacitățile sociale*: a — *Relaționale* (ținută îngrijită, sociabilitate, cooperare, tact, spirit de disciplină, capacitate de a se face plăcut, de a influența și de a convinge pe alții, capacitate de conducere, umor); b — *Morale* (onestitate, loialitate, spirit de dreptate, punctualitate.)

3) *Capacități care influențează calitatea lucrului* în orice profesie: rezistența nervoasă; capacitatea de organizare; prudența; ordinea; meticulozitatea; simțul estetic.

C — **Interesele**. Acestea sînt atitudini globale ale persoanei, exprimate verbal, sub forma unor preferințe sau respingeri, fie exprimate prin preferințele sau respingerile față de diferite activități profesionale, discipline școlare, cursuri sau cărți, profesii. Indicînd *direcția* spre care se orientează cineva, interesele au la baza lor diferite *motive* (aspecte raționale) sau *mobiluri* (aspecte afective). Distingem interese: pentru activități în aer liber; mecanice; pentru științele fizice; pentru calcule numerice; pentru activități comerciale; pentru activități de birou; pentru activități sociale; artistice; literare; pentru științele biologice; pentru activități teoretice; pentru activități practice.

În alegerea unei profesii, necesitatea unei armonii între profesie, loc de muncă și natura intimă a unei persoane se traduce printr-un postulat unanim acceptat că profesia va trebui să ofere «satisfacție» celui care o exercită. Exagerarea acestui factor însă poate avea consecințe primejdioase. Nu se poate restrînge cîmpul posibilităților profesionale ale unei tinere numai la acelea «care-i fac plăcere». Și nu întotdeauna o profesie care exercită o atracție imediată va fi aceea care-i va procura în toate cazurile o satisfacție profundă și durabilă. Gustul pentru desen tehnic sau plăcerea de a învăța o limbă străină nu va produce aceeași satisfacție după un timp de exerciții. De aceea, este important ca în alegerea unei profesii să fie cunoscute și exercitate anumite activități specifice, care o definesc.

În fapt, profesia nu este decît materialul care trebuie să servească pentru construirea unei personalități integrate social. Numai acordul și unitatea între viața personală și profesie vor conduce o tînără la rezultate profitabile pentru ea și pentru societate. Orientarea profesională este chemată să inițieze și să fundamenteze acest acord. Pentru aceasta nu este suficient să faci doar o alegere judicioasă, ci să construiești cu migală și convingere propria ta personalitate pe parcursul întregii tale vieți active. Numai atunci vor putea fi culese fructele efortului tău.

SĂ NU UITĂM:

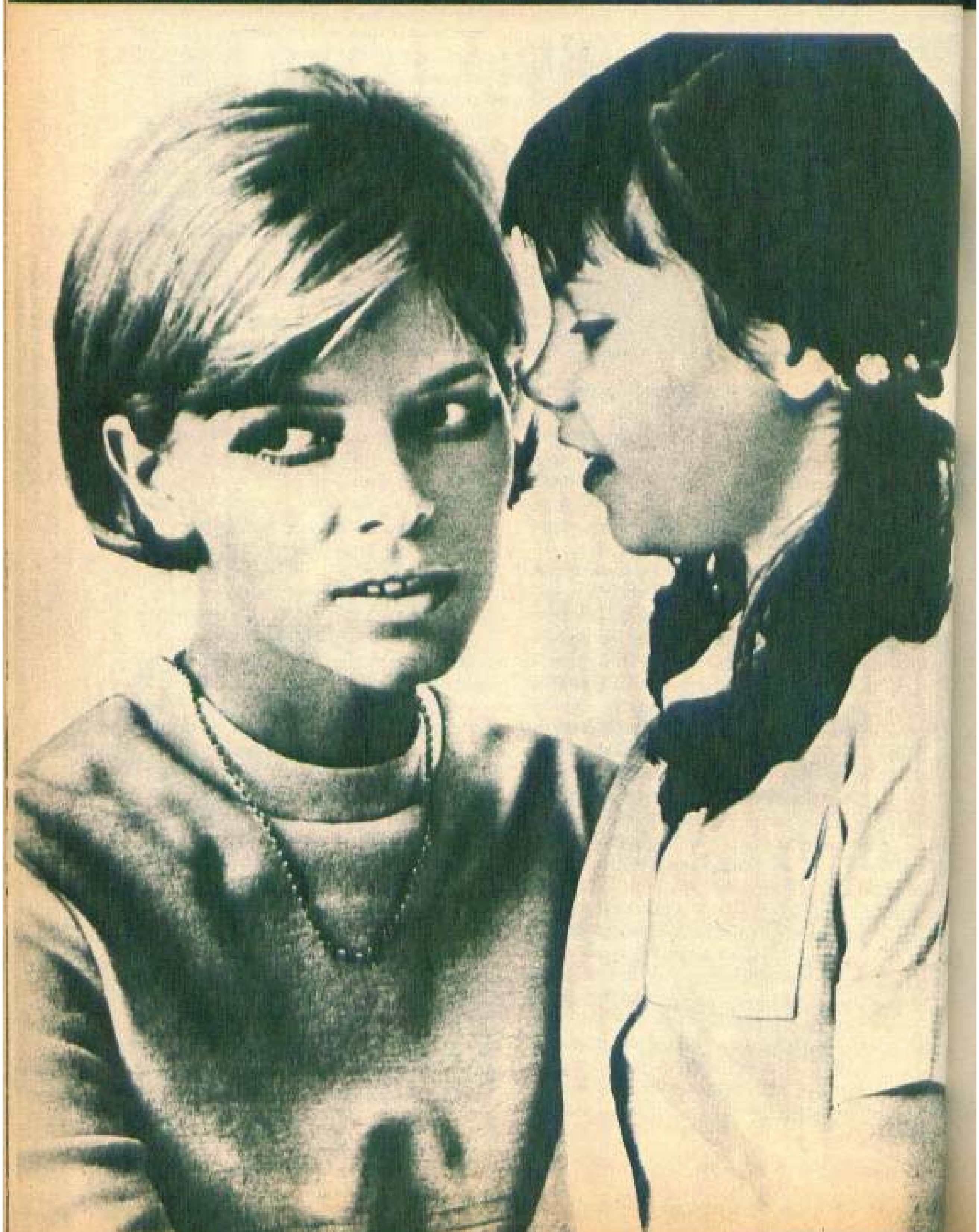

și emanciparea naște prejudecăți

de GALINA ENIȘTEANU

Mare problemă părinții! Eu cred că relația cu ei, cu părinții noștri, începe și încheie această mult disputată formulă a conflictului între generații. Căci dacă în adolescență înțelegem și acceptăm senin că ceea ce-i al Cezarului trebuie dat Cezarului și ceea ce-i al nostru rămîne al nostru, restul, mai micile sau mai marile conflicte de mai tîrziu cu generația vîrstnică sînt o bagatelă.

Succesiv, noi, fetele, am trecut prin nenumărate faze ale emancipării în viața socială, dar și în cea familială. Întîi, părinții noștri au înțeles că avem exact aceleași drepturi de a ne alege o profesie ca și băieții. Adică ei au înțeles că nu ne mai pot crește și educa exclusiv pentru a deveni soții și mame. Și cred eu că cel mai mult s-au bucurat mamele noastre, pentru că prin noi se împlineau cine știe cîte vise și iluzii din tinerețea lor, și ele au devenit, primele, aliatele noastre întru emancipare. Tot ele, mai uitîndu-se la jurnalele de modă, mai privind fetele vecinilor, au renunțat, treptat, să ne impună ținuta prea sobră pe care o purtau ele cînd erau tinere, coafura nemișcată a onduleurilor-tip, lăsîndu-ne cu mini și cu pletele arse de vînt și soare; și, odată cu moda, au renunțat să ne dădăcească, explicîndu-ne că un genunchi gol e impudic, că o excursie cu colegii sau o petrecere este compromițătoare... Mai apoi, sau mai înainte de asta — nu se mai știe —, părinții nu ne-au mai «programat» căsătoria cu băiatul «de familie» al unor prieteni din tinerețe, nu ne-au mai cerut să-i purtăm pe viitorul soț pe la toate rubedeniile «la vedere», să-i întocmim, sub ochii lor, arborele genealogic, fișa de personalitate și cea financiară pentru a ști ei pe mîna cui își lasă odrasla...

Au renunțat și ei, slavă domnului, la multe, s-au emancipat, alături de noi, trecînd prin cine știe cîte mustrări de conștiință...

Dar, vorbind despre emancipare — înțeleasă ca un avans de modernism pe care îl aduce timpul generației mai tinere —, să nu uităm prejudecățile... Ale părinților pe de-o parte, ale noastre pe de alta, căci, să recunoaștem, și emanciparea naște prejudecăți...

Și nu e normal să ne întrebăm dacă știm acuma, cînd avem 17 sau 20 de ani, să discernem, în echilibrarea raportului firesc între noi, tinerii, și cei vîrstnici, prejudecata-piedică de prejudecata-tradiție, mentalitatea ivită din respectul vetust pentru legi depășite de mentalitatea intrată prin bun-simț în patrimoniul comportamental valabil oricînd și oriunde...?

PREJUDECATA DE A NU AVEA PREJUDECĂȚI...

N-o cunoașteți, n-ați întîlnit-o? Este ea, domnișoara modernă, superemancipată, dărîmînd, cu pretinsă îndrăzneală, relații firești, sentimente și atitudini normale... Este ea, adolescenta care a citit undeva, a auzit undeva că noi, fetele, emancipîndu-ne, trebuie să acceptăm tot ceea ce refuză să accepte părinții, adică vîrstnicii...

„Ia mai lasă-mă cu fandoselile astea — se explică ea unei colege mai timide —, vino-ți în fire, vîrsta noastră își are drepturile ei... Ce-i aia să le dai mereu raportul părinților tăi ce faci, cu cine te întîlnești, de ce întîrzii în oraș? Independență, înțelegi, independență, asta ne trebuie... Dă-o încolo de viață, ai 17 ani, bunicile noastre la anii ăștia aveau și copii, iar pe tine nu te lasă să te plimbi cu un băiat... Află că eu i-am pus la respect pe ai mei, fac ce vreau, mama nu îndrăznește să-mi spună un cuvînt, uite, mă și fardez, în fond sînt domnișoară, nu te supăra, am renunțat să mai am prejudecăți în relațiile mele cu băieții... Nici nu mă supăr cînd vreunul mă ia cu «bă» sau uită să fie politicos... În fond, treaba asta cu manierele e o prejudecată mic-burgheză... Atîta etichetă nu-și are rost astăzi, nu crezi că sîntem egale cu băieții, ce rost ar avea să se poarte cu noi altfel? Parcă în înghesuiala asta contemporană mai are cineva timp să se preocupe de amănunte... Știi, eu o lămuresc pe maică-mea, îi spun că ea a trăit alte vremi, manierele elegante sînt semn de ipocrizie; nu prea înțelege ea, ce vrei, e «bătrînă»... Zice că să fiu atentă cum vorbesc, cum mă port, că, fată fiind, trebuie să fiu delicată, politicoasă. Pe dracu, n-am timp de asta, mi-am propus să nu las nimănui impresia că sînt o fraieră, să știe toți că noi, astea timide, am acceptat emanciparea din toate punctele de vedere... I-am făcut educația maică-mi, i-am explicat că o fată modernă nu mai

poate trăi după tipare, că trebuie să fie independentă... Știi, de fumat nu m-am apucat că nu suport fumul, nu de altceva, la urma urmei am și eu stilul meu, antifumătoare convinsă... Eu zic că o singură regulă trebuie să ai în viață, să trăiești cum îți place, gîndește-te că și băieții fac la fel, și ce, nu sîntem egalele lor?"

Ce este, de fapt, o prejudecată? O idee falsă uneori, depășită alteori, atemporală sau, pur și simplu, aberantă. În general, în adolescență, prejudecata este tot ceea ce considerăm noi că nu ni se potrivește, tot ceea ce sîntem înclinate, pe drept sau nedrept, să respingem.

Am făcut într-o zi un test. Am întrebat 25 de adolescente dacă părinții lor au prejudecăți în educarea lor și care sînt acestea. Rezultatul a fost, de la început, surprinzător. Toate au răspuns că au prejudecăți, dar au amestecat apoi, în enumerare, toate micile lor nemulțumiri, neîmpliniri și neînțelegeri. Cu alte cuvinte, mama (mai rar tata) purta vina a nenumărate momente de derută apărute la adolescente. Acuza principală se reducea, pentru toate cele 25 de fete, la o idee: «nu ne înțelege întotdeauna, se plasează pe o poziție conservatoare în ce privește problemele vîrstei noastre.»

Ei bine, mi-am spus, trebuie să vedem, totuși, ce înseamnă asta «poziție conservatoare» ... Trebuie să ne lămurim, căci, oricum, va veni odată vremea cînd noi înșine vom fi judecate de copiii noștri drept «conservatoare». Sigur, părinții noștri reprezintă o altă epocă. Sigur, ei vor să ne învețe tot ce știu, chiar dacă unele din ideile lor nu ne mai sînt folositoare. Dar eu discut aici cu adolescentele, nu cu părinții, deci e firesc să fiu de partea tinerilor — discernămîntul în a alege din ceea ce primim de la ei ne aparține. Și, aș spune mai mult, este chiar marea piatră de încercare a adolescenței noastre. Ei ne dau tot, dar noi avem nevoie numai de o parte. De care? De aceea care rămîne neschimbată în timp, insensibilă la emancipare, la modernism, la tot, de aceea care, indiferent ce am crede la un moment dat, ne trebuie în viață. Și nouă, fetelor, ce ne trebuie? Respectul pentru noi înșine, în primul rînd. Pare inutil să dezvoltăm o asemenea cerință, dar, fiind vorba de prejudecăți, ea este, totuși, demnă de discuție. Am pus pe primul loc acest sentiment pentru că îl consider, pentru o fată, determinant. Dacă te respecți tu, cea care ai 16, 17 ani, vei înțelege că insistențele mamei de a nu întîrzia seara peste măsură, de a te comporta într-un anume fel, de a nu exagera în extravaganțe, de a-ți purta boiul de adolescentă fără ostentație nu sînt total nejustificate.

Sigur, uneori părinții ne cer să respectăm anumite norme fie din formalism, fie vrînd să-și dovedească autoritatea. Dar parcă asemenea nimicuri pot să ne determine să uităm că ei ne cer, în fond, să ne respectăm condiția noastră de fete, specificul vîrstei și felului nostru de a trăi, căci ei ne cer, prin cîteva norme sau legi formale, să nu fim vulgare, să fim delicate, atente cu noi înșine, să nu stîrnim nimănui gînduri care ar putea să ne jignească, să ne comportăm demn, să avem încredere și siguranță, să ne cunoaștem măsura... Și oare este rău să fim așa cum ne propun ei?

CRIZA ADOLESCENȚEI

Psihologii vorbesc despre o criză ale cărei manifestări le clasifică în mai multe etape — subsumate toate unei idei de nesupunere. Cui? În primul rînd, revolta împotriva părinților și a familiei în general, apoi revolta împotriva școlii și, în sfîrșit, revolta nediferențiată împotriva normelor de orice fel, morale și sociale.

Mizînd pe gradul de înțelegere și pe inteligența crescută a adolescenților de astăzi, pe puterea lor de discernămînt, cred că aceste observații au dreptul de a fi cunoscute, disecate chiar de adolescenți. Nu este vorba de o răsturnare a sensurilor evoluției, a transmiterii experienței de viață, ci de o nevoie acută de autodescoperire, făcută nu numai în limitele cerințelor firești ale vîrstei, ci și în cadrul unei cunoașteri științifice justificate a perioadelor de adaptare prin care trecem.

Criza adolescenței. Atîtea transformări fiziologice ale organismului nostru o determină, atîtea fenomene psihologice și afective, de caracter și personalitate. Tulburări firești asupra cărora veghează, cu mai multă sau mai puțină atenție, părinții. Dar asupra cărora, zic eu, trebuie să veghem și noi, cei care le suportăm.

«Te culci copil și te trezești bărbat», scria Chateaubriand; la fel de bine s-ar putea spune și despre adolescentă că, brusc, la un moment dat, te trezești învestită cu toate acele trăsături feminine determinante, cu care, în momentele de derută, nu știi ce să faci. Nu-ți mai convine să te supui unui regim autoritar al familiei, nu mai vrei disciplină și respect școlar, pentru că ți se pare că îți răpește dreptul la independență și că te obligă să trăiești după reguli uniforme ale grupului cînd tu ai dori să trăiești după reguli personale, care să te diferențieze, refuzi să crezi că preceptele morale care ți se oferă, normele de viață pe care cei vîrstnici le impun sînt bune, valabile și pentru tine. O primă ruptură între EU și EI, ei fiind restul lumii, oricine care încearcă, prin convingere sau constrîngere, să te învețe cum să trăiești.

Și, totuși, trebuie construită puntea de legătură între EU și EI, totuși, în ciuda golurilor care simțim că apar, trebuie să învățăm să facem pașii de apropiere. Ei, vîrstnicii, ne ajută, e datoria lor sfîntă, dar noi, noi nu putem face nimic?

Îmi povestea o adolescentă o întîmplare. Descoperise într-o zi — neașteptat, ca toate descoperirile vîrstei — că mama n-o înțelege, că nu-i ascultă cu seriozitate, ci cu ironie, mărturisirile. Depărtîndu-se de ea, căutase un sprijin într-o profesoară tînără, care îi răspunsese însă cu altă neînțelegere, oferin-

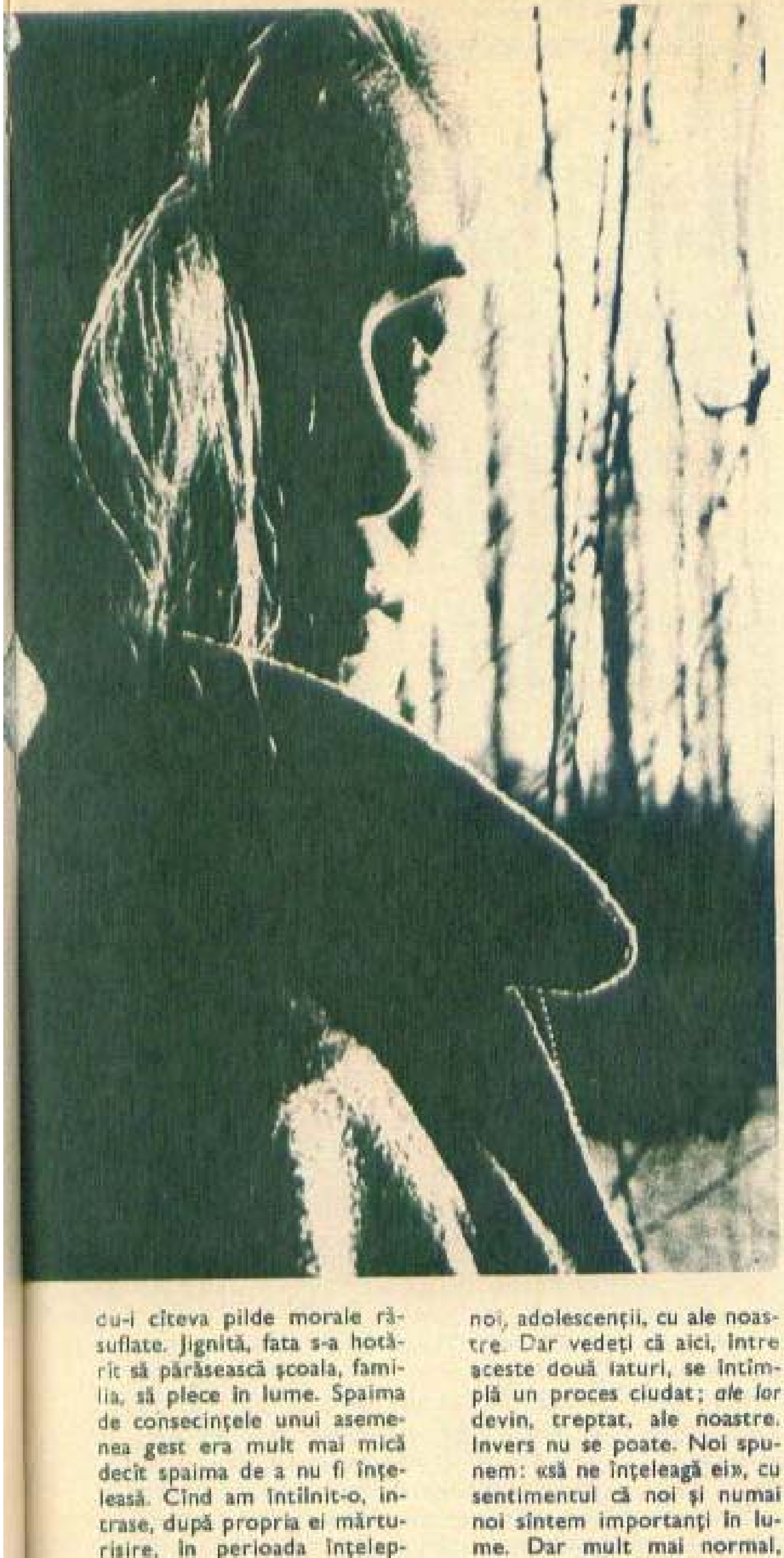

cu-i cîteva pilde morale răsuflate. Jignită, fata s-a hotărît să părăsească școala, familia, să plece în lume. Spaima de consecințele unui asemenea gest era mult mai mică decît spaima de a nu fi înțeleasă. Cînd am întîlnit-o, intrase, după propria ei mărturisire, în perioada înțelepciunii. Ușor blazată, ușor cinică, îmi explica hotărîrea ei de a nu mai căuta înțelegere la nimeni. Asta este, spunea ea, Ei cu ale lor, Eu cu ale mele.

Într-adevăr, avea ceva dreptate. Ei, vîrstnicii, cu ale lor, noi, adolescenții, cu ale noastre. Dar vedeți că aici, între aceste două laturi, se întîmplă un proces ciudat; *ale lor* devin, treptat, ale noastre. Invers nu se poate. Noi spunem: «să ne înțeleagă ei», cu sentimentul că noi și numai noi sîntem importanți în lume. Dar mult mai normal, mai firesc ar fi să începem să-i înțelegem și noi pe ei. Căci noi spre maturitate și problemele lor mergem. Vom fi ca ei și, desigur, sperăm, mai buni. Ca ei vom trăi și, desigur, mai bine. Și nu putem să stabilim, conștient și lucid, această legătură, această aspirație de a-i ajunge și a-i depăși decît pornind de la noi. Cunoscîndu-ne, judecîndu-ne.

Vîrsta ne face nesupuși. Dar nesupunerea nu trebuie să devină niciodată lipsă de discernămînt. În fond, ce nu ne convine? Dacă ne gîndim bine, nu ne place că, uneori, ei ne vorbesc cu ton răstit, că ne impun ceva, uitînd să ne ceară părerea, că ne obligă și nu ne conving, că, de cele mai multe ori, uită că am mai crescut cu un an și am mai căpătat un dram de minte... Și nu ne convine. Îi privim cu încăpățînare și cu sentimentul acut că nu ne înțeleg. Dar pe noi nu ne privim sau, dacă o facem, uităm și noi că am mai crescut cu un an și am mai căpătat un dram de minte...

Pentru ce pledez? Dacă pentru o fată adolescența înseamnă descoperirea treptată a feminității — nu numai ca dat personal, ci și social —, ea mai înseamnă și descoperirea, cîștigarea simțului măsurii. O personalitate feminină își începe definirea prin el. Oare aș face o greșeală dacă aș afirma că noi, fetele, nu sîntem făcute pentru extravaganțe?! Că nu ne stă bine revolta bătăioasă împotriva normelor, că nu ne prinde, la o vîrstă a candorilor și delicateții, încăpățînarea ostentativă față de tot ce ni se propune din afară?! Băieții?! Ei da, gesturile de opoziție sînt mai pe gustul lor, teribilismul adolescentin își are loc în anii în care și ei, ca și noi, se caută pe sine. Poate de aceea cărțile de specialitate, vorbind de «criza adolescenței», folosesc, spre exemplificări, băieții și rareori fetele.

Noi? Noi să ne gîndim cu mai multă atenție la propria noastră trecere prin adolescență. Ținem în mîinile noastre armele echilibrului: afectivitatea și dorința de a înțelege, sentimentul integrării și nevoia de a ne găsi, printre ceilalți, un loc al nostru potrivit. Nu spectaculos, nu excentric. Un loc frumos. Pentru că reprezentăm frumosul și frumosul nu este strident, nu este violent. Este echilibru și măsură.

dragoste «fulgerătoare»?
dragoste «acumulată»?
dragoste... cum?!

de **MIHAI STOIAN**

Printre scrisorile primite de-a lungul anului care s-a scurs sînt, evident, și multe, destul de multe, referitoare la... povești de dragoste. Despre «povești de dragoste» se pot scrie — și s-au scris — mii și zeci de mii de pagini, fiecare caz, real sau literar, nu seamănă sau pare să nu semene cu celălalt. Am ales, din teancul de scrisori, doar una, expediată de o tînără aflată într-un «impas sentimental». Iată-i conținutul:

DE LA SIMPATIE LA... IUBIRE?

«Sînt o tînără de 19 ani, fără pic de experiență de viață, fără prieteni, prietene, înconjurată de o singurătate de care mi-am dat seama abia acum cît de mult rău mi-a făcut. În doisprezece ani de școală nu am mers decît foarte rar la spectacole, nu am știut să profit de ei. Anul acesta am terminat liceul și nu am încercat mai departe, pentru că nu am vrut și nici sănătatea nu prea mi-a permis. Am intrat în cîmpul muncii, unde sper să-mi înving pesimismul ce mă caracterizează.

Problema pe care vă rog să mă ajutați s-o rezolv însă este alta. La serviciul la care lucrez, am întîlnit un tînăr care mi-a fost simpatic de la început. Spun **simpatic,** *pentru că acesta este cuvîntul potrivit. După felul cum se uita la mine, de cîte ori ne întîlneam, am început să cred că și eu îi sînt simpatică. La început, cînd ne-am întîlnit, eu m-am roșit și am lăsat capul în jos, însă după aceea m-am uitat nepăsătoare, dar m-am uitat, ca să vadă totuși că-mi este simpatic. Sfătuită de cineva (de o persoană de încredere) am decis să-i fac o vizită. Nu se aștepta la așa ceva, în orice caz spunea că-i pare bine. M-a invitat să ne întîlnim și în altă parte decît în biroul lui, iar eu, ca un copil, l-am refuzat (nu din răutate, ci pentru că nu-mi place să mă amestec în viața cuiva: mă gîndeam că un om la vîrsta lui — cred că are vreo 24 de ani — nu se poate să nu aibă o prietenă, e și inginer...)*

M-a așteptat să-i mai fac o vizită și, a doua zi, nu m-am mai dus. A treia zi însă am vrut să mai discutăm puțin, era ocupat (tocmai pleca să repare ceva). Am mai fost apoi pe la el, cîteva zile mai tîrziu, cu intenția de a-i spune că-mi pare rău că l-am făcut să aștepte apariția mea, pentru că de așteptat știu, simt că m-a așteptat. Nu l-am mai găsit la birou și de atunci nici nu m-am mai dus pe acolo. Ne-am întîlnit întîmplător de cîteva ori, însă, cum nu voiam să-i produc neplăceri (vestea despre vizita mea la el începuse să se și întindă), m-am uitat la el ca și cînd nici nu l-aș fi cunoscut. Cîteva zile mai tîrziu îl văd că trece prin fața biroului meu cu o fată de braț. Vă spun sincer că m-am bucurat foarte mult în acea clipă că am refuzat să merg cu el. Ceea ce m-a pus în încurcătură este faptul că, reîntîlnindu-ne, el mi-a propus iarăși să mergem în oraș și mi-a cerut chiar numărul de telefon. L-am refuzat din nou, pe motivul că... deocamdată nu vreau să ne întîlnim. Propunerea lui a rămas însă valabilă, m-a anunțat, atunci cînd... mă voi hotărî, să-l anunț doar...

Asta este problema greu de rezolvat pentru mine (pentru că n-am avut de-a face cu băieții decît în timpul orelor de curs și nu-i cunosc așa de bine). Vă rog deci pe dv. să-mi spuneți: dacă e bine să-l întreb de fata cu care l-am văzut; dacă e bine să primesc propunerea lui de a ne întîlni în oraș; cine trebuie să fixeze întîlnirea?

N.R.–București»

Scrisoarea reprodusă mai sus — cam dezlînată, cam copilăroasă — este absolut autentică.

CONTROLUL SENTIMENTELOR?

Este inutil și nedrept să condamni o fată sau un băiat fiindcă ...nu se descurcă cum trebuie în domeniul «dialogului sentimental». Fără doar și poate, pare ridicol să afirmi că și asta SE ÎNVAȚĂ, dar nimic nu-i mai adevărat. Există o *educație sentimentală* care începe devreme, foarte devreme, încă în anii copilăriei, singura în stare să dea — apoi, la momentul potrivit — «sfaturile» pe care, din nefericire, unii tineri le cer, cu o tardivă candoare, la 20 de ani și chiar mai tîrziu. Să fim bine înțeleși! Nu este vorba să-ți pierzi rapid candoarea, puritatea sufletească, dimpotrivă, oamenii care rămîn, sufletește, tineri, fie

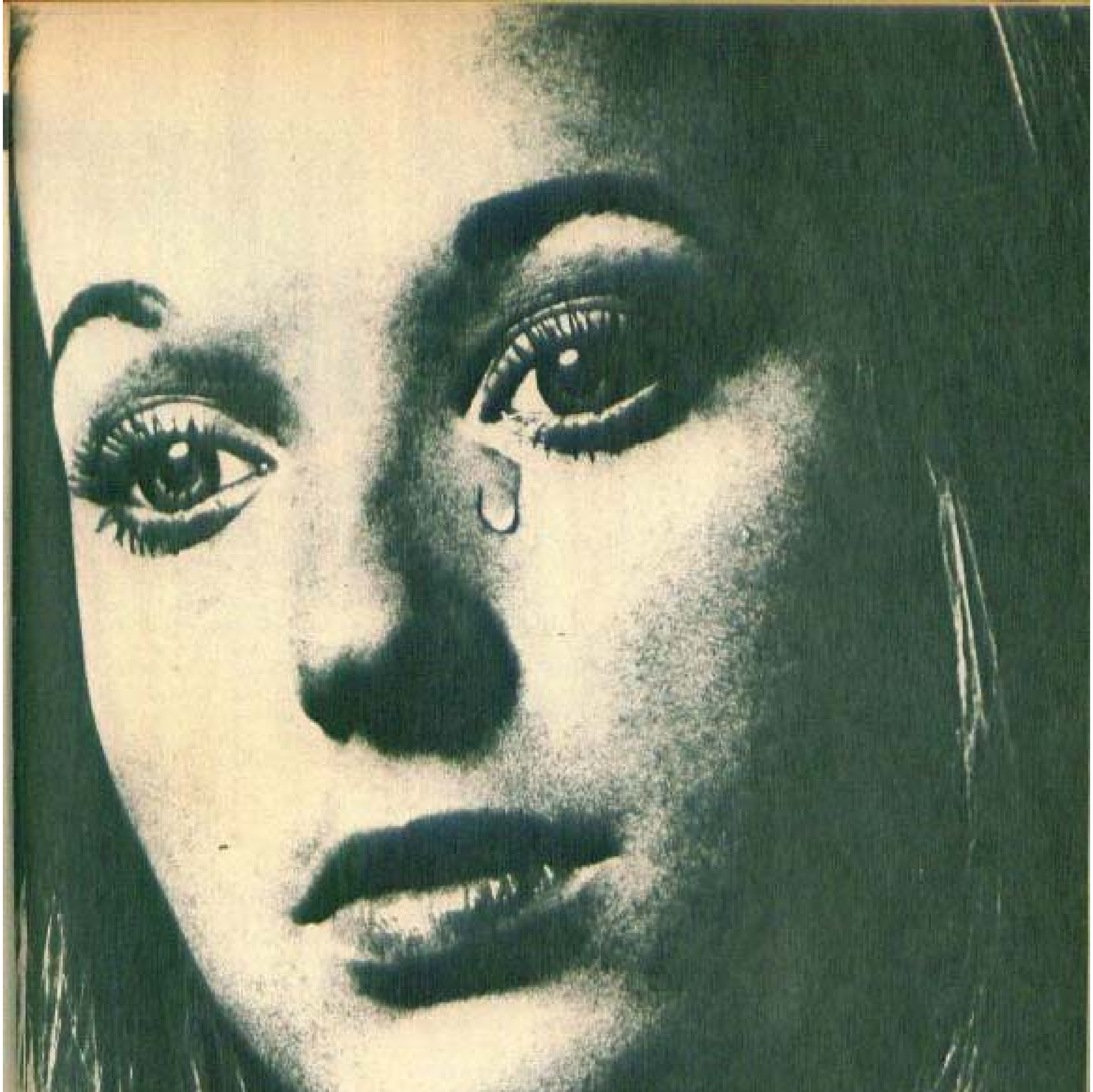

și pînă la... 80 de ani, merită toate laudele și, în plus, trăiesc evenimentele vieții cu o participare demnă de invidiat pentru cei «uscați», «reci», «indiferenți». Atunci?

Revenind la cazul citat, în ce constă *infantilitatea* corespondentei N.R.–București? Tot «jocul» — să mă văd cu el, să nu mă văd — amintește mai degrabă de vîrsta copilăriei decît de cea a maturității. Reacțiile capricioase, de asemenea. Întrebările din final — idem. La 19 ani, o tînără poate, și trebuie, să știe măcar *ce vrea* în sfera aceasta, a sentimentelor, cam ce fel de om îi corespunde, ce idealuri are, pe care dorește să le împărtășească, în perspectivă, cu Celălalt. Dar cînd «simpatia» (fie și... simpatie!) se reduce la detalii mai mult sau mai puțin semnificative, cînd doar momentele de exaltare dirijează în general o comportare, cînd naivitatea (în sens negativ) domină o personalitate tînără, *riscurile* sînt, după opinia mea, infinit mai mari decît atunci cînd tînăra (care și-a ales un drum profesional, deci nu mai e chiar atît de ...copil, și acționează în virtutea unor acumulări anterioare) dovedește stabilitate în sentimente (de orice tip), siguranță de sine, poziție morală înaltă, maturitate corespunzătoare.

Enumerate astfel, lucrurile apar ca fiind rigide, extrem de simple. Adevărul *fiecărui caz* —

un nou bovarism: *logodnică de-a pururi,* mireasă niciodată?

de VARTAN ARACHELIAN

Nu spun o noutate afirmind că la o anumită vîrstă sîntem tentaţi să «trăim» fie în paginile revistelor ilustrate pastelat, fie (la cealaltă extremă) să ne aşezăm în ecuaţia conflictuală a cutărei drame sentimentale de natură livrescă. Cum starea cvasipermanentă a căsătoriei este armonia şi cum armonia nu este substanţă de literatură, se înţelege că cei cu care (şi mai ales despre care) am vrea să dialogăm aici nu sînt tinerii care au păşit cu dreptul în primul pas în doi. Deveniţi, la această vîrstă, prizonierii lecturilor noastre sentimentale, sîntem tentaţi de o prejudecată, pe care aş califica-o prin aproximarea unui vers celebru: «logodnică de-a pururi, mireasă niciodată». Cum fetele sînt jumătatea noastră sentimentală, această inclinaţie fals-romantică poate deveni un bovarism care traumatizează pe termen lung. Ne-am oprit aici la trei situaţii pe care le-am întîlnit mai frecvent printre tinerele fete:

«BOVARISMUL TELEFOANELOR ALBE»

Prima dragoste a adolescentelor este mai întotdeauna una livrescă. Adolescenţii se îndrăgostesc de un erou de roman, un personaj de teatru sau film. Sau, mai degrabă, ei încep prin a se îndrăgosti de ...dragoste. Nimic penibil, nimic deplasat atîta timp cît vom accepta că una din funcţiile sociale ale artei nu este numai funcţia ei de cunoaştere, ci şi una iniţiatică. Dar să nu intrăm în amănunte sociologice. Cazul pe care am vrea să-l sintetizăm aici l-am numit (şi se va vedea de ce) «bovarismul telefoanelor albe».

Povestea Adrianei M. începuse aidoma celebrei perechi de logodnici din Verona. Adriana şi Mihai aveau exact vîrsta Julietei şi a lui Romeo. Adolescenţii s-au văzut, s-au plăcut şi — dacă pînă atunci doar Mihai era certat cu cartea şi regulamentul şcolar — marea pasiune ca-n filme a Adrianei i-a răsucit dureros firul vieţii. Mi-amintesc că pe atunci, cînd am cunoscut-o, rula pe ecrane un film căruia opinia publică i-a curmat repede cariera: «O fată fermecătoare». Nu ştiu dacă multă lume îşi mai aduce aminte de acest film, cert este că la acea dată Adriana era deja mama unui băieţel, exmatriculată

ţin să precizez — este infinit mai complex. «Reţete» nu pot fi date, căci s-au văzut cazuri în care o dragoste fulgerătoare, de la prima vedere, cum se spune, a făcut «minuni» (cuplul avînd o căsnicie îndelungată, de 30–40–50 de ani, cu numeroşi copii, nepoţi) şi, reversul medaliei, s-au văzut şi cazuri în care doi tineri «îndrăgostiţi» încă de mult, de la debutul adolescenţei, căsătorindu-se, în doar două săptămîni au constatat că... nu se cunosc deloc, că nu se... potrivesc deloc etc. Am ales extremele exemplelor posibile tocmai pentru a sublinia ideea că, matematic, asemenea situaţii de viaţă nu pot fi nici dirijate, nici interpretate în caz de eşec sau reuşită. Mii de amănunte importante intră în «compoziţia chimică» a unui dialog temeinic tînără-tînăr. Pot fi «învăţate», din timp, toate aceste detalii care alcătuiesc fie un încîntător cuplu, fie un dezastruos cămin? Detaliile nu pot fi învăţate, ci doar — de reţinut — *sensul* în care o personalitate sau alta doreşte să înainteze pe treptele vîrstelor. Aşadar, un schelet care să nu-ţi dea voie ţie, oricît de tînăr ai fi, să te abaţi (fundamental) într-o parte sau alta, să te porţi (grav) copilăreşte, reîntorcîndu-te la o vîrstă pe care ai avut-o şi ai depăşit-o pentru totdeauna (a nu se înţelege că obligatorie ar fi pierderea prospeţimii, a vioiciunii specifice tinereţii etc.).

De mic copil, omul poate deprinde *stabilitatea sentimentelor* (faţă de părinţi, faţă de colegi, de vecini). *Idealul moral* începe să capete contur devreme, extrem de devreme, apoi intervine (pe temeiul experienţei de viaţă mereu mai lărgite) *cunoaşterea* Celorlalţi (cu succesele şi eşecurile inevitabile). Dacă însă tînărul, de copil, este lăsat să crească oarecum «la voia întîmplării», atunci cînd părinţii — ei înşişi — sînt astăzi prieteni cu unii, mîine cu alţii, sau cînd iubesc peste limită singurătatea, obligîndu-l

la izolare şi pe copil, nu-i de mirare
tînără mărturiseşte că n-are «pic
de viaţă», şi atunci cînd îl simpa
tînăr se chinuie încercînd să...
simpatia este egală, în fond, cu d
sfaturi de la «o persoană de î
domeniul acesta prea delicat, în
natarul prezentelor rînduri n-
c-ar putea da vreun sfat catego
cazul concret), se poartă *incert* (a
tenos, acum mai... distant), fără
nice. Pericolul unei astfel de
atît de firească dezvoltare sentime
tinere (şi a oricărui tînăr): *impre*
posibilitatea ca, la un moment
tocmai de «neştiinţa» sa, de lipsa
şi de încredere în sine, *pasul* făcu
pundă deloc, structural, persona
s-o contrazică violent, să ducă l
rioase, *reale* de astă dată.

bovarism: *de-a pururi,* asă dată?

de VARTAN ARACHELIAN

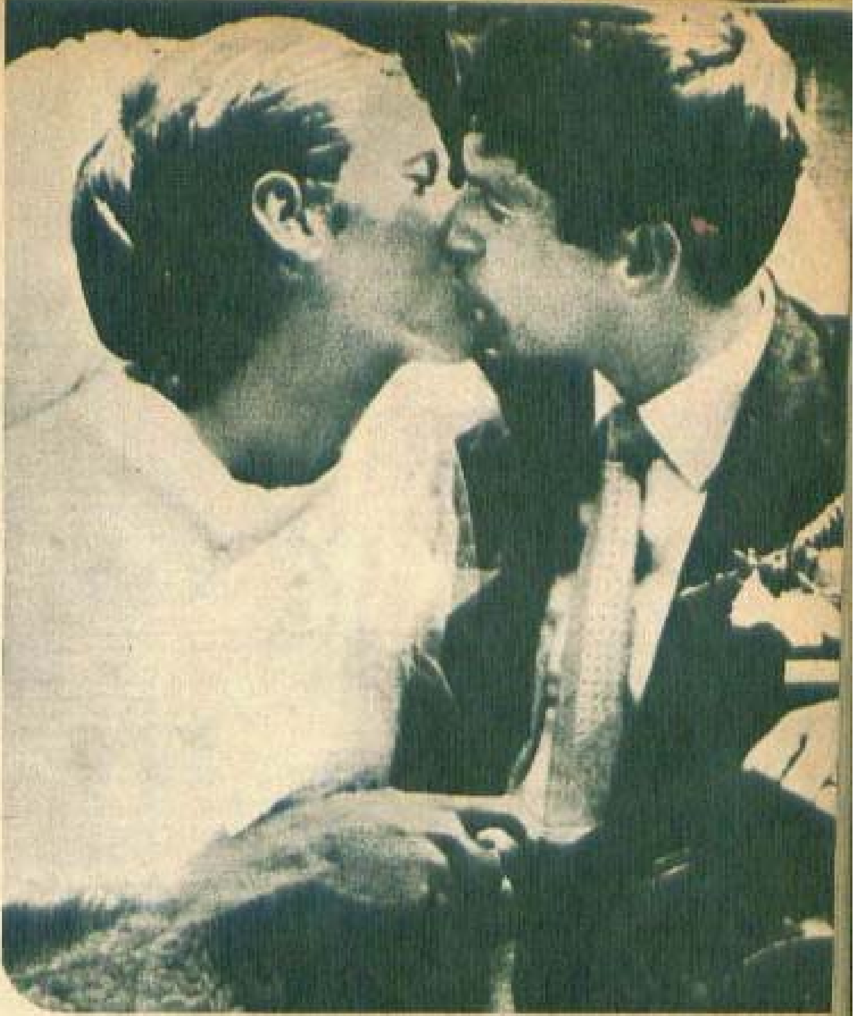

tere, ci și una inițiatică. Dar să nu intrăm în amănunte sociologice. Cazul pe care am vrea să-l sintetizăm aici l-am numit (și se va vedea de ce) «bovarismul telefoanelor albe».

Povestea Adrianei M. începuse aidoma celebrei perechi de logodnici din Verona. Adriana și Mihai aveau exact vîrsta Julietei și a lui Romeo. Adolescenții s-au văzut, s-au plăcut și — dacă pînă atunci doar Mihai era certat cu cartea și regulamentul școlar — marea pasiune ca-n filme a Adrianei i-a răsucit dureros firul vieții. Mi-amintesc că pe atunci, cînd am cunoscut-o, rula pe ecrane un film căruia opinia publică i-a curmat repede cariera: «O fată fermecătoare». Nu știu dacă multă lume își mai aduce aminte de acest film, cert este că la acea dată Adriana era deja mama unui băiețel, exmatriculată din liceu, iar cel care era în fapt tatăl copilului era amestecat într-o afacere ilicită cu icoane pe sticlă. Ce legătură există între filmul pe care l-am scos din uitare și drama Adrianei M.? Nu numai naivitatea lui «tot ce zboară se mănîncă», ci și filozofia puerilă că în viață se poate răzbi spre «telefoanele albe» (simbolul unei vieți ajunse în confort și opulență) legîndu-ți viața de primul venit. Între planul real și planul naiv-comercial al filmelor de gen, în mintea Adrianei se produsese o confuzie: «Toată ziua vedeam filme... filme... filme...» — îmi mărturisește ... la izolare și pe copil, nu-i de mirare că, la 19 ani, o tînără mărturisește că n-are «pic de experiență de viață», și atunci cînd îl simpatizează pe un tînăr se chinuie încercînd să... ghicească dacă simpatia este egală, în fond, cu dragostea, cere sfaturi de la «o persoană de încredere» (în domeniul acesta prea delicat, în care nici semnatarul prezentelor rînduri n-are pretenția c-ar putea da vreun sfat categoric, valabil în cazul concret), se poartă *incert* (acum mai prietenos, acum mai... distant), fără motive temeinice. Pericolul unei astfel de «întîrzieri» în atît de fireasca dezvoltare sentimentală a oricărei tinere (și a oricărui tînăr): *imprecizia acțiunilor*, posibilitatea ca, la un moment dat, timorată tocmai de «neștiința» sa, de lipsa-i de siguranță și de încredere în sine, *pasul* făcut să nu corespundă deloc, structural, personalității proprii, s-o contrazică violent, să ducă la impasuri serioase, *reale* de astă dată.

Pot fi sentimentele controlate? Iată o întrebare prea complicată pentru a primi, fie și în încheiere, un răspuns succint. Totuși: *controlul sentimentelor* nu se aseamănă cu C.T.C.-ul, cu controlul exercitat într-o uzină, la banda de montaj, unde *parametrii* fabricației sînt categorici, aceiași în permanență. Aici, pe terenul inefabil al iubirii, mai cu seamă la tinerețe, controlul se exercită, într-un fel, în limitele «parametrilor» *majori*, în virtutea cărora orice om, indiferent de vîrstă, evoluează în timp și în spațiu. Cu alte cuvinte: *DA!* Sentimentele sînt controlabile, însă nu în raport — meschin — cu o «scenă» oarecare, un tînăr a fost văzut la braț, o clipă, cu o tînără și..., ci în raport — necontenit și dintr-un unghi major — cu ceea ce constituie axul personalității respective, modul propriu de a vedea viața, oamenii, de a căuta propria realizare, pe toate planurile, inclusiv afectiv.

risea cu tristețe adolescența mamă. Filme în care EL era întotdeauna un nonconformist, altfel decît ceilalți, mimînd, pe banii părinților, credința într-o stea norocoasă. «Primul venit» îi părea Adrianei un băiat ieșit din comun, remarcabil nu prin rezultatele la învățătură (băiatul mai fusese exmatriculat dintr-o altă școală), ci prin faptul că știa să comande într-un bar o cafea, cu caimacul pe dreapta, băiatul îi părea altfel decît ceilalți nu printr-o îndemînare pozitivă, ci prin abilitatea de a excroca străinii cu contrafaceri «artistice».

La 17 ani, cu un copil care nu-și va ști niciodată tatăl, Adriana M., realmente o fată fermecătoare, devenise mamă fără a fi mireasă vreodată. Pasiunea celor doi logodnici dintr-o școală bucureșteană se isprăvea lamentabil din naivitatea Adrianei, care crezuse că primul venit este aidoma cu eroii filmelor care-i populaseră pînă atunci existența de adolescentă.

O PARTIDĂ PIERDUTĂ ÎNAINTE DE A ÎNCEPE

Nu de azi, de ieri a face o partidă bună este o ambiție mai mult sau mai puțin deșartă a unor părinți. N-ar fi cea mai păguboasă ambiție dacă ea n-ar pune un clopot de sticlă peste existențe tinere, fragile. Cu mulți ani în urmă, așa trebuie să fi fost și o corespondență a rubricii pe care o întrețineam în paginile unui ziar de tineret. După un preambul în care titularul rubricii era complimentat după moda instaurată de breviarele de politețe din tinerețea bunicii, corespondenta mă forța să iau o atitudine în fața unei chestiuni pe care timpul semnase de mult verdictul: anunțul matrimonial. (Pentru cei mai tineri transcriu aici unul din ultimele anunțuri de acest fel apărute în presa vremii: «Am 30 de ani, frumoasă, gospodină, caut bărbat corespunzător, sănătos la trup și suflet, în vederea căsătoriei. Singurătatea apăsătoare și lipsa de anturaj mă fac să aleg această cale. Rog toată seriozitatea răspunsului detaliat»). Aceeași operație de transcriere am făcut-o și pentru noua mea corespondentă, adăugînd cîteva cuvinte în lapidara scrisoare: «Aveți a face o astfel de ofertă amatorilor!?» Cît de mult aveam să regret acest adaus mai tîrziu!

„...Cînd aveam patru ani, mama mă îmbrăca în marinar. Părinții mei ar fi vrut să aibă un băiat. S-au împăcat însă cu gîndul acesta destul de repede. Ba, mai mult, trecînd anii, începeau chiar să devină mîndri de mine. Deveneam frumoasă pe zi ce trecea. Cred că la 12 ani am început să cred și eu că frumusețea este suficientă pentru a realiza o partidă bună. Părinții mi-au «aranjat» și un profesor de pian. «Îți trebuie cînd ieși în lume» — îmi spunea mama, înfrîngîndu-mi dorința de a ieși la joacă cu fetițele de-o vîrstă cu mine. Am terminat liceul și aș fi vrut să merg la facultate. Părinții — mama mai ales, căci ea hotăra totul — s-au opus din răsputeri. «Tu nu trebuie să muncești. Ești frumoasă, vei face o partidă fericită» — îmi spunea dînsa. Încetul cu încetul am fost introdusă în cercul de prieteni ai familiei. Cîțiva medici — tata, am uitat să vă spun, era și el medic —, un muzician, eșuat în orașul nostru după ce încercase să «schimbe fața muzicii în Capitală» — cum spunea el cu un aer blazat —, în sfîrșit, oameni feluriți, cu maniere alese. Mie nu-mi plăcea nici unul. Nu erau de vîrsta mea, poate, sau, mai sigur, compania lor nu era plăcută, fiind lipsită de spontaneități. Într-o zi l-am cunoscut pe M., abia venit ca inginer la uzina din orașul nostru. Devenisem prieteni. Aș fi fost foarte fericită lîngă el. Mama a aflat cu stupoare că vreau să mă căsătoresc cu un stagiar. «Cum o să trăiți voi dintr-un salariu atît de mic?» — s-a îngrozit dînsa. «Am să lucrez și eu — am replicat. Am terminat doar liceul». A intrat în panică. Mult timp am fost ținută departe de zgomotele străzii. Pe M. nu l-am mai văzut. Între timp se căsătorise. Plecase din oraș, pentru cîtva vreme, la specializare. Timpul trecea și eu continuam să duc o viață însingurată...

Apropo de întrebarea dv. ironică: da, e singura șansă care cred că a rămas vieții mele de a mă oferi ca un teren viran ce poate fi folosit la ceva..."

TOAMNA STEARPĂ A SINGURĂTĂȚII...

Emancipată de servituțile apăsătoare ale subordonării față de bărbat, femeia este din ce în ce mai prezentă în toate sectoarele noastre social-economice. Există un efect secundar al acestei masive și totale descătușări a femeii care riscă să nască o malformație sufletească: celibatul feminin acceptat de bună voie. Desigur că nu despre hetairele moderne e vorba, ci de persoane de o moralitate deplină (de regulă profesoară sau medic, ingineră, intelectuală cum se zice, cu studii superioare), care, avînd un statut social bine consolidat, o existență materială cinstită și suficientă, refuză instituția firească a căsătoriei, servituțile ei. Căci într-o discuție de la om la om, noi, bărbații, trebuie să acceptăm că supraviețuiesc aceste servituți ale femeii în căsnicie. Ar fi suficient să suflăm o vorbă despre cea mai neproductivă muncă, munca gospodinei, pentru ca dv., femeile, soțiile sau tovarășele noastre de muncă, să vă dați seama că sîntem conștienți de greutățile care apasă pe acești umeri, spre care, tot sinceri fiind, sînt magnetizate mîngîierile noastre în puținele clipe de tandrețe. Și atunci — ele ne vor trînti în nas — de ce precocitatea perilor albi scoși de rîzgîielile și nebuniile pruncilor, de ce scenele de defulare ale soților care continuă cu noi un dialog cu «șeful» în care jumătatea noastră a fost un interlocutor mut?

— Da, de ce?

— Pentru a refuza trista toamnă stearpă a singurătății.

— Ușor de zis cînd nu mai ești tînără...

— Nu uita, draga mea, îi spuse, cu o umbră de tristețe, vîrstnica domnișoară, că eu am fost tînără, iar dumneata niciodată bătrînă.

...La un dialog schițat și — din păcate — doar imaginat ar trebui adăugat poate că independența nu este un copil vitreg al căsniciei. Și nu cunosc tristețe mai adîncă, singurătate mai neconsolată — chiar decît o căsătorie imperfectă — decît ceea ce, codificînd, am numit-o printr-un vers, de altfel de multe carate: logodnică de-a pururi, mireasă niciodată.

POLITEȚEA A DEVENIT DESUETĂ?

Faceți parte dintre acele fete moderne care cred că a fi politicoasă și amabilă, a fi îndatoritoare este o chestiune învechită? Nu știu dacă ați observat privirea solidar-ostilă a oamenilor care ne urmăresc în momentele noastre de «originalitate» în comportament?! E o dezaprobare, e o opinie, un avertisment; și, pentru că sîntem între noi, putem recunoaște deschis că, mai din frondă, mai din neștiință, mai din bravadă sau din convingerea, vai, falsă, că doar astfel ne facem remarcate, am încălcat nu de puține ori normele generale, firești, de comportare în societate, ceea ce deseori ne-a mascat feminitatea, ne-a diminuat gingășia și farmecul.

I-am rugat pe colegii de generație Monica Bordeianu și Daniel Tomescu, studenți la Institutul de artă teatrală și cinematografică din București, să ne ajute în descoperirea cîtorva greșeli curente de comportare. Să-i urmărim.

E de-a dreptul îngrijorător de politicos într-o mașină goală. Oare în situația inversă ar fi fost la fel?

Nu vă faceți iluzii, e deopotrivă neplăcut și pentru o fată, și pentru un băiat să se pieptene într-un local public, oricît de cochet li s-ar părea unora.

Desigur, a săruta mîna unei fete e un gest politicos, dar nu în condițiile în care băiatul stă jos, iar tînăra îi întinde mîna peste capetele comesenilor!

Pagini realizate de GABRIELA IONESCU

Foto: GH. CUCU

Un aer modern? Nicidecum, un gest strict băietesc, care descalifică alura feminină și, în plus, dă partenerului, purtător al poșetei, o ținută ridicolă.

Și, totuși, un concert la Ateneul Român impune o ținută dacă nu de gală, cel puțin decentă, pentru ambii parteneri.

O astfel de lecție ar putea fi de folos și altora. Bineînțeles că băiatul trebuie să ajute fata să coboare din troleibuz. Așa-i politicos.

EA își curăță unghiile cu scobitoarea. Nu-i un gest dintre cele mai elegante; cu atît mai mult cu cît EL îi spune: «Ce frumoasă ești!»

Era o vreme cînd în cabinele telefonice puteai citi: «O convorbire 5 minute». Sincer, regretăm lipsa acestei recomandări.

Ah, tinerețea! nici n-ar putea fără dans; dar depinde unde și cum. Oare una din subtilitățile dansului este de a nu se vedea partenerii deloc?